Baptista lelkészi szakfolyóirat

Szolgatárs

1999. január, február, március VIII. évfolyam 1. szám

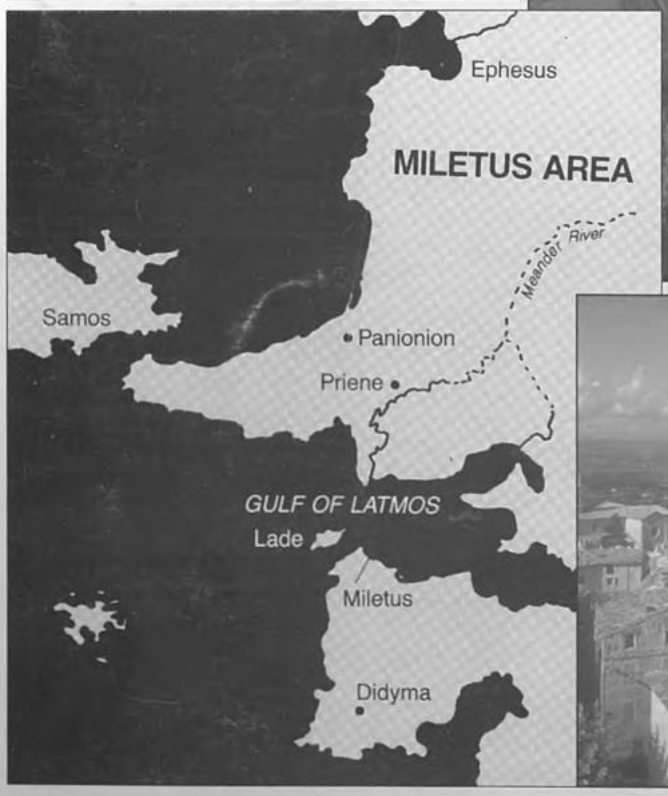
A TARTALOMBÓL:

- *Rendkívüli gyász barátok halálakor*
- *Érted-e, amit olvasol?*
- *A Bibliában használatos fűszernövények*
- *Az élő Isten a misszió Istene*
- *Mire jó a hit, ha rosszul mennek a dolgok?*
- *Jézus Krisztus mai szentjeinek egyháza*
- *A keresztyén ember és a politika*
- *Helyünk a világban*
- *Milétosz Pál apostol idejében*

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT
Gerzsenyi László: Rendkívüli gyász barátok halálakor 1
Lázi Sándor: Igehirdetésünk mai problémái 6

BIBLIATANULMÁNY
Dr. Almási Tibor: Érted-e, amit olvasol? 8
Moshe Weinfeld: Máté kíméletlenségének zsidó gyökerei 13
Devorah Emmat Wigoder: A Bibliában használatos fűszernövények 14

SZOLGÁLAT ÚTJÁN
John R. W. Stott: Az élő Isten a misszió Istene 16

IFJÚSÁG A GYÜLEKEZETBEN
Terry Taburn: Mire jó a hit, ha rosszul mennek a dolgok? 22

SZOLGATÁRS-NÉ
Gerő Sándorné: Szabadság Krisztusban 24

SOKAN ÉLNEK MÁSKÉPPEN...
Fukk Lóránt: Jézus Krisztus mai szentjeinek egyháza 26

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK
Udvarnoki Erzsébet: Udvarnoki Béla 31

TANULMÁNYI SZEMLE
Krizmanicné Gerő Dóra: „Út a pusztában" 34

SZEMELVÉNYEK A SZÁZADELŐ BAPTISTA SAJTÓJÁBÓL 38

SAJTÓFIGYELŐ 41

TALLÓZÓ
Berényi Dénes: Helyünk a világban 44
Timothy Trammel: Milétosz Pál apostol idejében 46

ILLUSZTRÁCIÓK GYŰJTEMÉNYE 50

KÖZÉLETI HÍREINK 54

Baptista lelkészi szakfolyóirat

Szolgatárs

1999 első negyedév VIII. évfolyam 1. szám

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság

Felelős szerkesztő: Lukács Tamás

Felelős kiadó: Dr. Almási Mihály, egyházelnök

Tördelés: Papp Szabolcs

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1068 Budapest, Benczúr u. 31.
Telefon: 352-9993
Fax: 352-9707
E-MAIL: tlukacs freemail.c3.hu

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható és előfizethető a Baptista Kiadónál.
Egy szám ára: 300,-Ft,
egyéves előfizetési díj: 1800,-Ft.
Megjelenik: negyedévente
ISSN 1218-425X

HIRDESD AZ IGÉT!

Gerzsenyi László

Rendkívüli gyász barátok halálakor

„Nem szeretnénk, testvéreink, ha tudatlanok lennétek az elhunytak felől, és szomorkodnátok, mint a többiek, akiknek nincs reménységük." (1Thessz 4:13)

Khrüszosztomosz prédikációja (347-407)

A khrüszosztomosz (vagyis „aranyszájú") jelzőt János, Konstantinápoly püspöke kapta. Antiókhiában egy patrícius családban született 347 körül, és korai keresztyén kiképzését nagymértékben keresztyén édesanyjához, Anthusához vezethette vissza. Tanára volt Libanius, és egy ideig jogászként működött, majd 368-ban megtért és megkeresztelkedett. Alaposan tanulmányozta a Szentírást, és azt mondják, hogy az egész Bibliát kívülről megtanulta. Baszileioszhoz és Gergelyhez hasonlóan sivatagi remeteként kezdte vallásos életét. Hat év múltán visszatért Antiókhiába, ahol a keleti egyház legnagyobb prédikátora hírnévre tett szert. 397-ben létrehozta a konstantinápolyi metropolita központot. Az udvar romlottságai elleni kirohanásai miatt hatéves viharos szolgálat után száműzték. A nép akaratából visszahívták, de megint eltávolították, és ezután hamarosan meghalt, 407-ben. Nagy exegéta volt, és az intellektuális szabadság lelkülete miatt bírálatok érték. Mintegy ezer prédikációt tulajdonítanak neki.

Négy napot töltöttünk Lázár példázatának magyarázatával, miközben kincset hoztunk elő, amit a fekélyekkel borított testben találtunk; olyan kincset, ami nem arany, nem ezüst és nem drágakő, hanem bölcsesség és bátorság, türelem és kitartás. A látható kincsek tekintetében jóllehet a talaj felszíne csak tövist, bogáncsot és durva földet mutat, mégis ásson az ember mélyen a talajba, és bőséges gazdagság bukkan elő. Ez történt Lázár esetében. Külsőleg sebek, de mögöttük ez a kimondhatatlan gazdagság; a test szétoszlik, de a lélek nemes és éber. Láttuk az apostol megjegyzésének illusztrációját is – amilyen arányban a külső ember megromlik, a belső ember annál inkább megújul.

Igazán helyénvaló lenne ezzel a példázattal megszólítani titeket a mai napon, és kiegészíteni a listát azokkal az eretnekekkel, akik cenzúrázzák az Ószövetséget, vádolják a patriarchákat, és élezik nyelvüket Isten, a világmindenség Teremtője ellen. De ne fárasszátok magatokat ezzel az ellentmondással, és tartsátok meg egy másik időre! Most pedig tereljük magyarázatunkat egy másik témára. Lépjünk oda egy olyan asztalhoz, ahol csak egyfajta étel szolgálja a megelégedést, míg a változatosság kiváltja az étvágyat. Hogy ez érvényes legyen prédikálásunkra nézve is, egy hosszabb időszak után forduljunk oda az áldott Pálhoz. Ugyanis nagyon helyénvaló módon ma már felolvastunk egy szakaszt az apostoltól, és az előadásra kerülő kérdések összhangban vannak azzal, amit legutóbb előadtunk.

Halljátok hát, amint Pál hirdeti: *„Nem szeretnénk, testvéreink, ha tudatlanok lennétek az elhunytak felől, és szomorkodnátok, mint a többiek, akiknek nincs reménységük."* Lázár példázata adja az evangéliumi alaphangot, ez a fejezet pedig az apostoli dallamot. A kettő összhangban van egymással. Ugyanis arról a példázatról sokat mondtunk a feltámadással és eljövendő ítélettel kapcsolatban, és magyarázatunk most ismét előveszi azt a témát. Ezért, jóllehet apostoli talajon munkálkodunk, itt ugyanazokat a drága kincseket találjuk. Amikor a példázattal foglalkoztunk, a célunk az volt, hogy hallgatóinkkal megtanítsuk ezt a leckét, hogy a jelenlegi élet minden ragyogását tekintsék semmisnek, de reménységgel nézzenek a jövőbe és naponta tükrözzék döntéseikben mindazt, amit ezután hirdetünk arról a félelmetes ítéletről, és arról a Bíróról, akit nem lehet becsapni. Ma ezekben a kérdésekben Pál tanácsol minket a felolvasott üzenetekkel. Figyeljük meg azonban saját szavait: *„Nem szeretnénk, testvéreink, ha tudatlanok lennétek az elhunytak felől, és szomorkodnátok, mint a többiek, akiknek nincs reménységük, Mert ha hisszük, hogy Jézus meghalt és feltámadt, az is bizonyos, hogy Isten az elhunytakat is előhozza Jézus által, vele együtt"* (1Thessz 4:13–14).

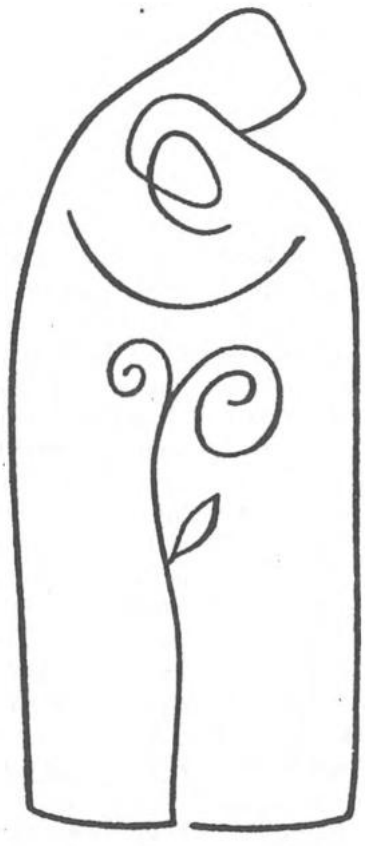
Már mindjárt az elinduláskor meg kell vizsgálnunk, hogy amikor Krisztussal kapcsolatban beszél, akkor a halál szót alkalmazza; amikor viszont a mi elköltözésünkről szól, akkor azt alvásnak és nem halálnak nevezi. Mert nem azt mondja, hogy *„a halottak felől"*, hanem azt, hogy *„az elhunytak felől"*. Aztán így folytatja: *„Isten az elhunytakat is előhozza Jézus által, vele együtt."* Nem azt mondja, hogy azokat, akik „meghaltak". De a folytatásban is ilyen módon olvassuk: *„Azt pedig az Úr igéjével mondjuk nektek, hogy mi, akik élünk, és megmaradunk az Úr eljöveteléig, nem fogjuk megelőzni az elhunytakat."* Itt sem azt mondja, hogy „nem fogjuk megelőzni a halottakat", hanem immár harmadszor hozza elő a témát emlékeztetésül, mert harmadszor nevezi a halált elalvásnak. Krisztussal kapcsolatban azonban nem így beszél, de akkor hogyan? *„Mert ha hisszük, hogy Jézus meghalt."* Nem azt mondja, hogy Jézus elhunyt, hanem azt, hogy meghalt.

Miért alkalmazza a halál kifejezést Krisztusra vonatkoztatva, de ránk mutatva az elalvás szót használja? Ez nem véletlen, és nem figyelmetlenség miatt történt, hogy

ezt a kifejezést választotta, hanem bölcsen és nagyszerű célból tette. Amikor Krisztusról beszél, azt mondja, hogy halál, és ezzel aláhúzza azt a tényt, hogy Krisztus ténylegesen szenvedett és meghalt. Amikor rólunk azt mondja, hogy elalszunk, akkor ezzel vigasztalást akar átadni. Mert ahol a feltámadás már megtörtént, ott nyíltan kimondja a halált, de ahol a feltámadás még mindig a reménység témája, azt mondja, hogy alvás, és ezzel a kifejezéssel vigasztal minket, ezzel is dédelgetve drága reménységünket. Aki csak alszik, az bizonyára fölébred, és a halál nem több, mint csupán elalvás.

Ne mondd azt, hogy a halott nem hall, nem beszél, nem lát, nem öntudatos. Ugyanígy van az alvó emberrel is. Ha paradox módon beszélhetek, még az alvó személy lelke is bizonyos fajta alvásban van, de nem a halott ember lelke, mert az ébren van.

Erre azt mondod, hogy a halott átmegy a romláson, majd porrá és hamuvá válik. Mi következik azután, szeretett hallgatóim? Éppen ezért kell ujjongnunk! Mert amikor az ember újjá akar építeni egy elavult, rozzant házat, először kiköltözteti a lakókat, aztán ledönti a házat, majd újból épít egy sokkal ragyogóbbat. Ezek nem okoznak gyászt a lakóknak, hanem inkább örömet, mert nem a lerombolásra gondolnak, amit látnak, hanem arra a házra, ami majd felépül, jóllehet még nem látják. Amikor Isten hasonló művet visz véghez, lerombolja testünket és eltávolítja lelkünket, ami testünkben lakik, mint valami házból, hogy újjáépítse és még ragyogóbbá tegye, és nagyobb dicsőséggel visszavigye oda a lelket. Ezért ne tekintsük azt lerombolásnak, hanem dicsőségnek, ami kibontakozik belőle.

Simon András grafikája

Ha tehát valakinek van egy szobra, amit már megfogott a rozsda és az elmúlás, és sok helyen megcsorbult, akkor földarabolja, és bedobja a kemencébe, majd amikor megolvadt, egy még csodálatosabb szobrot alakít az anyagból. Mint ahogy a kemencébe dobás nem a pusztításért történt, hanem a szobor megújításáért, ugyanúgy a mi testünk halála sem elpusztulás, hanem megújulás. Ezért láthatjuk, hogy a kemencében testünk a romlás áldozatává válik, de ne ezen a látványon merengjünk, hanem várjuk meg az újjáformálást!

Azonban ne legyünk elégedettek ez illusztráció kereteivel, hanem gondolatban szálljunk még magasabb pontra, mert a kemencébe dobott szobor mint öntött kép nem szolgáltat neked a régi helyett aranyat és romolhatatlan szobrot, hanem ismét ugyanolyan öntött szobor lesz, mint volt. Isten nem így cselekszik, hanem az agyagból formált halandó testet eldobja, és visszatér egy aranyból készített, halhatatlan szoborral. Mert a föld megkapja a romlandó és pusztuló testet, de visszaadja ugyanazt romolhatatlanságban és erőben. Ezért ne tekintsünk úgy a holttestre, aminek be van zárva a szeme, néma az ajka, hanem lássuk meg azt az embert, aki majd feltámad, és kimondhatatlanul bámulatos dicsőséget kap. Irányítsd gondolataidat a mai látványról a jövendő reménysége felé!

De vajon nem hiányzik az elhunyt személy társasága, és nem ezért sírsz és gyászolsz? Nem ésszerűtlen magatartás, hogy ha lányodat férjhez adtad, és férjének el kell vinnie őt egy távoli országba, és ott élvezik a virágzást, akkor nem úgy gondolsz a körülményekre mint csapásra, hanem virágzásuknak a tudata megvigasztal és elűzi a távollét miatt beköszöntött szomorúságot. Itt, amikor nem is egy férfi, nem is egy szolgatárs, hanem maga az Úr vitte el rokonodat, vajon szabad-e gyászolnod és siránkoznod?

Hogyan lehetséges, mondod, hogy ne gyászoljak, hiszen én is csak ember vagyok? Én sem mondom, hogy ne gyászolj, és nem ítélem el a szomorkodást, hanem csak annak mértékét. Természetes a szomorúság, de hogy teljesen elárasszon, az már őrültség, ostobaság és embertelen gyengeség. Gyászolhatsz és sírhatsz, de ne add át magad az elkeseredésnek, és ne merülj el a panaszkodásban! Adj hálát Istennek, aki elvette barátodat, hogy lehetőséged van az elköltözött megtisztelésére, és távozásakor ünnepélyes gyászistentiszteleten vehetsz részt. Ha depresszióba zuhansz, akkor visszatartod a tiszteletet az elhunyttól, szomorítod Istent, aki őt elvitte, és ártasz magadnak is. De ha hálás vagy, tisztelettel adózol iránta, dicsőíted Istent, és ez neked magadnak is használ. Sírj, ahogy Mestered is sírt Lázár fölött, de vigyázz jogos szomorúságod mértékére, amit nem illik túllépni! Pál ezt is mondta: *„Nem szeretnénk, testvéreink, ha tudatlanok lennétek az elhunytak felől, és szomorkodnátok, mint a többiek, akiknek nincs reménységük"*. Ne úgy szomorkodjatok, mint a pogányok, akiknek nincs reménységük az eljövendő életben!

Higgyétek el nekem, szégyellem és elpirul az arcom, ha látok illetlen női csoportokat, amint elhaladnak a piac mellett, tépik a hajukat, vagdalják karjaikat és orcáikat, és mindezt a görögök láttára teszik. Mert vajon mit nem mondanak ezután? Mit nem jelentenek ki felőlünk? Ezek az emberek érvelnek a feltámadás mellett? Valóban! Milyen szegényes az összhang a cselekedetük és a véleményük között! Más szóval, érvelnek a feltámadás mellett, de úgy viselkednek, mint azok, akik nem ismerik el a feltámadást. Ha igazán hinnének a feltámadásban, akkor nem így viselkednének. Ha igazán meggyőzték volna már magukat arról, hogy elhunyt barátjuk jobb állapotba költözött el, akkor nem így gyászolnának. Ezeket és még ennél többet is mondanak a hitetlenek, amikor hallják a siránkozásokat. Szégyelljük hát magunkat és legyünk mérsékeltebbek! Ne okozzunk olyan sok kárt magunknak és azoknak, akik ránk néznek!

Milyen alapon sírsz ennyire az eltávozottért? Talán valami gonosz ember volt? Éppen ezért kellene most há-

lásnak lenned, mert a gonoszság forrásai most már kiapadtak. Vagy jó és kedves ember volt? Ha igen, akkor örvendezned kellene, mivel hamarosan eltávozott, mielőtt a gonoszság több kárt okozott volna benne, és elment abba a világba, ahol biztonságba került, és nincs semmi ok még arra sem, hogy bizonytalan légy a változásban. Vagy azért keseredtél el, mert fiatal volt? Ezért is magasztald őt, aki elvitte, mert hamar jobb sorsra hívta őt el. Vagy talán azért gyászolsz, mert idős ember volt? Ezért is adj hálát és magasztald őt, aki elvitte! Szégyelld magatartásodat a temetésekor! A zsoltárok éneklése, az imádságok, a lelki apák és testvérek összegyülekezése nem okozhatja, hogy síránkozz, gyászolj és árts magadnak, hanem inkább hálát kell adnod annak, aki elvitte az elhunytat. Mert amikor az embert valamilyen magasabb tisztségbe szólítják, tömegek jönnek össze dicséretekkel az ajkukon, hogy elkísérjék őt az állomáshelyére való elindulásakor. Ugyanígy túláradó magasztalást kell mondanod, mert a kegyesek még nagyobb megtiszteltetésre jutottak eltávozásukkor. A halál megnyugvás és megszabadulás a kimerítő fáradozásoktól és e világ gondjaitól. Amikor tehát látod valamelyik rokonod távozását, akkor ne add át magad az elkeseredésnek, hanem szánd magad az elmélkedésre, vizsgáld meg lelkiismereted, örvendezz annak a gondolatnak, hogy egy kis idő múlva ez a sors vár téged is! Legyél megfontoltabb! Egy másik ember halála keltse fel benned a tiszteletteljes félelmet, rázd le méltatlankodásodat, vizsgáld meg elmúlt tetteidet, hagyd el bűneidet, és kezdj az örvendetes megváltozáshoz!

A hívők nem úgy ítélik meg a kérdéseket, mint a hitetlenek. A hitetlen az eget vizsgálja és imádja, mert istenségnek gondolja. Nézi a földet, annak szolgájává teszi magát, és az érzéki értékek után vágyakozik. De nem így vagyunk mi. Föltekintünk az égre és csodáljuk Alkotóját, mert nem tekintjük istenünknek az eget, hanem Isten művének. Rátekintek az egész teremtett világra, és mindez a Teremtőhöz vezet. A hitetlen rátekint a gazdagságra és ellenállhatatlanul vágyakozik utána. Én ránézek a gazdagságra és megvetem azt. Ő nézi a szegénységet és siránkozik. Én nézem a szegénységet és örvendezem. Én más fényben látom az életet, mint ő. Ugyanígy vagyok a halállal is. Ő látja a holttestet és csak holttestet lát benne. Én látom a holttestet, és íme az inkább alszik, mint hogy halott lenne. Ami a könyveket illeti, mind a tanult ember, mind a tanulatlan ugyanolyan szemmel látja azokat, de nem ugyanolyan értelemmel. Mert a tanulatlan embernek az pusztán betűk gyűjteménye, míg a tanult ember fölfedezi a betűkben rejlő értelmet. Általánosságban mi is ugyanolyan szemmel látjuk a történéseket, de nem ugyanolyan értelmezéssel és megítéléssel. Ezért mivel minden másban különbözünk tőlük, vajon egyetértünk velük a halállal kapcsolatos érzéseinkben?

Figyeljük meg, hogy kihez távozott az elhunyt, és vigasztalódjunk! Elment oda, ahol Pál és Péter van, és a szentek egész gyülekezete. Gondoljunk arra, hogy miként támad fel, milyen dicsőségben és ragyogásban! Gondoljuk meg, hogy a sírással és gyászolással nem változtathatjuk meg a bekövetkezett eseményt, és végül csak magunknak ártunk. Gondoljunk arra, hogy kit utánozunk ezzel, és kerüljük el a bűnnel való közösséget! Mert kit utánozunk és majmolunk? A hitetleneket, akiknek nincs reménységük, ahogy Pál mondta: *„Nem szeretnénk, testvéreink, ha tudatlanok lennétek az elhunytak felől, és szomorkodnátok, mint a többiek, akiknek nincs reménységük."* Figyeld meg, milyen gondosan fejezi ki magát, mert nem azt mondja, hogy nem reménykednek a feltámadásban, hanem egyszerűen azt, hogy nincs reménységük.

Akinek nincs reménye a jövőbeli számonkérésben, annak nincs reménye semmiben. Nem tudja, hogy Isten létezik, sem azt, hogy Isten gondosan törődik a mai történésekkel, és nem az isteni igazságszolgáltatás fényében látja az eseményeket. Aki ezeket nem ismeri és nem veszi tekintetbe, az oktalanabb az állatnál, és elszakítja lelkét minden jótól, mert aki nem számít arra, hogy cselekedeteiért számot kell adnia, elvágja magát minden erénytől, és odacsapódik valamennyi gonoszsághoz. Fontoljuk meg hát ezeket, és ne tükrözzük a pogányok ostobaságát és bolondságát, akiknek társaivá leszünk, ha felettébb siránkozunk a halottakon. Ezért ne alkalmazkodjunk hozzájuk! Mert az apostol éppen azért említi őket, hogy megfontolva azt a dicstelenséget, amibe esnek, talán megmenekülünk ettől az alkalmazkodástól, és visszatérünk az illendő méltósághoz.

De nemcsak itt, hanem mindenütt és gyakran ugyanezt teszi az áldott Pál. Mert amikor elszakadunk a bűntől, bemutatja, hogy kikkel voltunk kapcsolatban a bűnben, de csak azért, hogy elkerüljük az azokkal az emberekkel való kapcsolatba lépést. A thesszalonikaiaknak helyesen mondja, hogy *„Mindenki szentséggel és tisztasággal bírja a maga edényét* (régi fordítás szerint), *nem a kívánság szenvedélyével, mint a pogányok, akik nem ismerik az Istent."* Itt is így szól: *„Nem szeretnénk, testvéreink, ha tudatlanok lennétek az elhunytak felől, és szomorkodnátok, mint a többiek, akiknek nincs reménységük."* Mert nem a körülmények, hanem a saját magatartásunk tesz minket elkeseredetté; nem az elhunyt halála, hanem a gyászolók gyengesége.

Ezért hálát kell adnunk Istennek nemcsak a feltámadásért, hanem az abban való reménységért is, ami megvigasztalhatja megbántott lelkünket, és arra késztethet minket, hogy jó reménységben legyünk az elhunytak felől, mert feltámadnak ismét és velünk lesznek. Ha mégis szomorkodnunk kell, akkor azokért kell siránkoznunk és gyászolnunk, akik bűnben élnek, nem azokért, akik igazakként haltak meg. Pál is ezt tette, mert így írt a korinthusiaknak: *„úgyhogy amikor odamegyek, ismét megaláz engem az én Istenem nálatok, és megsiratok sokakat azok közül, akik korábban vétkeztek, és nem tértek meg."* Nem azokról beszélt, akik már meghaltak, hanem azokról, akik vétkeztek és nem tértek meg tisztátalanságukból, parázsnaságukból és kicsapongásaikból, amiket elkövettek. Ezekért helyénvaló a gyászolás. Ugyanígy egy másik író így figyelmeztet: *„Sirasd a halottat, mert kialudt élete, sirasd a balgát, mert kialudt értelme"* (Sírák 22:11). Sírj egy kicsit a halottért, mert elment megnyugodni, de a bolond élete sokkal nagyobb csapás, mint a halál. Ha valakiben hiányzik az értelem, az megfelelőbb alap a siránkozásra, és az még inkább, ha valakiből hiányzik az igazságosság, és elesett az Istenben való reménységtől. Az ilyeneket sirassuk, mert az ilyen sírás hasznos. Amikor ezek fölött szomorkodunk, javítjuk hibáinkat, de az elhunytakat siratni értelmetlen és ártalmas. Ne változtassuk meg a dolgok rendjét, mert akár szegénység, akár betegség, akár idő

előtti halál, akár csapás, akár hamis vádolás vagy bármilyen más emberi gonoszság szakad ránk, türelemmel hordozzuk el azokat. Mert ezek a próbák, ha vigyázunk, akkor hozzájárulnak koronánk ékességéhez.

De hogyan lehetséges azt kérdezni, hogy egy férfi miért ne gyászolja az elhunytat? Ellenkezőleg, azt kérdezem, hogyan van az, hogy ha valaki férfi, akkor miért siránkozik, hiszen értelemmel tisztelte meg Isten és az eljövendő jóba vetett reménnyel? Aztán azt kérdezed, hogy van-e olyan ember, akit nem ér utol ez a gyengeség? Azt válaszolom, hogy sokan vannak ilyenek sok helyen, köztünk és azok között, akik már előttünk meghaltak. Jób például gyermekeinek egész körét elveszítette, és halljuk, mit mond: *„Az ÚR adta, az ÚR vette el. Áldott legyen az ÚR neve!"* Ez csodálatos mondás már a meghallgatásra is, de ha közelebbről megvizsgáljuk, csodálatunk igen nagymértékben megnövekszik.

Figyeljük meg, hogy a sátán nemcsak a gyermekek felét vette el, hogy a másik fele megmaradjon, és nemcsak a nagyobb részüket vette el, hogy még legyen egy kis maradék. Összegyűjtött minden gyümölcsöt, de nem sikerült neki gyökerestől kiszakítania a fát. Beborította az egész tengert hullámokkal, de nem fordította föl a bárkát. Megremegtette a tornyot ereszkeiben, de mégsem tudta ledönteni. Jób szilárdan állt, akit minden oldalról támadás ért, nyílzápor zúdult rá, de nem sebezte meg. Figyeljük meg, hogy milyen nagy veszteség volt az, amikor minden gyermeke meghalt. Vajon nem volt elviselhetetlen, hogy egy napon mindnyájukat elragadta a halál az élet virágában, pedig olyan sok erényt mutatott be, mégis kimúltak, mintha bosszúállás sújtotta volna őket? Olyan sok szomorúság után még ez az utolsó és elérte. Szerették édesapjukat. Amikor az ember gonosz gyermekeit veszíti el, akkor valóban gyászba esik, de nem fékezhetetlen gyászba, mert az elhunytak gonoszsága nem engedi meg, hogy olyan éles legyen a szomorúság. De amikor a gyermekek erényesek, akkor maradandó seb keletkezik haláluk esetében, kitörölhetetlen az emlékezetük és a csapás vigasztalhatatlan. Kettős fullánk járja át az ember szívét, a természet törvényének fullánkja és az elhunyt erényes jelleméből fakadó érthetetlenség fullánkja.

Jób gyermekei erényesek voltak, ami abból a tényből is kitűnik, hogy apjuk különösen törődött velük és áldozatokat ajánlott fel értük, mert attól tartott, hogy esetleg titokban vétkeztek. Nemcsak ebben mutatkozik a gyermekek erénye, hanem az édesapa ragaszkodó lelkületében is. Mivel az apa annyira szerette őket, nemcsak természetes alapon fejezte ki irántuk való vonzalmát, hanem azon az alapon is, ami a kegyességből fakadt. Mivel az elhunytak ilyen erényesek voltak, a gyász háromszorosan felfokozódott. Még továbbmenve, amikor a gyermekek külön-külön szakadnak el tőlünk, a szenvedésben van valami vigasztalás, mert akik megmaradnak, enyhítik az elhunytak fölötti szomorúságot. De amikor az egész gyermeksereg eltűnik, számos gyermekének melyikére tekinthetne a gyermektelen apa?

A szomorúság okai mellett volt még egy ötödik csapás is. Mi volt az? Azon a napon mindnyájan egyszerre haltak meg. Mert abban az esetben, amikor valaki három vagy öt nap múlva meghal betegségében, az asszonyok és minden rokonuk azért siratja őt a legjobban, mert az elhunyt a szemük elől olyan hirtelen és váratlanul eltávozott. De sokkal inkább megvan az ok az elkeseredésre, amikor minden gyermekétől el kell valakinek szakadnia, nem három nap alatt, nem két nap alatt, nem egy nap alatt, hanem egyetlen órában. Az a csapás, amitől az ember régóta retteg, még ha nehéz is, elviselhető, mert enyhíti az a tudat, hogy az ember számít rá, de itt minden a várakozás ellenére történt, hirtelen és elviselhetetlenül.

Meg akarod hallani, hogy mi volt a hatodik csapás? Mindegyiküket életük virágában veszítette el. Tudjuk, hogy milyen túláradó a bánat a korai halál miatt. Nemcsak idő előtti volt ez a halál, hanem kegyetlen is, és éppen ez okozta a hetedik csapást. Édesapjuk nem látta őket kimúlni az ágyon, hanem mindnyájukat eltemette az összedőlt ház. Gondoljunk arra, hogy valaki kezdte kiásni a holtakat a romhalmaz alól, és miután fölemelt egy követ, az egyik elhunyt valamelyik végtagjára talált, majd látta a kezét, amint poharat tartott, egy másik jobbkéz ott pihent egy asztalon és a test megcsonkítottan, az orr letépve, a fej összezúzva, a szem kifolyva, az agyvelő szétloccsanva, az egész test szétroncsolva. A sok seb nem engedte meg, hogy apjuk felismerje szeretteinek ábrázatát. Már akkor felháborodnak érzelmeink és könnyeket hullatunk, ha csupán hallunk erről, de milyen lehetett ennek látványa és átélése? Ha mi, annyira távol az eseménytől, nem tudjuk elviselni ennek a tragédiának a hallgatását, pedig ez a csapás egy másik embert ért, milyen gyémánt keménységű volt annak szíve, aki látta és végiggondolta mindezeket. Mégsem adta át magát az elkeseredésnek, és nem kérdezte: „Mit akar ez jelenteni? Ez a fizetség a kedvességemért? Ezért nyitottam meg a házamat, hogy azt lássam gyermekeim sírjának? Ezért a látványért áldoztam minden apai erényemet, hogy elviseljem ezt a halált?" Nem beszélt ilyenekről, de nem is gondolt ezekre, hanem szilárdan elhordozta mind, jóllehet szomorkodott miattuk, miután olyan sok gondoskodásban részesítette őket. Mint ahogy a szobrász nagy gonddal végzi munkáját, ugyanúgy az édesapa is igyekezett kiformálni és tisztelni gyermekeinek lelkét. Mint ahogy a földműves szorgalmasan locsolja pálmafáit vagy olajfáit, védve őket és művelve minden elképzelhető módon, ugyanígy állandóan igyekezett gazdagítani a lelküket, mint valami gyümölcsöző olajfáét egyre növekvő reménnyel. De látta a fák kiszaggatását a gonosz lélek támadása miatt, és látta őket ott heverni a földön. Mégis elviselte ezt a szerencsétlen halált. Nem mondott lázadó szót, hanem inkább áldotta Istent, és ezzel halálos csapást mért az ördögre.

Azt mondod talán, hogy Jóbnak sok fia volt, de mások gyakran egyetlen fiukat vesztik el, és az ilyen ember szomorúsága nem egyenlő Jóbéval. De azt válaszolom, hogy Jób szomorúságának az oka nemcsak hogy egyenlő volt azzal, hanem sokkal nagyobb volt. Mert mi előnye származott neki abból, hogy sok gyermeke született? Súlyosabb volt a csapás és keservesebb a gyász, mert mindegyik gyermekének megsebesülését és halálát el kellett viselnie.

Mégis, ha látni akarsz olyan szentet, akinek csak egyetlen fia volt, és aki ugyanilyen vagy még nagyobb bátorságot tanúsított, akkor emlékezz Ábrahám patriarchára, aki valójában nem látta Izsák halálát, de ami neki még ennél is sokkal fájdalmasabb volt, azt a parancsot

kapta, hogy ő maga ölje meg egyetlen gyermekét, és nem kérdőjelezte meg a parancsot, nem utasította vissza és nem mondta: „Vajon erre teremtettél engem apának, hogy most meg kell ölnöm a fiamat? Jobb lett volna, ha nem is lett volna fiam, mint hogy most így kell elszakadnom tőle. De ha úgy döntöttél, hogy elveszed tőlem, miért nekem parancsolod, hogy megöljem és beszennyezzem jobbomat? Nem azt ígérted, hogy ettől a fiútól áldod meg leszármazottaimmal a földet? Miért adsz akkor gyümölcsöket, ha a fát kiszaggatod gyökerestül? Miért ígértél nekem leszármazottakat, ha mégis azt rendeled, hogy öljem meg fiamat? Ki látott vagy hallott ilyet valaha? Megcsaltnak, becsapottnak érzem magam."

Ábrahám ilyet nem mondott és nem is gondolt. Semmit sem mondott a parancs ellen, nem kérdezte az okokat, hanem meghallotta a szót: *„Fogd a fiadat, a te egyetlenedet, akit szeretsz, Izsákot, és menj el Mórijjá földjére, és áldozd fel ott égőáldozatul az egyik hegyen, amelyet majd megmondok neked!"* Olyan készségesen engedelmeskedett, hogy még többet is tett, mint amire parancsot kapott. Elrejtette az ügyet felesége elől, és szolgáit a hegy lábánál hagyta, nem közölve távozásának okát, és amint ment fölfelé, csak az áldozatot vitte magával. Nem tétovázott, hanem azonnal engedelmeskedett a parancsnak, amit Istentől kapott. Gondoljuk el, hogy milyen lehetett az, amikor egyedül a fiával beszélgetett, távol másoktól, amikor az érzelmek a legjobban felforrósodnak és a kapcsolat erősebbé válik. Ez nem egy napon, nem két napon át történt, hanem több napon át.

A parancsnak azonnal engedelmeskedni csodálatos, de nem olyan csodálatos az, amikor valakinek a szíve megterhelődik és gyötrődik sok napon át, és nem gyakorolhat emberi gyöngédséget fia iránt. Ezért Isten neki nagyobb teret jelölt ki, hosszabb versenypályát szabott, hogy még jobban megfigyelhesse ellenfelét. Az ellenfél valójában nem ember volt, hanem az emberi természet hatalma. Milyen nyelven lehetne leírni bátorságát? Előre vitte fiát, megkötözte, odahelyezte a fára, megragadta az áldozati kést, és már-már lesújtott vele. Miként fejezhetném ki magam helyesen, nem is tudom. Csak ő tudta, hogy ki tette ezeket. Ember nyelve nem tudja leírni, hogy ez miként történt: a keze nem reszketett, idegrendszere nem omlott össze, gyermekének szívszaggató látványa nem sújtotta le.

Itt csodálhatjuk Izsákot is. Mert amikor az áldozó engedelmeskedik Istennek, akkor az áldozat is engedelmeskedik apjának. Ahogy az egyiket Isten rávette, hogy áldozza fel őt, és nem követelt elszámolást az ügyről, a másik fél, amikor apja megkötözte és odavezette az oltárhoz, nem mondta: „Miért teszed ezt?", hanem engedett édesapja kezének. Amikor összefonódik az apjával, az áldozatot bemutató pappal, még ha vér és tűz nélküli áldozatot ajánl is föl, az oltár képviseli a halál és feltámadás egyik típusát. Ábrahám föláldozta fiát, és mégsem áldozta fel őt. Nem áldozta fel saját kezével a fiát. Isten adta a parancsot, de nem abból a vágyból, hogy lássa a vér kihullását, hanem hogy bemutassa nekünk az állhatatos engedelmesség különös példáját, hogy ismertesse az egész világon ezt a csodálatra méltó embert, és mindenkit oktasson arról, hogy szükséges Isten parancsát előbbre helyezni a gyermekeknél és a teremtett világnál, sőt még az életnél is. Ábrahám leszállt a hegyről, elevenen magával hozva a mártír Izsákot. Hogyan nyerünk bocsánatot, mondd meg nekem, vagy milyen mentséget hozhatunk fel az ő parancsaival szemben. Beszélj nekem, de ne a gyászról, ne csapásaid elviselhetetlen természetéről, hanem inkább fontold meg a keserű szomorúság között is, hogy mindezek fölé emelkedjél! Amit Isten Ábrahámnak parancsolt, elegendő volt ahhoz, hogy meghibbanjon az elméje, hogy zavarba kerüljön és aláássa múltbeli hitét. Egy ilyen helyzetben ki ne gondolta volna azt, hogy a számos utódra vonatkozó ígéret csak mind ámítás volt? De nem így Ábrahám.

Nem kevésbé kell csodálnunk Jób bölcsességét a csapás idején, és különösen olyan sok erény gyakorlása, az alamizsnálkodás és az emberek iránti kedvességének számos tette után, és bár tudta, hogy nincs benne gonoszság, sem gyermekeiben, mégis olyan sok szenvedést élt át, olyan egyedülálló szenvedést, ami még sohasem érte a legmélyebbre süllyedt gonoszt sem, és ez mégsem érintette úgy, ahogy a legtöbb embert érinti. Nem tekintette erényét haszontalannak, és nem formált magában helytelen véleményt a múltról.

E két példa által nemcsak csodálnunk kell az erényt, hanem magunkba kell szívnunk és követnünk is kell. Senki ne mondja, hogy ezek csodálatos emberek voltak. Igazán, csodálatos és nagyszerű emberek voltak. De Isten tőlünk több bölcsességet követel, mint tőlük és mindazoktól, akik az Ószövetség idején éltek. *„Mert ha a ti igazságotok messze felül nem múlja az írástudókét és farizeusokét, akkor semmiképpen sem mentek be a mennyek országába."*

Bölcsességet gyűjtve mindenhonnan és megfontolva mindazt, amit olvasunk a feltámadásról és ezekről a szent emberekről, gyakorta idézzük ezt lelkünkbe, nemcsak akkor, amikor gyászban vagyunk, hanem akkor is, amikor mentesülünk a keserűségtől. Mert most éppen olyan időben beszéltem erről a témáról, amikor egyikőtök sincs különös nyomorúságban, hogy amikor majd beleesünk valamilyen bajba, a mondottakra emlékezve megfelelő vigasztalást nyerjünk. Mint katonáknak, a békeidőben is gyakorolnunk kell a hadviselést, hogy amikor tényleg csatába hívnak és a helyzet megkívánja a képzettséget, akkor gyakoroljuk a békeidőben szerzett művészetet. Ezért békeidőben szereljük föl magunkat fegyverekkel és gyógyszerekkel, hogy amikor ránk támad az ellenség és belekeveredünk az értelmetlen szenvedély háborújába, vagy utolér a gyász vagy a fájdalom vagy bármi ezekhez hasonló, jól fölfegyverkezve és minden oldalról védőfallal körülvéve válaszolhassunk a gonosz támadásaira! Szereljük föl magunkat a megfelelő emlékezésekkel, Isten kijelentéseivel, a jó emberek példáival és minden lehetséges védőeszközzel! Csak így mehetünk át boldogan a mostani életen, és nyerhetjük el a mennyek királyságát Jézus Krisztus által, akinek dicsőség és hatalom együtt az Atyával és a Szentlélekkel, örökkön-örökké.

Ámen.

Lázi Sándor

Igehirdetésünk mai problémái

Lelkipásztori szolgálatunk legkomolyabb területe az igehirdetés. Nagy mértékben koncentrálódik ide az erkölcsöt, szívet, jellemet, rombadőlt életeket jobbá, újjá formáló lelkipásztori tevékenységünk ereje.

Nagyon fontos, hogy a sokféle vallás, pártoskodás világában ne tegnap szedett mannával álljunk elő, hanem Istentől kapott friss eledellel, melyben benne van minden, ami az életre és a kegyességre való.

Isten tovább akar minket vezetni a fejlődésben, és azt akarja, hogy nem elavult tantételek és kitalált történetecskék, sem lelkiző elmélkedések legyenek az igehirdetéseink, hanem olyan megszólító prófétai üzenet, amelyben világosan látja és hallja a gyülekezet, hogy mit kell hinnie és mit kell cselekednie.

Urunk azt akarja, hogy az érzelmi alapokon álló keresztyénséget felváltsa a józan, bibliai alapokon álló teológiai gondolkodás. A felszínes, gyakran allegorikus írásértelmezést váltsa fel a konkrét, a Szentlélek kijelentésére felépülő írásmagyarázat. Így kíván lehetőséget adni arra, hogy új bornak új tömlőket találjunk, s megszabaduljunk az olyan régi formáktól, amelyek tartalmukat is megavulttá tehetik.

Néhány szolgálatunkat érintő kérdés:

Lelkület, melyben megfogalmazódik az igehirdetés

Az igehirdető lelkülete legyen olyan, mint a mindig élvezhető forrásvíz! A féltékeny, a rosszakaratú, hiú, nagyra törő, állandó pénzéhségben szenvedő, vádaskodó szívből nem jöhet másokat üdítő áradat. Az igehirdető lelkülete legyen gondozott! A lelkipásztor mint lelkigondozó egyéni tapasztalatait is használja fel! Hallgatóink megérzik rajtunk, hogy tapasztalat alapján beszélünk hozzájuk, vagy csak másoktól tanultan.

Az igehirdető legyen állandó kapcsolatban Istennel, aki a Szentlélek által mindig és minden szükségesre megtanít. Olyanokká kell válnunk, mint a rádió jelfogó szerkezete. Ha ez esetleg elromlik vagy rosszul működik, hiába a milliónyi hanghullám az éterben, abból semmi sem lesz felfogható a hallgató fülének. Ugyanígy tekinthetjük a lelkipásztori szolgálatot is. Ha beteg a prédikátor lelke, képtelen felfogni Ura üzenetét, és nincs érvényes mondanivalója a szószéken. Vigyázzunk tehát, hogy megfáradás, családi gondok, kenyér szűke vagy bősége el ne tompítsák benső emberünk Isten üzenete iránti fogékonyságát.

Az igehirdető lelkületéből ne csupán jó beszéd, de jó cselekedet is fakadjon! Fontos, hogy átizzék rajtunk az isteni érintés többlete. A prédikátor – mint azt a napi tapasztalat igazolja – többet mond azzal, amit tesz, mint azzal, amit a szószékről hirdet.

Legyen jó cselekedetre buzdító a beszédünk, de legyen beszédes a jó cselekedetünk is!

Nagyon fontos, hogy a sokféle vallás, pártoskodás világában ne tegnap szedett mannával álljunk elő, hanem Istentől kapott friss eledellel.

Előkészület az igehirdetésre

Az igehirdetésre készülő lelkipásztort állandóan fenyegeti az a kísértés, hogy megkönnyítse szolgálatát. Néha valamiféle tolvajkulcs használata, máskor régi vázlatok, másoktól átvett, általunk kiérleletlen diszpozíciók ígérnek könnyebb utat. Olyan ez, mint a felmelegített étel: elveszítette a frissességét.

Elmélyülés, készülés nélkül, rövid úton megszerzett prédikációk eredménye is rövid távú.

Az előkészületben mind a tudományos elmélyültség, mind a Szentlélek vezetése elengedhetetlen. Helytelen az a próbálkozás, mely a készületlenség hiányait az Úr Lelkével akarja pótoltatni. *Dr. Pákozdy László* professzor írja: „Becsületesen alá kell vetni magunkat a Szentlélek munkájának, aki mindenek előtt igaznak, Isten igéjének bizonyítja lelkiismeretünk színe előtt a Biblia szövegéből az exegézis munkája eredményeként nyert üzenetet. Éreznie kell az igehirdetőnek, hogy a hirdetendő Ige őt személy szerint megszólította, megítélte, megigazította és az üzenettel egy hallgatósághoz elküldte... Meg kell világosodnia az üzenetben hallgatósága minden kérdésének, egész való helyzetének. Így lesz aztán az igehirdetés egy valóságos életben élő hallgatóságnak a megszólítása, megmozdítása Isten üzenetével; megtérésre, megigazulásra és engedelmességre való elvezetése." (Theol. Szemle, 1961. 5. sz.).

A textus kiválasztásának kérdése

Gyakorlatilag bevált és jól alkalmazott módszer nálunk a bibliaolvasó kalauz, a Vezérfonal használata. Nagy haszna, hogy rendszeres bibliaolvasásra, tanulásra késztet. Nagyon jó, ha fegyelmezetten alávetjük magunkat a felkínált tematikus rendnek, vállalva azokat a szakaszokat is, melyek sok elmélyülést, vívódást okoznak. Hamarosan észre fogjuk venni, hogy ami eleinte teher volt és sok fáradsággal járt, az egyre többször szárnyakat ad és meggazdagítja szolgálatunkat is.

Azonban azt is ki kell mondanunk, hogy a Vezérfonal használatának lehetnek bizonyos veszélyei is. Aktuális kérdések szorongatását nem hagyhatjuk figyelmen kívül, ragaszkodva az előírás szerinti perikópákhoz. Időszerű kérdésre időszerű választ kell adni. Nem úgy, mint az a szolgatársunk, aki jól felkészült egy a szárazságról szóló igehirdetésre, és amikor el akarta mondani, éppen zuhogott az eső.

A másik kísértés ebben az lehet, hogy az igehirdető feloldozva érzi magát a textusválasztás szüntelen hordozandó felelőssége alól. Ha a Vezérfonal szerint prédikálunk is, meg kell küzdenünk a szövegválasztás kérdésével, mert felmenthetetlenül felelősek vagyunk azért, hogy *mit, hol, mikor* és *miért* mondunk.

Valószínűleg minden prédikátorral előfordult már, hogy félretette az előzőleg választott szöveget, hogy végül is arról szóljon, mely közvetlenül az előző éjjel helyeződött a szívére. Ez becsületes tusakodás és engedelmesség kérdése. Az a lényeges ebben, hogy soha ne szakadjunk el sem a bibliai szövegektől, sem a Lélek irányításától.

Gyakorlati és időszerű alkalmazás

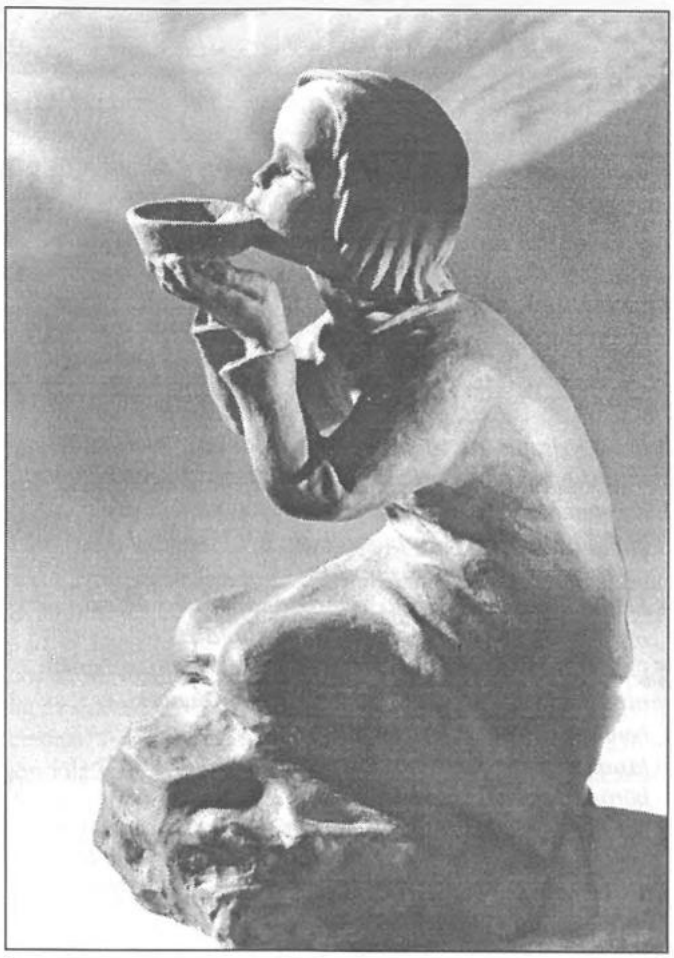
Igehirdetéseinkben olyan eligazítást, erkölcsi tanítást kell adnunk, melyből nem csupán a hívek szűk köre, hanem a társadalom szélesebb rétegei is értenek. Kérdés persze, hogy megtaláljuk-e az Igének napjaink javát munkáló gyakorlati és időszerű alkalmazását?! Példán illusztrálva: az irgalmas samaritánus példázata alapján szólva – kérdezem – nem jobb-e a pap és a lévita ostorozása helyett a samaritánus megindítóan mély emberszeretetét kiemelve rámutatni Krisztus szeretetére?

Nyilvánvalóan más feladat előtt áll a prédikátor egy nagy létszámú, gazdag városi gyülekezet előtt, mint egy szegény szórvány-gyülekezet előtt. Különbözőek a problémák, más és más gondozást igényelnek. Az Ige szolgája a világ- és az emberi élet egyetlen problémája elől sem menekülhet el, hanem mindenütt az Igét, Krisztus mindent újjá tevő hatalmát kell hirdetnie, hogy áldott eszköz legyen.

Jézus emberekhez lett hasonlóvá. Nekünk is bele kell éreznünk hallgatóságunk gondjaiba, nyomorúságába, hogy segíthessünk. Ez a mi küldetésünk!

„Gondolkozz el azon, amit mondok, mert az Úr megadja neked majd, hogy mindent megérts." (2Tim 2:7)

Budapest, 1997. december 17.

Nem magyarázat

ha sápadt-közöny bámul is rád
a sehova-sem-néző szemekből
hogy izzón született mondataid
fagyosra ijednek:
újból és újból forralnod kell gondolataidat

s ha benned
(bár okkal)
meg is aludt a lendület
s akaratod csüszik is ki kezedből:
nem endegheted meg magadnak
a fáradtság fényűzését

a bárgyú érdektelenség
s a megbúsult fáradtság
jól tudod:
nem magyarázat

Herjeczki Géza

BIBLIATANULMÁNY

Dr. Almási Tibor

Érted-e, amit olvasol?

Az alábbi tanulmány ízelítő az *„Érted-e, amit olvasol?"* újszövetségi fordítás- és kommentársorozatból

MÁRK 1.

Bemerítő János

(Mt 3:1–12; Lk 3:1–9; Jn 1:6–28)

1 Jézus Krisztus, az Isten Fia evangéliumának kezdete,
2 amint meg van írva Ézsaiás könyvében: „Íme, elküldöm követemet orcád előtt, aki elkészíti utadat;
3 kiáltó hangja (szól) a pusztában: Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit!"
4 Előállt János, a bemerítő, a pusztában, és hirdette a megtérés bemerítését a bűnök bocsánatára.
5 És kitódult hozzá Júdea egész vidéke és a jeruzsálemiek mindnyájan, és amikor megvallották bűneiket – bemerítette őket a Jordán folyóban.
6 János teveszőr ruhát szokott viselni, derekán pedig bőrövet; sáska és erdei méz volt a tápláléka.
7 Ezt hirdette: „Aki utánam jön, erősebb, mint én, és arra sem vagyok méltó, hogy lehajoljak saruszíját megoldani.
8 Én vízbe merítettelek be titeket, ő viszont Szentlélekbe fog bemeríteni benneteket."

MAGYARÁZAT

1 Az evangélium első versének szerepe kérdéses. Egyrészt lehetséges, hogy az első értelmi szakasz (1:1–13) vagy az egész könyv címe szeretne lenni. Ezt támasztja alá az a tény, hogy a nyitó vers görög szövegének első szava névelő nélküli névszó (αρχη = kezdet). Ugyanez az eset áll fenn az Ótestamentum görög nyelvű fordítása (LXX) és a görög Újtestamentum számos könyvnyitó versében (pl. Hós 1:1; Péld 1:1; Ézs 1:1; ÉnÉn 1:1; Mt 1:1; Jel 1:1). Ebbe az irányba mutat az a megfigyelés is, hogy az első versben nincs állítmány.

Másrészt viszont olyan érvek is léteznek, amelyek a nyitó versnek a következő (2–3.) versekhez való mondattani kapcsolódását igazolják. Ezek közül az egyik legnyomósabb az, hogy a 2. vers első szava (καθως = amint) sem Márk evangéliumában, sem sehol másutt az Újtestamentumban nem áll a mondat élén (kivéve az „amint–úgy" /καθως-ουτως/ kombinációt, de jelen esetben nem ez a helyzet). Ezt a jelentős érvet csak erősíti az a megfigyelés, hogy amikor az „amint" vonatkozó névmás kombinálva van a „meg van írva" (γεγραπται) kifejezéssel, akkor mindig az előzményre és nem az őt követő anyagra utal.

Ahelyett, hogy az érvek-ellenérvek egyik vagy másik csoportját kizárólagossá avatva döntést hoznánk, leghelyesebb, ha a két oldalon álló kb. azonos súlyú érvek láttán elfogadjuk, hogy a gondos és tervszerű szerkesztéssel éppen az lehetett Márk célja, hogy nyitó mondatát egyszerre érthessük címnek és a további gondolatok origójának, hiszen a kettős pozíció kritériumrendszerének egyszerre felel meg ötletesen.

„kezdete" (αρχη) – Bár a magyar fordításban ez az utolsó szó, mivel azonban a görögben éppen az első, kezdjük ezzel a részletes magyarázatot. A könyv első szavaként emlékeztet bennünket Mózes első könyvére (1:1), illetve János evangéliumára (1:1). Hamar belátjuk azonban, hogy a hasonló könyvindító pozíción túl nem igen van köze egymáshoz a márki „kezdet"-nek és idézett társainak. Hiszen ez utóbbiak idői jelentést hordoznak, míg az előbbi az evangélium kiindulópontját, elemi alapelveit jelenti.

„evangéliumának" (του ευαγγελιου) – A „kezdete" után a vers minden egyes szava birtokos esetben (genitivus) áll. Ezek közül az első az „evangélium". Itt persze semmiképpen sem a sajátos irodalmi műfajt jelenti még, inkább a következőkben meghirdetett (és épp most írásba is foglalt) örömhírt. A szó egyébként eredetileg a „jó hírért járó jutalmat" jelentette. Ilyen értelemben találkozunk vele az Ótestamentumban is (pl. 2Sám 4:10; 18:22), vagy magát az ellenségtől való megszabadulás jó hírét értették alatta (pl. 2Sám 18:20,25,27; 2Kir 7:9). Márk kifejezése („az evangélium kezdete") leginkább talán arra a kb. Kr. e. 9-ből származó, Augusztusz császár (az „isten") születésnapjáról szóló pogány feljegyzésre hasonlít, amely „a világnak szóló örömhír (evangélium) kezdete"-ként aposztrofálja a nagy eseményt. Formailag ehhez hasonlít, tartalmilag pedig éppen ezzel száll vitába Márk, aki Jézus Krisztus személyéhez (születéséhez, életéhez, munkájához és halálához, valamint feltámadásához) kapcsolja hozzá az evangélium, az örömhír fogalmát. Más szóval a Krisztus-eseményt tekinti egy olyan történelmi fordulópontnak, amely a világ számára egy teljesen új korszak kezdetét jelenti.

„Jézus Krisztus" (Ιησου Χριστου) – A Jézus név Urunk személyneve. Az újtestamentumi korban gyakori. Josephus Flavius műveiben nem kevesebb mint 20 ilyen nevű személyt említ, s közülük 10 a Názáreti Jézus kortársa volt. Sőt magában az Újtestamentumban sem egyedülálló ez a személynév (vö. Acta 13:6; Kol 4:11; sőt némely kézirat szerint Barabbásnak is „Jézus Barabbás" volt a teljes neve). Természetesen a Názáreti Jézus esetében külön hangsúlyt kap a név jelentése (Isten a szabadító) is (...akit Jézusnak nevezz, mert ő fogja népét bűneiből **megszabadítani"** – Mt 2:21).

A Krisztus (= messiás, fölkent) eredetileg nem személynév, hanem „Jézus isteni teljhatalmára" utaló névszó. Később azonban Jézus személynevévé lett. Itteni előfordulása már így értelmezendő (erre utal a névelő hiánya).

Ebben az esetben Jézus Krisztus talán nem annyira alanya (genitivus subjectivus) az evangéliumnak (bár természetesen ez is igaz), hanem inkább a tárgya (genitivus objectivus), akiről az evangélium szól, illetve akire vonatkozik. Leghelyesebbnek tűnik azonban ilyen esetben a kizárásos megközelítés helyett együttlátni és együttértékesíteni a kétféle – de ez esetben egymástól lényegében el nem választható – jelentést.

„az Isten Fia" (υιου του θεου) – Némelyeket zavar, hogy nem minden kéziratban található a Jézus Krisztus névnek ez az értelmező jellegű szinonimája. A felvethető szövegkritikai kérdésnek ez esetben már csak azért sincs gyakorlatilag létjogosultsága, mert ebben az evangéliumban az ördögöktől kezdve (3:11; 5:7) a főpapon át (14:61) az Atyáig (1:11; 9:7) sokaktól idézi az evangélista az Isten Fia elnevezést. Nyilvánvaló tehát, hogy Márk számára nem volt kétséges e kifejezés használatának jogossága. Figyelemre méltó megállapítás, hogy itt, az evangélium legelején és a legvégén (15:39) is az Isten Fia elnevezést örökíti meg Márk az utókor számára. Evangéliumában e tekintetben – és ez teljesen érthető – nincs teológiai, pontosabban krisztológiai progresszivitás: Jézus Krisztus az evangélium elejétől a végéig – amellett, hogy az emberfia – az Isten Fia.

2 *„amint meg van írva"* (καθως γεγραπται) – Ez a kifejezés nem ismeretlen az Ótestamentumban sem (2Kir 14:6), az Újtestamentumban pedig igen gyakori (pl. 1Kor 1:31; 2Kor 8:15; Acta 7:42; 15:15). Néhány eset kivételével (pl. Mk 9:13; 14:21) konkrét idézet követi ezt az utaló (vonatkozó) formulát. Mint már említettem az 1. vers bevezetésében, kérdéses az „amint" (καθως) mondatkezdő szerepe. Némelyek (pl. Taylor) egyszerűen úgy értékelik, hogy ezzel a vonatkozó névmással kezdődhet mondat a görögben, és példákat is találnak erre (Lk 11:30; 17:26; Jn 3:14). Ha el is tekintünk attól, hogy a felsorolt példák közül a 2. és 3. esetében az „és" (και) kötőszó megelőzi a vizsgálatunk tárgyát képező „amint" (καθως) szót, és így valójában már nem ez utóbbi indítja a mondatot, nem hagyhatjuk figyelmen kívül azokat a megfigyeléseket, hogy csak akkor kezdődik a fenti vonatkozó névmással mondat, ha az „amint"-ot az „úgy, így" (ουτως) követi a mondaton belül. Valóban ez a kombináció található meg az előző álláspontot lévők mindhárom példájában (Lk 11:30; 17:26; Jn 3:14). Mivel pedig a vizsgált 2. vers élén álló „amint"-ot nem követi az „úgy", ezért (ennek a megállapításnak az alapján) arra következtethetünk, hogy ebben az esetben nem indul új mondat (ezért kezdtük kisbetűvel a 2. verset).

Így viszont az a szintén fontos megfigyelés kap hangsúlyt, hogy amikor mondaton belül jelentkezik az „amint", éspedig a „meg van írva" kifejezés előtt, akkor az előzményekre (1. vers) utal. Ez azt jelenti, hogy a más okokból címként, feliratként kezelendő 1. vers egyszersmind mondattanilag össze is kapcsolódik a következőkkel. Más szóval az evangélium kezdete (alapja) közvetlenül az Ószövetség most következő idézendő igéit beteljesítő Bemerítő Jánosig megy vissza. Így kapcsolódik össze (mondattani kapcsok segítségével is) az Ótestamentum ígéreteivel – az útkészítő Jánoson keresztül – Jézus Krisztus. A kontinuitásnak ezt a gondolatát segíti elő a befejezett igealak (γεγραπται = meg van írva) használata, amely a múltban befejeződött cselekvés ma is érvényben lévő hatására teszi a hangsúlyt.

Mielőtt a fenti bevezető formulát általában (bár nem kivétel nélkül) követő konkrét idézet (ez esetben pontosabban idézet-kombináció) következnék, a kánonikus irodalmi (ótestamentumi irodalmi) forrást is megemlíti Márk.

„Ézsaiás könyvében" (εν τω Ησαια τω προφητη) – Szó szerint: Ézsaiás prófétában. Persze metonímiával (névcserével) van dolgunk, amely úgy keletkezett, hogy a könyv nevét Márk kicserélte a vele szoros kapcsolatban álló író nevével. Ennek felismerése vezeti a fordítót a fenti kifejezés jelentésének ilyen visszaadásához.

Problémát okoz némelyeknek az a felismerés, hogy a bibliai kéziratokban néhol az „Ézsaiás könyvében" helyett a „prófétákban" (értsd: prófétai könyvekben) kifejezés található. Régen megfogalmazott alapelv, hogy a kevésbé logikus, nehezebben érthető, problémásabb szövegvariáns tekintendő általában eredetinek. Ez pedig a jelen esetben az először említett változat, mivel a következő idézet-kombináció csak részben származik Ézsaiás könyvéből, az eleje ugyanis Malakiástól való. Persze lényegében nincs ellentmondás a két variáció között, csak nézőpontbeli, hangsúlybeli különbözőség, hiszen a két idézett próféta közül a kiemelkedőbb nyilvánvalóan Ézsaiás volt. Így érthető – és nem is példa nélküli – az a gyakorlat, hogy az idézet-láncolat bevezetésében csak az ő neve szerepel.

„Íme, elküldöm követemet orcád előtt" (ιδου αποστελλω τον αγγελον μου προ προσωπου σου.) – A 2Móz 23:20-ban a „követ" Isten angyala, akit Izráel népe előtt küld el Isten azért, hogy védje és vezesse népét az ígéret földje felé vezető úton egészen a célig. A Mal 3:1 szerint pedig az érkező Úr előtti út egyengetése, elkészítése a „követ" feladata. A könyv (s egyben az egész Ótestamentum) zárógondolatából kiderül, hogy Illés lesz az, aki az Úr érkezése előtt az útkészítő munkát elvégzi (Mal 3:23–24 /4:5–6/). Éppen ennek alapján gondoltak a zsidók – s köztük egy ideig talán a tanítványok is (Mt 17:10) – arra, hogy személyesen Illés fog visszatérni az Úr (ez alatt már a Messiást értették) eljövetele előtt. Jézus Krisztus azonban rávezette tanítványait (Mt 17:11–13), hogy a tipologikus ótestamentumi ígéretet (vagyis, hogy Illés mint előkép említtetik Bemerítő János – azaz a történelem egy későbbi időpontján érkező, Illésre hasonlító próféta helyett) hogyan kell helyesen értelmezni.

A fenti ígéret tehát a Messiás (Jézus Krisztus) előtti útkészítő követ, Bemerítő János személyében és szolgálatában teljesedik be. Az ótestamentumi alapokon álló, Jézus Krisztusról mint messiásról szóló evangéliumnak ez tehát a kezdete.

„aki elkészíti utadat;" (ος κατασκεσασει την οδον σου) – Ez a tevékenység természetesen átvitt értelemben veendő. A messiásvárás izgalmában élő zsidóság minden reményteljes jelet örömmel fogadott. János fellépése, igehirdetése és bemerítő szolgálata egyenesen olyan benyomást gyakorolt népe vezetőire, hogy azt gondolták, személyében magát a messiást tisztelhetik (Jn 1:19–20,25). János azonban alázatosan elutasította ezt a feltételezést. Meg kellett ezt tennie, hiszen a megváltást nem ő végezte el. Az üdvösséget nem ő szerezte meg. Ezek a más által elvégezhetetlen tettek Jézus Krisztus nevéhez fűződnek. De utat készített János. Az elveszett ember **megtérését** sürgető igehirdetéssel készítette a Megváltóval való összetalálkozás lehetőségének az útját. Mert a **bűnbánat** létrejötte nélkül hogyan érhetne célba a **bűnbocsátó** krisztusi szeretet? Utat készített János az elveszett emberekért jött Jézus és szeretetének tárgyai között.

3 *„kiáltó hangja (szól) a pusztában:"* (φωνη βουντος εν τη ερηνη) – János evangéliumában (1:23) az útkészítő egyenesen azonosítja önmagát az Ézs 40:3-ban említett „kiáltó hangjá"-val, amikor így nevezi, definiálja önmagát: „Én

vagyok a kiáltó hang a pusztában". Az ézsaiási idézet héber szövegében (és ez az eredeti nyelvű anyag) a puszta az útkészítés helyeként említtetik („Egy hang kiált: Építsetek utat a pusztában az Úrnak!"). Az Ótestamentum görög fordításában (LXX) viszont az útépítésre felhívó szó elhangzásának helye a puszta („Kiáltó hangja /szól/ a pusztában: Építsétek /készítsétek/ az Úr útját!"). Máté (illetve János) az utóbbi változatot választja, mintegy alkalmazva a prófétai igét a megvalósulás körülményeire (hiszen János, a kiáltónak hangja, a pusztában tevékenykedett – Mt 3:1). János Isten kiáltó hangja. Nem több (nem Krisztus), de nem is kevesebb (Mt 11:11a). Ő ennek a kiáltó szó parancsának egyszersmind az **üdvtörténeti léptékű** megvalósítója. Emellett persze a későbbi (mindenkori) helyi léptékű hasonló feladat meghirdetője is.

„Készítsétek az Úr útját" (ετοιμασατε την οδον κυριου) – A 3. vers – a felületes szemlélő számára – nem más, mint a már említett Ézs 40:3 ismétlése. Valójában azonban ennél sokkal több, két ok miatt is.

Az egyik az új kontextusba állítás eszköze. Ezáltal nem elterebélyesedik, inkább szűkül, konkretizálódik, sőt a beteljesedés fázisába jutva céljához ér az ótestamentumi prófécia. Ezalatt elsősorban Jézus messiásvoltának, és csak azután János „Illés-voltának" (pontosabban Illés-szerűségének) indirekt – de így is teljesen meggyőző – kijelentett üzenetét kell értenünk.

A másik márki eszköz az ótestamentumi prófécia szövegének egy bizonyos – felelősségteljesen átgondolt, óriási horderejű – megváltoztatása. Ez a veszélyesnek látszó – sőt legtöbb más esetben egyenesen tiltott – lépés itt Isten által igazolást nyer, hiszen kiállta a kánonizálás próbáját, és így belekerült a Bibliába. Miről is van szó egy kicsit konkrétabban és részletesebben? A „készítsétek az Úr útját" után ugyanezt a gondolatot megismétli Ézsaiás (és Márk is) rokon értelmű szavakkal (ezt nevezzük a héber költészetben szinonimikus /= rokon értelmű/ parallelizmusnak /= gondolatpárhuzamnak/). És ez az idézetzárás különbözik Ézsaiásnál és Márknál. A próféta így fejezi be a verset: „...egyengessétek **a mi Istenünk** ösvényeit!"; Márk pedig így: „...egyengessétek (**az Ő**) ösvényeit!". Némelyek szerint semmi lényeges változás nem történt, hiszen a birtokos személyrag éppen úgy Istenre utal, mintha kiírta volna Márk (Ézsaiáshoz hasonlóan) a nevét („a mi Istenünk"). Ez lényegében teljesen igaz, mégis megalapozott az a felismerés, hogy ez a kifejezésbeli változtatás (éppen a tartalom érintetlenül maradása révén!) alkalmas lett arra, hogy az Istenre és Jézusra egyszerre vonatkozható szövegváltozat a Jézus istenségéről szóló bizonyságtétel páratlan hordozója legyen. A szöveg tehát megváltozott és mégsem változott meg! Megváltozott a zsidóság hiányos (Jézust Istenként fel nem fedező) ismeretszintjének szemüvegén nézve (ezzel ösztönözve őket a sürgős továbblépésre), de változatlan maradt (és ezért „fért bele" a Bibliába) a Jézus Krisztus istenségét öröktől fogva magában foglaló igazsághoz (valósághoz) képest.

4 *„Előállt János, a bemerítő"* (εγενετο Ιωαννης /ο/ βαπτιζων) – Az előző versek próféciái évszázadokkal korábban hangzottak el, mégis elevenen éltek Izráel emlékezetében, hitében és váradalmában. A régen megígért üdvtörténeti korszakváltás most valósággá válik az Útkészítő fellépésével, a Messiás munkába állásával, a váltságmű elvégzésével. Ennek az eseménysornak az első mozzanatánál János fellépéséről számol be a 4. verssel induló szakasz.

János azonosítása az Újtestamentumban szolgálatának legszembetűnőbb elemének hangsúlyozásával történik. Ez a bemerítés. Két formában – de lényegében azonos jelentéssel – találkozunk az Újtestamentumban az eredetileg értelmezőként induló, később pedig már tulajdonnévnek érezhető szóval: βαπτιστης (ejtsd: baptisztész), amely a latin baptista megfelelője; és βαπτιζων (ejtsd: baptidzón). Ez utóbbit (amely már főnévi értékű melléknévi igenév, jelentése pedig: bemerítő) kizárólag Márk használja (vö. 6:14,24). A magyar nyelv jellegéből fakadóan a mi fordításainkból ki sem tűnik ez a formai kettősség. Mindkét esetben alkalmas a „bemerítő" szavunk az eredeti jelentés visszaadására.

Köztudott, hogy az általánosan elterjedt magyar fordítások a „bemerítés" és származékai helyett a „keresztelés"-t és származékait használják. Az újfordítású protestáns Biblia a melléknévi igenév (βαπτιζων = bemerítő) jelentését, kétségtelenül bizonyos kézirati támogatottságra építve, igei és nem főnévi irányúnak fogta fel.

A bemerítés – más-más formában és tartalommal, de – az ótestamentumi kortól kezdődően gyakorlat volt a zsidóság körében. Gondolhatunk az ótestamentumi rituális tisztulási szertartásra, amelyet a farizeusok kibővítettek és elterjesztettek. De ilyen volt az 1. században az ún. prozelitabemerítés, amely a pogány származású szegények zsidó közösséghez való csatlakozását (betagolódását) szimbolizálta. Sőt a qumráni feltárások is fényt derítettek arra, hogy János korában az esszéneusok között is létezett valamiféle hasonló bemerítés-gyakorlat.

A jánosi bemerítés azonban a hasonlóságok mellett igen jelentősen különbözött is az előbbiektől, mind formai, mind tartalmi tekintetben. Formai szempontból lényeges megemlíteni, hogy János volt a bemerítő (υπ' αυτου = általa), aki a maga nemében (!) megismételhetetlen cselekményt hajtott végre. Bár a prozelita-bemerítés, amelynek részletei igencsak homályosak, és a qumráni beavatási,(betagolási) szertartás is ismételhetetlen volt, azonban ezeket nem egy másik személy hajtotta végre, hanem maga a bemerítkező merült bele a vízbe. És míg a prozelitabemerítés és a qumráni is egy adott földi közösségbe való belépés, betagolódás szimbóluma volt, addig a jánosi bemerítés semmiféle földi szerveződésű új közösségbe nem építette be a benne részesülőket. János bemerítése tartalmilag a megtéréssel, a bűnbocsánattal állt szoros kapcsolatban, időzítése pedig a „mennyek országa" megérkezéséhez igazodott.

Ennek a Jánosnak erre a szolgálatra történt – ótestamentumi próféciákat betöltő – fellépése vezeti be Jézus Krisztus evangéliumát.

„a pusztában" (εν τη ερημω) – Jánosnak a (júdeai – Mt 3:1) pusztában történt fellépése archeológiai adatokkal (öltözete és tápláléka) is harmonizáló történelmi tény. Emellett azonban – összhangban számos ótestamentumi igével (Hós 2:17 /Károli 17. v./; 12:10 /Károli 9. v./ vö. Mik 7:14–15; Ézs 40:3–4; 43:19–20 stb.) – tipologikus párhuzam is fennáll a „puszta" fogalma és a végső időre szóló (eszkatológiai) reménység gondolata között. Így aztán amellett, hogy a 2–3. vers próféciájának beteljesedését hangsúlyozza ez a helymeghatározás, ennél messzebbre, a jövőre is utal.

„...és hirdette a megtérés bemerítését" (και κηρυσσων βαπτισμα μετανοιας) – Az igei jelentés színezetét hordozó melléknévi igenév (κηρυσσων = hirdetve, hirdette) igen gyakran tárgyi bővítmény nélkül használatos az Újtestamentumban. Ilyenkor is gyakran komplex jelentéssel bír: evangéliumot hirdetni, prédikálni. Itt azonban az igehirdetés egyik fő témáját is közli Márk (így ez az eset a tárgyi bővítményekkel kiegészített esetek egyike). Ez pedig a bemerítés. A korabeli bemerítési gyakorlatok között azonban pontosítania is kellett az evangélistának, hogy nehogy valaki a prozelita vagy a qumráni bemerítésre gondoljon. Ezt a célt szolgálja a „megtérés" (μετανοια) szava, amely János bemerítésének típusát, fajtáját jelzi. Azért alkalmas erre ez a szó, mert nagyon közeli kapcsolatban áll a jánosi bemerítés és a megtérés egymással. De milyen jellegű kapcsolatról is van szó? Erre a kérdésre úgy válaszolhatunk, ha a szövegösszefüggés és egyéb segítség igénybevételével megkíséreljük megállapítani, hogy közelebbről milyen jellegű genitivusban (birtokos esetben) áll a megtérés szava.

Ez a szóösszetétel elválaszthatatlanul összekapcsolja a megtérés lényegi, tartalmi elemét az azt kifejező, kiábrázoló bemerítéssel. A megtérésnek (μετανοια = a gondolkodásmód, illetve a belőle fakadó életgyakorlat gyökeres megváltoztatása) kiindulópontként meg kell előznie a bemerítést, a megváltozott, folyamatos, halálig tartó új életvitelnek pedig követnie is kell azt.

János prédikációjában együtt jelent meg ez a két fogalom. E tekintetben – a különbözőségek ellenére is – feltétlenül követendő a jánosi gyakorlat a keresztyén igehirdetők részére is. Bármelyik fogalomnak a háttérbe szorulása ugyanis hiányossá tenné a keresztyén igehirdetést.

„a bűnök bocsánatára" (εις αφεσιν αμαρτιων) – Ezt a kifejezést nehéz pontosan lefordítani. A képes helyhatározói formát (-ra) meghagyó hagyományos kísérlet görög alapja (az εις + acc.) általában célhatározói jelentést hordoz, azonban kivételek is akadnak (pl. Mt 10:41; 12:41). Ez utóbbi esetekben ilyesmi a nyelvi szerkezet jelentése: (valamire való) hivatkozással. Semmi nyomós okunk nincs arra, hogy ebben az esetben eltérjünk az általános (célhatározói) jelentést hordozó értelmezéstől. Ebben az esetben arról van szó, hogy a jánosi bemerítés (amely nem függetleníthető a megtéréstől) célja illetve eredménye a bűnök elengedése, megbocsátása és végső soron az üdvösség. A megtérés és a bűnbocsánat szoros kapcsolata egyébként már az Ótestamentumban is hangsúlyt kap (vö. Ézs 1:16–18; Ez 33:14–20; Hós 14; Ám 5:10–15; Jn 3:4–10). Maga a bűnök megbocsátása az Ótestamentum legnagyszerűbb reménysége (pl. Jer 31:34; Ézs 53:5–6; Ez 36:25–27; Mik 7:18). János igehirdetése szerint tehát a bűnbocsánat (és a belőle fakadó üdvösség) a gyümölcsök által hitelesen igazolt megtérésre épül (amelyet a bemerítés szimbolizál). Ő azonban csak útkészítő marad. A bűnbocsánat osztogatója Jézus Krisztus lesz.

5 *„És kitódult hozzá Júdea egész vidéke és a jeruzsálemiek mindnyájan"* (και εξεπορευετο προς αυτον πασα...παντες) – János személyének (4a) és igehirdetői-bemerítési szolgálatának (4b) rendkívüli tömör és (talán épp ezért) nagyon sokatmondó leírása után arra is gondja van Márknak, hogy ennek az útkészítő szolgálatnak az eredményességéről is tudósítson. Mert az Újtestamentum ugyan „hűségcentrikus", de az eredmények sem közömbösek számára.

De hogyan is tekintsünk a hatékonyságnak erre a beszámolójára? János az egész Izráelt hívta a megtérésre. Az engedelmes indulásra azonban csak Júdea illetve – ezen belül külön is kiemelve – Jeruzsálem volt hajlandó. Sőt azt is látnunk kell, hogy az „egész" és „mindnyájan" kifejezések a hiperbolikus (túlzó) stílusalakzat használatának tulajdoníthatók. Emlékeznünk kell arra, hogy Máté szerinti értelemben fogalmaz, aki „sok" érdeklődő farizeusról és szadduceusról szól (Mt 3:7). Arról nem is beszélve, hogy János megalkuvásra nem hajlandó szigorúsága még az érkezőket is megszűrte, és – úgy tűnik – azok közül sem mindenki részesülhetett a jánosi bemerítésben (vö. még Mk 11:27–32a bár 32b!).

Sokan vagy kevesen voltak hát a jánosi szolgálat „gyümölcsei"? Ahhoz képest, hogy Jánosnak az egész Izráel minden egyes embere felé szólt a küldetése, nem lett az eredmény a lehetséges mértékű. Ahhoz képest viszont, hogy egyetlen ember megtérése is öröm a mennyben (Lk 15:7), nagyszerű eredmény született.

„és – amikor megvallották bűneiket –" (και...εξομολογουμενοι τας αμαρτιας αυτων) – Volt már szó megtérésről, bemerítésről, bűnbocsánatról, most viszont egy új fogalom kerül elő: a bűnök megvallása. A megvallani ige (ομολογειν) jelentése: ugyanazt mondani, vallomást tenni. Vagyis bűneiket a valóságnak megfelelően (nem szépítve és nem szűkítve) vallották be. Ez a lépés elengedhetetlen feltétele a bűnbocsánatnak (vö. 1Jn 1:9).

A fenti kifejezés idői tekintetben is információt tartalmaz. A folyamatos melléknévi igenév (εξομολογουμενοι – praesens participium) egyidejűséget hordoz („amikor"). Anélkül, hogy a bűnvallás és a bemerítés eseményét szőrszálhasogató módon rendelnénk időileg egymáshoz, annyit elmondhatunk, hogy a kettő szorosan tartozott össze (és a bemerítés nyilvánvalóan közvetlenül kapcsolódott a megtérésre utaló nyilvános bűnvalláshoz).

„bemerítette őket a Jordán folyóban" (εβαπτιζοντο υπ' αυτου εν τω Ιορδανη ποταμω) – Itt kitűnik, hogy a prozelita-bemerítéstől (többek között) abban is eltér a jánosi bemerítés, hogy egyrészt nem önbemerítés (= bemerítkezés), hanem bemeríttetés (εβαπτιζοντο – passivum) volt egy másik (autentikus) személy által (υπ' αυτου = őáltala). Másrészt pedig az is igen jelentős differencia, hogy míg a prozelita bemerítés pogányok szertartása volt, a jánosi bemerítés a zsidóké.

Az Illés és utódja, Elizeus szolgálatához (különösen gondolhatunk Naámán meggyógyulási történetére – 2Kir 5) való kapcsolódásnak egy lehetséges jelképes kifejezése, hogy János a Jordánban végzi bemerítéseit. A jánosi bemerítésre nézve részletesebben lásd a 4a magyarázatát!

6 *„János teveszőr ruhát szokott viselni..."* (και ην ο Ιωαννης ενδεδυμενος τριχας καμηλου...) – Az útkészítő öltözetéről és élelméről szóló – jelentéktelennek tűnő – híradás a pusztai életmóddal teljes összhangban álló életvitelre utal. Vita tárgya, hogy ez az öltözék speciális prófétai „egyenruha" volt-e, vagy csupán a pusztai nomádok általános ruházata. Mindkét álláspont mellett felsorakoztathatók jelentős érvek. Mindenesetre figyelemre méltó maga az a tény, hogy fontos teológiai témájú szakasz kellős közepén, mintegy megszakítva azt, fontosnak ítéli Márk közölni János

öltözködési és táplálkozási szokásait. Emellett mivel Illés és Jézus tipologikus kapcsolata az Újtestamentumban kifejezetten hangsúlyos (vö. Mt 17:10–13), nem alaptalan az a feltételezés, hogy a 2Kir 1:8-ban közölt illési öltözet (annak ellenére, hogy ott általában szőrruháról és nem speciálisan **teveszőr** ruháról van szó – ez utóbbi persze beletartozik az előbbi kategóriába –), amelynek alapján a király kétség nélkül képes beazonosítani Illést, közeli kapcsolatban áll János itt említett öltözetével. Ennek alapján János ruházata (beleértve a bőrövet is) arra is utalhat (és ez magyarázat az egyébként érthetetlen, fontos helyen történt leírására is), hogy az útkészítő beletartozik az ótestamentumi próféták sorába, közvetlenül pedig közeli kapcsolatban áll azzal az Illéssel, akinek tipologikus társaként (annak üdvtörténeti szolgálatát felvállalva) az Ótestamentum befejező és az Újtestamentum bevezető embere lesz (vö. Mal 3:1, 23–24 és Mt 17:10–13).

„sáska és erdei méz volt a tápláléka." (και εσθων ακριδας και μελι αγριον.) – A szigorú zsidó étkezési törvények szerint a szárnyas rovarok közül egyes sáskafajták (vándorsáska, kövisáska, szöcskefélék, marokkói sáska) fogyasztása lehetséges volt (3Móz 11:22). Ezeket általában sütve, sózva vagy füstölve fogyasztották a szegény népréteg tagjai.

Az erdei méz tulajdonképpen a nem tenyésztett (vad) méhektől származó, pl. fák odvaiban található méz volt, amelynek összegyűjtésére és fogyasztására (sőt értékesítésére is) jogot formálhatott bárki, aki rátalált.

Ez az „étrend" a pusztai életmód mellett arra utalt, hogy János életében valóban elhanyagolható helyen állt az étkezés. Erre utal az Úr Jézus, amikor – kizáró értelemben (hiperbolikusan) fogalmazva – szól róla: „...János, aki nem eszik és nem iszik" (Mt 11:18a).

Érdemes még megemlíteni, hogy ebben a versben mind az öltözködéssel, mind az étkezéssel kapcsolatban melléknévi igenevet (part.) használ Márk. Ezzel azt jelzi, hogy nem kivételes, alkalmi esetek öltözékéről és táplálékáról beszél, hanem János folyamatos, állandó öltözködési és étkezési szokását, gyakorlatát mutatja be.

7 *„Ezt hirdette:"* (και εκηρυσσεν λεγων·) – A 4. versben – indirekt idézetben – közölte már Márk János igehirdetésének két központi igazságát, bemerítésének alapjáról (s egyben kritériumáról): ez a megtérés; illetve céljáról: ez a bűnbocsánat elnyerése. Most direkt idézet következik, amelynek központi témája szintén a bemerítés, de újabb szempontok is felvetődnek. Természetesen itt sem találjuk meg a jánosi igehirdetés teljes evangéliumi anyagát. Erre csak úgy tehetünk szert, hogy teljes szintézisbe állítjuk a különböző híradásokban közölt részleteket (Lk 3:7–9, 10–14 stb.).

„Aki utánam jön, erősebb mint én" (ερχεται ο ισχυροτερος μου οπισω μου,) – Az igehirdetés alanya (János) kisebb, gyengébb, jelentéktelenebb, mint a prédikáció tárgya (Jézus). Pedig mind a pozicionális (helyileg utána jön), mind az idői (időben is utána érkezik) viszony az ellenkezőjét sugallja. János azonban alázatosan feltárja a valóságos erőviszonyokat: bár ő jött elöl, nem ő a mester; bár ő jött korábban, nem ő az első. Olyan kecsegtető szituációban teszi ezt, amikor szinte csak hagynia kellene, hogy népe vezetői az ezután fellépő Jézus helyett őt tekinthessék a Krisztusnak (vö. Jn 1:19,20,25).

„és arra sem vagyok méltó, hogy lehajoljak saruszíját megoldani." (ου ουκ ειμι ικανος κυψας λυσαι τον ιμαντα των υποδηματων αυτου.) – A pozícióbeli viszony tisztázása után most sor kerül a státuszbeli reláció bemutatására. A mondás régészeti hátterét figyelembe véve azt olvashatjuk ki ezekből a sorokból, hogy János a szolga–úr, illetve a tanítvány–mester kapcsolatában önmagát Jézussal szemben a mélységes alattvalónál is kevesebbre tartja (nemhogy a szerepcserét elfogadná!).

Hallgatói előtt – akik őt a lehető legmagasabbra emelték – ennek a valódi aránynak a bemutatása szolgálhatta leginkább Jézus mindenek fölé történő fölemelését.

8 *„Én vízbe merítettelek be titeket"* (εγω εβαπτισα υμας υδατι,) – A 7. versben János az önmaga és – az utána jövő, de nála nagyobb – Jézus közötti személyi, pozicionális és státuszbeli különbséget fejtette ki. Most pedig tevékenységük, szolgálatuk, munkájuk tekintetében következik disztingválás. (A múlt idejű /aor./ fogalmazás – amennyiben semitizmusként a héber perfektum jelen idejű hangsúlyát hordozza – jelen idejű, általános értelemmel is bírhat /„merítelek be..."/.)

Először önmaga szolgálatát önti szavakba. Erre a szolgálatra jellemző, hogy a megtérésre épül, és előremutat a bűnbocsánatra. E bűnbocsánat azonban nem János által lehetővé tett és nem általa garantálható ajándék. Ennek ő csupán meghirdetője, de nem megalapozója és nem osztogatója. Az útkészítő utat mutat és elindítja a cél felé hallgatóit és bemerítetteit, de mit érne mindez Jézus Krisztus érkezése, fellépése, szolgálata, halála, feltámadása és mennybemenetele hiányában. Így az ígéret csak a felcsillantott, de soha be nem teljesülhető remény keserű fájdalmát okozná. János szolgálata tehát Isten üdvtervében szükséges, de nem elégséges tevékenység.

„ő viszont Szentlélekbe fog bemeríteni benneteket" (αυτος δε βαπτισει υμας εν πνευματι αγιω.) – Óvakodnunk kell attól, hogy a későbbi keresztyén használatban beért és kikristályosodott fogalmakat visszavetítsük az értelmezés során azokra a korábbi szövegekre is, amelyek – elhangzásuk idején – még semmiképpen sem hordozhatták a később kialakult és elterjedt jelentést. Ez vonatkozik a Szentlélekre (ótestamentumi, és nem pünkösd utáni értelemben történik rá utalás) és a Szentlélekbe való bemerítésre is. Ez utóbbi fogalom (itt prófétikusan, Jézus jövőbeli cselekvésére vonatkozóan hangzik el) valószínűleg metaforikus értelemben, összefoglaló módon utal Jézus Krisztus megtisztítást és ítéletet is magában foglaló teljes ténykedésére. Az ítélet (amely persze a jutalmazást és a büntetést végkimenetelében egyformán magában hordozza) különösen és kifejezetten hangsúlyt kap a Mt 3:11–12-ben. Itt egyrészt a **Szentlélek** mellett (hen dia düoin-os kapcsolatban) szorosan, mintegy a kettős kifejezés egyik tagjaként ott áll a **tűz** is, másrészt a 12. vers nyomban újból említi a tüzet, kifejezetten a büntető ítélet eszközeként. Ezzel mintegy tudomásunkra hozza, hogy az előző vers „tüze" alatt is az ítélet eszközére kell gondolni. Emellett a gabona és pelyva szétválasztásában döntő „szél"-re (a gabona „szelelése") is közvetett utalás történik. Ez a szél is az ítélet eszközeként jelenik tehát meg. Ez annál is figyelemreméltóbb, mivel a görög nyelvben a „szél" és a „lélek" szava ugyanaz (πνευμα).

Más szóval János útkészítő munkája (megtérésre hívó prédikációja; bemerítő szolgálata, amelynek célja a bűnbocsánat elnyerése) Jézus Krisztus személyében, áldozatában és szolgálatában, valamint jutalmazó és büntető ítéletében érte el célját. A János által meghirdetett bűnbocsánat lehetőségét (annak felelősségével együtt) Jézus Krisztus teremtette meg.

Moshe Weinfeld

Máté kíméletlenségének zsidó gyökerei

A mű eredeti címe: The Jewish Roots of Matthew's Vitriol

Máté evangélista önmagát, valamint követőit is zsidónak tartotta. Az evangélium írója úgy látja önmagát, mint aki belekeveredett egy olyan vitába, melyben a rabbinikus mozgalom vezetői versengtek egymással. *Anthony Saldarini*, akinek kiváló cikke jelent meg a BR-ben (Bibliai Szemle) Máté evangéliuma 23. fejezetéről, helyesen rajzolja meg Máté támadását az „írástudók és farizeusok ellen" úgy, mint egy belső zsidó vitát.

Valóban, Saldarini sokkal helyesebben látta ezt, mint ahogy elképzelte. Ez a vita nem csupán egymás kiirtására volt jó, hanem ennek a különös kritikának az írástudók és farizeusok ellen mélyre nyúltak a gyökerei a zsidó kortárs hagyományokba. A farizeusokat képmutatásukért a rabbinikus forrásmunkákban is éppúgy megfeddték, mint a Máté evangéliumában. A Talmudban azzal vádolták a farizeusokat, hogy vallásos kegyességüket lehetőleg minden eszközzel mutogatták; az egyiket azért ítélték el, mert kegyességét vállán hordozta, a másikat azért, mert a feladatokban mindig csak azt kereste, hogyan bizonyíthatná be, hogy amit tesz, az elismerésre méltó.

A holt-tengeri tekercsek is tartalmaznak hasonló vádaskodást. Ebben a farizeusokat „simaszájúak"-nak nevezték és „hazug tolmácsok"-hoz hasonlították, „csalóknak" bélyegezték. Úgy festették le őket, mint képmutatókat, „akik hamis tanítással és hazugsággal, csalárd nyelvvel sokakat félrevezetnek.

A farizeusok elleni gyűlölet eredete nagyrészt ahhoz a lázadáshoz vezet vissza, ami Kr. e. 88-ban *Alexander Yannai* (Jannaeus) ellen tört ki. Ebben a lázadásban a farizeusok a lázadók mellé álltak, de csak azért, hogy saját hatalmukat megerősítsék. Ennek érdekében még Szíria görög királyát, 3. Demeterriust is a maguk oldalára állították. Így történt, hogy amikor Yannai a lázadást leverte, százszámra feszíttetett meg farizeusokat.

Máté evangéliumának nemcsak a tartalma, de még a felépítése is a zsidó hagyományokban gyökerezik. Az ún. „jajok" („jaj néktek, farizeusok és írástudók") Mt 23:13–36-ban az általánosan használt zsidó intelmek formája szerint van leírva.

Zsidó vitázók, mint a Máté evangéliumának írója is sokszor szembeállítja a tanítást a gyakorlattal. Az írástudókat és a Tóra tanítóit, akik nem követték saját tanításaikat, rendszerint a „Tóra képmutatói"-nak nevezték. Ez a rabbinikus szólás-mondás azokra utalt, akik „jól prédikáltak, de nem jól cselekedtek".

Máté és a rabbik abban is megegyeznek, hogy ez a kettősség, a tanítás és a gyakorlat szétválasztása isteni nemtetszéshez vezet. Máté 23:13-ban az írástudók és farizeusok „kizárják magukat" a mennyországból, mert képmutatók. Hasonlót találunk a rabbinikus iratokban is: „Az az ember, aki istenfélelem nélkül szerzi meg a tudást olyan, mint a kincstárnok, akire rábízták a kincstár belső kulcsát, de a külsőt nem; hogyan tud akkor oda bejutni?"

Ebben ott van egyrészt a kegyességnek a szerencsétlen ceremoniális velejárója, a kiszolgáltatottak elnyomása, másrészt megtalálható ebben a rabbinikus irodalomban az a világosan érthető kárhoztatás is, ami Máténál. A következő idézet egy rabbinikus textusból, Prédikátor Rabbah írásából való:

Köntösükbe tekerik magukat, imaszíjat tesznek a fejükre. Meg van írva róluk: „Ímé, az elnyomottak könnye, egy sem nyer vigasztalást". Azt mondja Isten: „Én fogom megbüntetni", ahogy meg van írva: „Átkozott, aki az Úrnak dolgát csalárdul cselekszi".

Prédikátor Rabbah 1:9, idézet Jer 48:10.

Ehhez hasonlót olvasunk egy másik rabbinikus forrásból is: „Ne tedd fel imaszíjad és ne öltsd fel szegélyezett köntösödet, mikor bűnös útra indulsz".

Összefoglalva, a képmutató farizeusok elleni vádaskodás ugyanúgy megtalálható a rabbinikus irodalomban, mint az evangéliumokban. Azok az elítélendő cselekedetek, amivel a rabbinikus irodalomban találkozunk, ugyanilyen formában találhatók Máténál is. Ez a kritikai forma már nyilvánvalóan jelenvolt a Judaizmusban a keresztyén vallás kialakulásának kezdetén is.

(Bible Review)
Fordította: Gerő Sándorné

Devorah Emmet Wigoder

A Bibliában használatos fűszernövények

A Biblia fényt vet olyan növényekre és fűszerekre, amit a jeruzsálemi templomban illatosítószerként használtak (2Krón 2:3), vagy otthonaikban gerjesztettek vele édes illatokat (ÉnÉn 7:14), és amivel az ételüket ízesítették visszaemlékezve rá a kivonulás idején (4Móz 11:5–6). Ezekre a fűszernövényekre való ismételt utalásokból arra következtethetünk, hogy a bibliai emberek ismerték ezeknek a fűszereknek az ízét, illatát és formáját, valamint azt, hogy hol termeszthető és milyen a gyógyhatása.

A Biblia nem ad részletes leírást arról, hogy a fűszer- és egyéb évelő növények kérge, gyökere vagy gyümölcse milyen tápanyagot tartalmaz. A Bibliában a fűszernövényeket főként vallásos célra használták jó illatként. Csak egy helyen tesz említést a Biblia „fűszerezett bor"-ról, szó szerint illatos fűszerrel kevert borról, az ÉnÉn 8:2-ben.

Az ősidőkben a gyógynövényeknek csak az ehető leveleit, friss hajtásait, zsenge indáit fogyasztották mind az évelő, mind az időszaki növényeknél elsősorban gyógyszerként. Az apokrif Jubileum könyve szerint az angyalok kinyilatkoztatták Noénak a világon levő összes betegségek tüneteit és gyógymódját úgy, hogy Noé eredményesen tudta használni a föld összes gyógynövényét (Jubileum könyve 10:12). Noé aztán szorgalmasan feljegyezte a gyógymódot egy könyvben. Én, akárcsak Noé, feljegyzem a növényeket és fűszereket, amiket Közép-Keleten a történelem folyamán használtak.

Kapor *(Capparis spinosa, latin)*

„A mandulafa kivirágzik, a sáska nehezen vonszolja magát, és mit sem ér a fűszer (kipattan a kapor), *mert elmegy az ember örök otthonába, és az utcán körös körül siratók járnak"* (Préd 12:5b).

Színpompás látvány a virágzó kaporszirmok sora, ahogy a hegyoldal sziklái közt és Izráel falainak rései közt virulnak, beleértve a Templomhegy nyugati falát is. De mikor ez a ritka szépségű virág kinyílik, a magja azonnal kipattan, szétszóródik, a virág pedig elhal, ezért használja a Prédikátor könyve az élet rövidsége szimbólumaként.

Koriander *(Coriandrum sativum, latin)*

„Izráel háza mannának nevezte el azt. Olyan fehér volt, mint a koriandermag, íze pedig olyan, mint a mézeskalácsé" (2Móz 16:31). A Biblia mannának nevezi, amit némely tudósok azonosnak vélnek egyfajta pikkelyes rovar váladékával, amely a pusztában levő tamariszkfa termésének nedvével táplálkozik, és amit szintén koriandernek neveznek. Csakhogy a koriander barna magja nem hasonlít ahhoz a fehér gömbhöz, amit ezek a rovarok termelnek. Ez a feltételezés a termésre vonatkozóan egyes tudósok között véleményeltérésre vezetett, viszont a középkori bibliamagyarázó, Rashi azt mondja, hogy az összehasonlítást nem a színére, hanem a kerek formájára kell értelmezni.

Kömény *(Ceminum cyminum, latin)*
Édeskömény *(Aneethum graveolens, latin)*
Menta *(Mentha longifolia, latin)*

„Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok, mert tizedet adtok a mentából, a kaporból és a köményből, de elhagytátok mindazt, ami a törvényben ezeknél fontosabb: az igazságos ítéletet, az irgalmasságot és a hűséget; pedig ezeket kellene cselekedni és azokat sem elhagyni" (Mt 23:23).

A mózesi törvény megkövetelte a tized megadását a föld minden terméséből (3Móz 27:30; 5Móz 14:22–23). Jézus kárhoztatta a farizeusokat, akik gondosan eleget tettek ennek a követelésnek, kiterjesztve azt a legkisebb terményre is – miközben a sokkal többet jelentő élet törvényét semmibe vették.

Keveset tudunk a korabeli édeskömény használatáról, bár a Kr. e. 1536-ban keltezett papirusztekercs leírja, hogy ezt fejfájás gyógyítására használták. A répafélék családjához tartozó édeskömény ősidők óta a Szentföld termése volt, de csak egyszer találkozunk ezzel a Bibliában mint tizeddel. A fodormenta és borsmenta is őshonos növény Izráelben.

Fokhagyma *(Allium sativum, latin)*
Hagyma *(Allium cepa, latin)*
Póréhagyma *(Allium porrum, latin)*

„Emlékszünk, hogy Egyiptomban olcsón ettünk halat, uborkát, dinnyét, póréhagymát, vöröshagymát és fokhagymát. Most pedig elepedünk, mert semmit sem látunk a mannán kívül" (4Móz 11:5–6).

Bár ezek a zöldségfélék, főként a fokhagyma fűszerként használatos, ahogy erre a Mózes 4. könyve és a Talmud is utal, a fokhagyma zöld hajtása (Allium tuberosum) azonban számos virágoskertben is ott díszlik egész Izráelben, noha sokan nem is sejtik, hogy a lila virág alatt levő kerek gumó ehető és finom.

A közönséges vöröshagyma kerti gumótermő növény, a széles körben kedvelt póréhagymával együtt a liliomfajták családjába tartozik, és ez az, ami után úgy vágytak az izráeliták, és ami piramisokon, falfestményeken, rajzokon és ősi egyiptomi emlékműveken is látható.

Szíriai izsóp *(Origanum syriacum, latin)*

„Nagyobb volt Salamon bölcsessége a keleten lakó emberek bölcsességénél és az egyiptomiak minden bölcsességénél... Beszélt a fákról, a libánoni cédrustól kezdve a falból kinövő izsópig..." (1Kir 5:10–13).

Az Egyiptomból való kivonulás előtt, az elsőszülötteket ért csapásnál vérbe mártott izsóppal kellett meghinteni Izráel fiai házának ajtófélfáját (2Móz 12:21–22). Izsópot használtak a templomi szertartásoknál is megtisztítás céljából, bár nincs elfogadható magyarázat arra, hogy miért éppen ezt választották eszközként. Ez egy szerény, szürke cserje, ami Izráel hegyvidékén vadon nő. Mikor Jézus a kereszten felsóhajtott, hogy *„szomjazom"*, *„volt ott egy ecettel tele edény. Egy szivacsot ecettel megtöltve izsópra fűztek, és odatartották a szájához"* (Jn 19:28–29).

Ladanum *(Cistus incanus, latin)*

„Vegyetek a föld válogatott gyümölcseiből, és vigyetek ajándékot annak a férfiúnak; egy kevés balzsamot, egy kevés mézet, fűszerszámokat, mirhát, diót, mandulát" (1Móz 43:11).

Az itt említett balzsam, vagyis ladanum egy erős bokorfajta, amely a mediterrán éghajlatú domboldalakat kedveli. Népies nevén sziklarózsa, a papírvékony fehér és rózsaszín virágnak hihetetlen erős balzsamtartalma van, ámbra illatú sárgás gyantaváladék. Gyógyhatást tulajdonítottak neki, ma is használják parfümgyártáshoz és a keleti egyházak szertartásainál illatos füstölőszerként.

Babérfa *(Laurus nobilis, latin)*

„Az ácsmester fenyőt plántál (oren v. laurus), *melyet az eső felnevel, felét megégeti tűzben... a maradékból bálványt csinál magának"* (Ézs 44:14–17).

Bár a héber „oren" szót ma már fenyőnek vagy cédrusnak fordítják, a bibliai időkben oren vagy laurus a babérfára utalt. A Laurus, ami babérfaként ismert, nem volt őshonos Izráelben, de ma már vidéken a domboldalakon is megnő, sőt Izráel kertjeiben is ültetik díszfaként.

Mályva *(Malva nicaeenis)*

„Megeszik-e az ízetlen ételt sótlanul? Van-é a mályvalevének íze? Még az érintésétől is elmegy az étvágyam; olyan az nekem, mint a romlott étel" (Jób 6:6–7).

Jób itt leírja, milyen a mályva levéből préselt gyenge lé, amely ott virít minden kert szemétdombján (ahol magas fokú nitrogéntartalmat nyer), de Izráelben az útszélen is megtalálható. Ez a növény kihajt a legkisebb sziklahasadékban, kőkerítések falán – vagy bárhol, ahol egy kis föld van. A függetlenségi háború idején, 1948-ban, Jeruzsálem ostrománál az éhező izráeliták mályvalevelet ettek salátának, felaprózva pedig levest főztek belőle.

Mandragóra *(Mandragora officinarum, latin)*

„Ruben kiment a mezőre és mandragórát talált, amit hazavitt az anyjának, Leának. Rákhel ezt mondta Leának: Adj nekem a fiad mandragórájából! De ő így felelt; talán kevés neked, hogy elvetted a férjemet, a fiam mandragóráját is el akarod venni?" (1Móz 30:14–15)

Mózes első könyve szerint nem sokkal azután, hogy a meddő Rákhel kapott mandragórát Rubentől, Lea elsőszülött fiától, Isten megnyitotta Rákhel méhét, megfogant és fiút szült (1Móz 30:22–23).

Nyilvánvaló, hogy az emberek gondolkodásmódjában a mandragóra hatásos szer volt a fogamzásban. Ezt az elképzelést támasztják alá a történelem során erről a növényről készült rajzok is, amelyeken a gyökereket hangsúlyozottan ember formájú lábakkal illusztrálják.

A tél beállta előtt a növény díszes sötétzöld levelet és bíborszínű virágot hoz, de ebben az időszakban az illata kellemetlen. Tavasszal viszont, mikor a gyümölcs megérik és sárga lesz, bódító illata fokozott nemi ingert vált ki emberből és állatból egyaránt.

Az Énekek Éneke 7:13-ban mint kellemes illatot idézi: *„A mandragórák illatoznak és az ajtónk előtt mindenfajta gyümölcs van, ó és új, melyet neked tartogattam, én szerelmesem".*

Fekete mustár *(Brassica nigra, latin – Koch)*

„Majd így folytatta: mihez hasonlítsuk az Isten országát, vagy milyen példázatba foglaljuk? Olyan, mint a mustármag; mikor elvetik a földbe, kisebb minden magnál a földön, miután pedig elvetették, felnő és nagyobb lesz minden veteménynél, és olyan nagy ágakat hajt, hogy árnyékában fészket rakhatnak az égi madarak" (Mk 4:30–32).

Kétfajta mustár ismeretes azon a vidéken: a „közönséges mustár" (Sinapis alba) és a fekete mustár; valószínű, hogy ebben az újszövetségi igeszakaszban erről az utóbbiról van szó. Az Újszövetségben ismételten hangsúlyt kap ez a parányi mustármag, amelynek az átmérője 1–1,5 mm, de ha elültetik 2.5–3 méter magasra is megnő. *„Ha akkora hitetek volna, mint a mustármag, azt mondanátok ennek a hegynek: Menj innen oda! Odamenne, és semmi sem volna nektek lehetetlen"* (Mt 17:30).

Kerti röppentyű *(Eruca sativa, latin)*

„Mikor Elizeus visszatért Gilgálba, éhínség volt az országban. A prófétatanítványok ott ültek előtte, ő pedig így szólt a szolgájához: Tedd fel a nagy fazekat és főzz valami főzeléket a prófétatanítványoknak! Egyikük kiment a mezőre, hogy valami zöldségfélét szedjen. Talált is a mezőn egy indás növényt, és teleszedte a ruháját vadtökkel. Hazatérve belevagdalta a fazékba főzeléknek, mert nem tudták, mi az. Azután kimerítették a férfiaknak, hogy egyenek..." (2Kir 4:38–40a).

A botanikusok a Bibliában szereplő paréjt (a Talmudban gargír) azonosnak tartják a kerti röppentyűvel azon az alapon, hogy a Talmudban használt név hasonlít az arab (jargij) röppentyű névre. Az évelő mustárfélék családjához tartozó röppentyű ma is vadon nő Izráelben, különösen a dombvidékeken. A mustárízű bimbó és virág nemcsak dísz, hanem ízletes is, a levele pedig salátának használható.

A röppentyű a keresztvirágú (vagy Brassicaceas) fajtákhoz tartozik, mivel négyszirmú virága a keresztet ábrázolja ki. Leonardo da Vinci Madonna a virággal (a Benois Madonna) című képén a kisded kezében egy kerti röppentyű virágzó ágát tartja mint a sors szimbólumát.

Sáfrány krokus *(Crocus sativus, latin)*

„Paradicsom kert nőtt rajtad; gránátalmák édes gyümölcsökkel, ciprusok nárduszokkal, nárdusz és sáfrány, illatos nád és fahéj sok tömjénfával, mirha és áloé sok drága balzsammal" (ÉnÉn 4:13–14).

A sáfrány, amely Izráelben vadon nő, az egész világon a legdrágább fűszer. Legalább 225.000 gyönge, ízletes, ragyogó sárga sziromra van szükség ahhoz, hogy 35-40 dkg sáfrányport állítsanak elő. Ősi szokás volt a királyokat sáfránnyal illatosított olajjal megkenni, és ma is királyokhoz illő eledel a sáfránnyal ízesített étel. (Az idézetek az új fordítású Bibliából valók)

(Bible Review)
Vol. XIII. nr. 5. 1997. október

Fordította: **Gerő Sándorné**

John R. W. Stott

Az élő Isten a misszió Istene

Mai világunkban az emberek milliói ellenségesen fogadják a keresztyén missziós vállalkozást. Politikailag rombolónak tartják (mert szerintük lazítja a köteléket, amely a nemzetek kultúráját összetartja), vallásilag szűklátókörűnek (mivel kizárólag Jézus igényét tartja szem előtt), míg azokat, akik ebben érdekeltek, megtanítja elszenvedni az imperialista gőgöt. Azokat a próbálkozásokat, hogy embereket térítsünk meg Krisztushoz, azzal utasítják el, hogy ez megbocsáthatatlan beavatkozás mások személyes életébe. Azt mondják: a „vallás saját ügyem", „Törődj a magad dolgával és hagyj engem, majd én törődöm a magaméval!"

Lényeges tehát a keresztyéneknek megvizsgálni, hogy milyen az az alap, amelyen a keresztyén misszió nyugszik. Csak így leszünk képesek kitartani missziós feladatunkban bátran és alázattal annak dacára, hogy félreértenek és a világ ellenünk van. Pontosabban fogalmazva: bibliai keresztyéneknek bibliai ösztönzésre van szükségük. Mivel mi elhisszük, hogy a Biblia Isten Szava, akaratának kinyilatkoztatása, ezért a kérdés az: Kijelentette-e Isten a Szentírásban, hogy a „misszió" az Ő akarata, és népétől ezt el is várja? Számunkra ez döntő, mert akkor ez már az Isten iránti engedelmesség kérdése, bármit mondanak is mások. Noha az egész Biblia gazdag bizonyítékul szolgál Isten missziós szándékáról, itt most csak az Ószövetségre összpontosítunk.

ÁBRAHÁM ELHÍVÁSA

Történetünk négyezer évvel ezelőtt kezdődött el egy Ábrahám, jobban mondva Abrám nevezetű ember elhívásával, mert abban az időben így nevezték őt. Itt van egy rövid ismertetés arról, hogyan hívta el Isten Ábrahámot:

„Az ÚR ezt mondta Abrámnak: 'Menj el földedről, rokonságod közül és atyád házából arra a földre, amelyet mutatok neked! Nagy néppé teszlek, és megáldalak, naggyá teszem nevedet, és áldás leszel. Megáldom a téged áldókat, és megátkozom a téged gyalázókat. Általad nyer áldást a föld minden nemzetsége". „Abrám elment, ahogyan az ÚR mondta neki, és Lót is vele ment. Abrám hetvenöt éves volt, mikor kijött Háránból." (Gen 12:1–4)

Isten ígéretet tett Ábrahámnak (amint látni fogjuk, ez egy összetett ígéret). Ennek az ígéretnek megértéséhez nélkülözhetetlen a Biblia és a keresztyén misszió ismerete. A Bibliában ez az igeszakasz egyesíti magában legjobban Isten teljes szándékát.

Isten ígéretet tett Ábrahámnak. Ennek a megértéséhez nélkülözhetetlen a Biblia és a keresztyén misszió ismerete. A Bibliában ez az igeszakasz egyesíti magában legjobban Isten teljes szándékát.

A bevezetőben fontosnak tartom megvizsgálni, milyen körülmények között és milyen összefüggésben született meg az Isten ígérete. Majd két részre osztjuk a tanulmányt. Először az ígéretet vizsgáljuk meg (pontosabban, hogy mi is volt az, amiről Isten azt mondta, hogy Ő megteszi), majd – egy kicsit bővebben – a beteljesedését (vagyis hogyan tartotta meg és fogja ezután is megtartani Isten az Ő ígéretét). Kezdjük mindjárt a körülményekkel:

A Gen 12 így kezdődik: „Szólt az ÚR Abrámnak". Kicsit furcsán hangzik ez a bevezetés egy új fejezet elején. Rögtön felvetődik bennünk a kérdés: „Kicsoda ez az ÚR, aki Ábrahámmal beszél"? És ki ez az Ábrahám, akihez beszél? Nem légből kapott személyként mutatja be őket a Biblia szövege. Sok minden rejtőzik a szavak mögött. Kulcsszavak ezek, melyek megnyitják előttünk az egész Szentírást. A megelőző tizenegy fejezet egyenesen ide vezet, s a Biblia többi része csak folytatása és beteljesedése mindannak, ami itt elhangzik.

Mi is hát ennek az igeszakasznak a háttere? A következő: „Az ÚR", aki kiválasztotta és elhívta Ábrahámot, ugyanaz az ÚR, aki „Kezdetben teremtette az eget és a földet", és teremtő munkáját azzal tetőzte, hogy embert is alkotott, férfit és nőt a maga képmására. Más szóval, soha nem szabad elfelejtenünk, hogy a Biblia a világegyetem teremtésével kezdődik, és nem a mi planétánk, a föld megteremtésével, a föld nemcsak Palesztinát jelenti, és az ember nem csupán Ádám, az ősatya, vagy Ábrahám, a választott nép atyja. Mivel Isten a világegyetem Alkotója, a föld és az emberiség Teremtője, nem fokozhatjuk le az Ő státuszát egy törzsistenségre vagy kedvenc istenségre, mint pl. Chemosh, a moábiták istene, vagy Milcom (Molok) az ammoniták istene, vagy Baál, a férfiak istene, és Ashtoreth, a nők istene a kannaneusoknál. Azt sem szabad feltételezni, hogy Isten azért választotta ki Ábrahámot és utódait, mert a többi népek már nem érdekelték és lemondott róluk. A kiválasztás nem az elit szinonim kifejezése, tehát nem előkelőt jelent. Sőt ahogy azt majd a

későbbiekben látni fogjuk, Isten éppen azért választott ki egy embert és annak családját, hogy általuk megáldhassa a föld minden népét, az egész emberiség nagy családját.

Isten azért választott ki egy embert és annak családját, hogy általa megáldhassa az egész emberiség nagy családját.

Ebből kifolyólag mélyen sért minket, mikor a keresztyénséget a világvallások könyvének egyik fejezetében úgy említik meg, mint egyet a sok választási lehetőség közül, vagy mikor az emberek úgy beszélnek, hogy a „keresztyének Istene", mintha más Isten is lenne. Holott csak egy igaz, élő Isten van, aki végül egyetlen Fiában, Jézus Krisztusban nyilatkoztatta ki magát. A misszió alapja az Egyistenségben rejlik. Ahogy Pál Timóteusnak írja: „Egy az Isten és egy a közbenjáró is Isten és ember között, az ember Krisztus Jézus" (1Tim 2:5).

Isten elfogadta Ábrahámot igaznak „megigazult hit által". Ennél nagyobb áldást elképzelni sem lehet. Ez a kegyelmi szövetség alapja.

A Genezis beszámol a teremtéstörténetről, hogyan alkotta meg Isten az embert a maga képmására, hogyan lázadt fel saját Teremtője ellen, leírja Isten ítéletét is lázadó teremtményére – ebben az ítéletben azonban már némi enyhítés is van, az első evangéliumi ígéret, hogy egy napon az asszony magva „megtöri", valójában „eltaposса" a kígyó fejét (Gen 3:15).

Az ezt követő nyolc fejezetben (Gen 4–11) leírja a bűnbeesés romboló következményét, amely az emberek Istentől és egymástól való elszakadásához vezetett. Ez volt az a körülmény, amelyben Isten elhívta Ábrahámot, és ígéretet tett neki. Köröskörül mindenütt erkölcsi romlás, sötétség és szétszórtság volt. Felbomlott a társadalom. Viszont Isten, a Teremtő nem vetette el az emberiséget, akiket saját képére alkotott (Gen 9:6). Az eluralkodott istentelenségből kihív egy embert családjával együtt, és azt ígérte, hogy nemcsak őket áldja meg, hanem általuk, rajtuk keresztül az egész világot. A szétszórtság nem folytatódik vég nélkül, mert elkezdődik a nagy összegyűjtés folyamata.

AZ ÍGÉRET

Mit is ígért Isten Ábrahámnak? Ez több részből álló összetett ígéret volt.

Először is szaporodást ígért. El kellett hagyni atyja házát és rokonságát, és ezért cserébe azt az ígéretet kapta Istentől, hogy „nagy néppé" teszi őt. Később azért, hogy Isten ennek nyomatékot adjon, megváltoztatta Abrám nevét (ami tekintélyes atyát jelent) Ábrahámra (népek atyja), mert azt mondta: *„Sok nemzet atyjává teszlek téged"* (Gen 17:5).

Másodszor földet ígért. Úgy tűnik, két alkalommal hangzott el az ígérete, először Úr városában a káldeusok földjén, mikor még élt az atyja is (Gen 11:31, 15:7), és azután Háránban, miután atyja meghalt (Gen 11:32, 12:1). Mindkét esetben az volt a kikötés, hogy hagyja el saját földjét, és viszonzásul Isten más hazát mutat majd neki.

Harmadszor áldást ígért. A Gen 12:2–3-ban ötször fordul elő az áldás és megáldalak szó. Az áldás, amit Isten Ábrahámnak ad, kiterjed majd az egész emberiségre.

Tehát szaporodás vagy gyarapodás, föld és áldás. Ezen ígéretek mindegyike részletesen fel van dolgozva az Ábrahám elhívását követő fejezetekben.

Először nézzük meg a föld ígéretét! Miután Ábrahám nagylelkűen megengedte unokaöcsének, Lótnak, hogy válasszon letelepedésre alkalmas földet magának tetszés szerint (és Lót a termékeny Jordán völgyét választotta), Isten azt mondta Ábrahámnak: *„Emeld fel a szemeidet és tekints szét arról a helyről, ahol vagy északra és délre, keletre és nyugatra, mert mindazt a földet, amelyet látsz, neked adom és a te utódaidnak mindörökké"* (Gen 13:14–15).

Másodszor nézzük meg a szaporodást vagy gyarapodást! Valamivel később Isten ismét adott látomást Ábrahámnak, és azt mondta, hogy most ne a földre nézzen, hanem az égre. Egy tiszta, sötét éjjel kivitte őt sátrából, és azt mondta neki: „Nézz fel az égre és számláld meg a csillagokat". Micsoda képtelen utasítás! Lehet, hogy Ábrahám mégis elkezdte számlálni: 1, 2, 3, 5, 10, 20, 50, ... de hamarosan fel kellett adnia, mert ez egy lehetetlen feladat volt. Akkor Isten így szólt hozzá: „Így lesz a te utódaiddal is". Úgy olvassuk, hogy: „Hitt pedig az Úrnak". Bár ekkor már nyolcvanas éveiben járt, és Sárával együtt gyermektelenek voltak, mégis elhitte Isten ígéretét, és Isten ezért „igaznak mondta őt". Vagyis mivel bízott Istenben, Isten elfogadta őt, és a maga szemében igaznak nyilvánította.

Harmadszorra nézzük meg az áldást! „Megáldalak téged." Isten már elfogadta Ábrahámot igaznak, (újszövetségi kifejezéssel élve) „hit által megigazult"-nak. Ennél nagyobb áldást nem is lehet elképzelni. Ez a kegyelem-szövetség alapja, amit néhány évvel később munkált ki Isten Ábrahámmal, „Szövetségre lépek veled sőt utódaiddal is, örök szövetségre, mert Istened leszek, utódaidnak is ... Istenük leszek" (Gen 17:7–8).

Ezután rendelte el Isten a körülmetélkedést mint a kegyelmi szövetség látható jelét és Istenhez tartozásuk zálogát. A Szentírásban először itt találkozunk a szövetségi formával, ami később sokszor megismétlődik: „Istenük leszek, és ők lesznek az én népem".

Tehát föld, szaporodás, gyarapodás és áldás. De vajon mi köze ennek a misszióhoz? Ennek megértéséhez forduljunk az ígérettől a beteljesedéshez.

A BETELJESEDÉS

Az Ószövetség próféciáinak beteljesedésével kapcsolatos egész kérdés igen bonyolult, és gyakran félreértést vagy véleménykülönbséget okoz. Különösen fontos az az alapelv, hogy az Újszövetség írói mind úgy értelmezték, hogy az Ószövetségi próféciáknak nem egy, hanem legalább három beteljesedési fázisa van – múlt, jelen és jövő. A múltbeli beteljesedés az akkori történelmi eseményekben valósult meg Izráel népének életében. A jelenlegi beteljesedésez a közbeeső idő, vagy evangéliumi beteljesedés Krisztusban és Egyházában. A jövő beteljesedése pedig a végső, vagyis eszkatológiai beteljesedés, az új ég és az új föld lesz.

Isten Ábrahámnak tett ígérete testi leszármazottaira vonatkozóan azonnal teljesedésbe ment a történelmi Izráel életében.

Az Újszövetség írói is úgy értelmezték az ószövetségi próféciákat, hogy azoknak nem egy, hanem legalább három beteljesedési fokozatuk van – múlt, jelen és jövő.

Ábrahámnak tett ígéretét a számos, de valójában megszámlálhatatlan utódról Isten újból megerősítette Izsákkal, Ábrahám fiával is (Gen 26:4): „mint az ég csillagai", majd unokájával, Jákóbbal (Gen 35:11–12). Az ígéret fokozatosan, betű szerint teljesedett be. Kiemelünk néhány jelentős eseményt ebből a fejlődési folyamatból.

Elsőnek említeném az egyiptomi rabságot, amelyről ez van megírva: *„Izráel fiai pedig szaporodtak, gyarapodtak, megsokasodtak és annyira megerősödtek, hogy tele lett velük az ország"* (Ex 1:7, ApCsel 7:17).

A következő, amit megemlítenék pár száz évvel későbbi, mikor Salamon király így nyilatkozott Izráelről: *„olyan nagy nép, hogy nem lehet számba venni, nem számlálható meg a sokaság miatt"* (1Kir 3:8).

Amit harmadszor említek meg, az körülbelül 350 évvel Salamon után van: Jeremiás figyelmezteti Izráelt a fenyegető ítéletre és fogságra, majd hozzáteszi az isteni ígéret helyreállító kegyelmét: „A milyen megszámlálhatatlan az ég serege és megmérhetetlen a tenger fövenye, úgy megszaporítom szolgámnak, Dávidnak utódait" (Jer 33:22).

Lényeges dolog figyelembe venni az Újszövetség szempontjait, mert így kapunk világos magyarázatot arról, hogyan árad Isten áldásígérete Ábrahám és utódain keresztül a „föld minden népének egész családjára".

Ennyit Ábrahám gyarapodásáról, na de mi van a földkérdéssel? Itt újból hálával és tisztelettel kell megjegyeznünk, hogy Isten ebben is hű maradt ígéretéhez. Mikor először mentette ki Izráelt az egyiptomi rabságból, akkor megemlékezett Ábrahámnak, Izsáknak és Jákóbnak tett ígéretéről, és adott nekik területet, amit azóta is „ígéret földje"-ként emlegetünk (Ex 2:24, 3:6, 32:13), ezt állította újból helyre 700 év múlva a babiloni fogság után. Ámbár sem Ábrahám, sem testi leszármazottai teljes egészében sohasem vették birtokba azt a földet, ahogy azt a Zsid 11-ben olvashatjuk: *„hitben haltak meg mindezek, s nem nyerték el az ígéretet"*. Ehelyett mint *„idegenek vándoroltak a földön, s várták azt a várost, amelynek szilárd alapja van, amelynek tervezője és alkotója az Isten"* (Zsid 11:8–16, 39; Ézs 40).

Isten beváltotta ígéretét a szaporodásra és a földre vonatkozóan is, noha csak részben. No de mi van az áldással? Nos, Sinainál Isten megerősítette és tisztázta Ábrahámmal kötött szövetségét, melyben elkötelezte magát, hogy Izráel Istene lesz (pl. Ex 19:3–6). Az egész Ószövetségen keresztül folyamatos áldás kísérte az engedelmeseket, míg az engedetlenek ítélet alá estek.

A legdrámaibb példa erre Hóseás próféta könyvében van leírva, ahol Hóseás azt a parancsot kapta, hogy három gyermekének olyan nevet adjon, amely kiábrázolja Isten haragját és folyamatos ítéletét Izráelen. Az elsőszülött fiút „Jezréel"-nek nevezte, ami azt jelenti: „Isten szétszór". A következő leány volt, ennek neve „Lo-ruhama", ami annyit jelent: „nincs irgalom", mert azt mondta Isten, többé nem lesz irgalmas és nem bocsát meg népének. Végül még egy fiú született, ennek neve „Lo-ammi" – ami azt jelenti: „nem népem", mert Isten nem tekinti őket népének többé. Micsoda rettenetes nevek, jelzők Isten választott népére. Úgy hangzik, mintha teljesen ellentéte lenne annak az örök ígéretnek, amit Isten Ábrahámnak tett.

Csakhogy Isten nem állt meg itt. Túl a bekövetkező ítéleten már ott van a helyreállítás kegyelme, amit ugyanazokkal a szavakkal írt le, ami az Ábrahámnak tett ígéret visszhangja: *„De lesz még annyi Izráel fiainak száma, mint homok a tengerparton, amelyet nem lehet megmérni, sem megszámlálni"* (Hós 2:1). Ezután minden megfordul, és azok a nevek, melyeket Hóseás gyermekeinek adott, új értelmet nyernek. Szétszóratás helyett összegyűjtetnek, („Jezréel" kettős értelmű, mindkettőre alkalmazható), „nincs irgalom" – irgalmat nyer, és „nem népem"-re azt mondják majd: „az élő Isten fiai" (Hós 2:1–3).

Úgy tűnik, hogy Péter apostol ezt a gondolatot ragadta meg második prédikációjában közvetlen pünkösd után. Ebben így szólította meg zsidó hallgatóit: „Ti vagytok a szövetségnek fiai, amit Isten kötött atyáinkkal, mikor így szólt Ábrahámnak: és a te magodban megáldatnak a földnek népei mindnyájan." Ha Jézus először a zsidókhoz küldetett, akkor feltehetően utána a pogányokhoz, akik távol valók voltak, de most osztoznak az áldásban.

Csodálatos módon Pál és Péter apostol is idézi ezeket a verseket Hóseástól. Ők ennek beteljesedését nem csupán Izráel további gyarapodásában látták, hanem a pogányoknál is, akik Jézus Krisztus közösségéhez csatlakoztak: *„hajdan nem nép voltatok, most pedig Isten népe vagytok: nem részesültetek kegyelemben, most pedig kegyelmet kaptatok"* (1Pt 2:9–10, Róm 9:25–26).

Mikor az Ószövetség próféciáit olvassuk, nagyon lényeges figyelembe venni az Újszövetség szempontjait, mert így kapunk világos magyarázatot arról, hogyan árad Isten áldásígérete Ábrahám és utódain keresztül a „föld minden népének egész családjára". Noha Izráelt úgy jellemzi, hogy a „népek világossága, és azt a missziós feladatot kapta, hogy „igazságot szolgáltasson a népeknek" (Ézs 42:1–4,6; 49:6), nem látjuk, hogy ez valóban így lett volna. Csak az Úr Jézusban teljesedtek be ezek a próféciák, mert az Ő idejében kezdtek a népek beolvadni a megváltottak közösségébe. A továbbiakban ezzel fogunk foglalkozni.

Isten Ábrahámnak tett ígérete evangéliumi beteljesedést nyert Krisztusban és az Ő Egyházában.

Már az Újszövetség bevezetőjében ott találjuk Ábrahám nevét. Máté így kezdi evangéliumát: „Jézus Krisztusnak, Dávid fiának, Ábrahám fiának nemzetségéről szóló könyv. „Ábrahám volt Izsák atyja...", s így Máté egészen Ábrahámig megy vissza nemcsak a nemzetségi táblázattal, hanem a Jézus Krisztusról szóló evangéliummal is. Jól tudja, hogy amit ő most lejegyez, az beteljesedése az Isten ígéretének, amit 2000 évvel előbb az ősatyának, Ábrahámnak tett (Lk 1:45–55, 67–77).

Máté kezdettől fogva felismerte, hogy nemcsak Ábrahám testi leszármazottai jogosultak a népek örökségének tett ígéretre, de a lelki leszármazottak is, vagyis akik megtérnek és hisznek az eljövendő Messiásban.

Ez volt Bemerítő János üzenete is a tömeghez, mikor hozzá tódultak, hogy hallgassák őt: *„Ne gondoljátok, hogy így szólhattok: 'Ábrahám a mi atyánk', mert mondom néktek, hogy Isten a kövekből is támaszthat fiakat Ábrahámnak"* (Jn 8:33–40, Mt 3:9, Lk 3:8). „János szavainak burkolt célzása megdöbbenthette hallgatóit, mert az volt a közhiedelem, hogy Ábrahám utódai nem veszhetnek el" (J. Jeremias: Jézus ígérete a népeknek SCM. 1958. 48. old.).

Isten valóban támasztott fiakat Ábrahámnak, ha nem is kövekből, de hasonló eredetű anyagból, vagyis pogányokból. Tehát Máté, aki a legzsidóbb a négy evangélista közül, később lejegyzi Jézus mondását: „Mondom néktek, hogy sokan jönnek majd keletről és nyugatról, és leülnek Ábrahám, Izsák és Jákób asztalához a mennyek országában, míg ez ország fiai kivettetnek a külső sötétségre" (Mt 8:11–12, Lk 13:28–29).

Nekünk elég nehéz felfogni, milyen megrázóan és felkavaróan hatottak ezek a szavak Bemerítő János és Jézus ajkáról a zsidó hallgatókra. Ők voltak Ábrahám test szerinti leszármazottai, nekik volt joguk Isten Ábrahámnak tett ígéreteihez. Ugyan kik azok a kívülvalók, akikkel nekik osztozni kell még olyan áron is, hogy önmagukat teszik alkalmatlanná? Felháborodtak! Egészen elfeledkeztek Isten Ábrahámmal kötött szövetségének azon részéről, hogy az áldás az egész föld népére kiterjed. Most meg kellett tanulni a zsidóknak, hogy Jézus, a Messiás által, aki maga is Ábrahám magva, megáldatnak az összes népek.

Úgy tűnik, hogy Péter apostol ezt a gondolatot ragadta meg második prédikációjában közvetlen pünkösd után. Ebben így szólította meg zsidó hallgatóit: *„Ti vagytok a szövetségnek fiai, amit Isten kötött az atyáinkkal, mikor így szólt Ábrahámnak: és a te magodban megáldatnak a földnek nemzetségei mindnyájan. Isten feltámasztotta az Ő szolgáját, Jézust, akit először hozzátok küldött, hogy megáldjon titeket, megtérítvén mindegyikőtöket az ő gonosz útjáról"* (ApCsel 3:25–26). Ez egy figyelemre méltó kijelentés, mert az áldást lefordítja erkölcsi gyakorlatra, megtérésre és igazságosságra, meg azért is, mert ha Jézus „először" a zsidókhoz küldetett, akkor utána feltehetően a pogányokhoz, akik mint a „föld népének

családja" távol valók voltak, de most osztoznak az áldásban (ApCsel 2:39).

Valahogyan mégis Pál apostolnak adatott meg, hogy ezt a csodálatos témát kibontakoztassa. Őt hívta el és jelölte ki Isten a pogányok apostolának, és neki jelentette ki az eddig elrejtett, titkos örök szándékát, hogy zsidók és pogányok *„társak az örökségben, mint ugyanannak a testnek tagjai, és részestársai a Jézus Krisztusban tett ígéretnek az evangélium által"* (Ef 3:6).

Pál apostol cáfolatként jelenti ki nagy bátorsággal, hogy *„Nem mindnyájan Izráel fiai, akik Izráeltől valók, és nem mindnyájan Ábrahám gyermekei, akik Ábrahámtól származnak"* (Róm 9:6–7).

Akkor kik is Ábrahám igazi utódai, az Isten néki tett ígéretének igazi birtokosai? Pál nem hagy minket kétségek között. Ezek a Krisztusban hívők, függetlenül attól, milyen népből valók. Róma 4-ben rámutat, hogy Ábrahám nemcsak hogy hitből igazult meg, de az áldást már akkor elnyerte, mielőtt körülmetélkedett. Ezért Ábrahám az atyja minden hívőnek, akár körülmetélt, akár nem (vagyis legyen az zsidó avagy pogány), aki hitben követi az ő példáját (Róm 4:9–12). Ha osztozunk Ábrahám hitében, akkor ő mindnyájunknak atyja, ahogy meg van írva: *„Sok nép atyjává tettelek téged"* (Róm 4:16–17). Tehát nem a testi származás és nem a körülmetélés tesz zsidóvá, Ábrahám igazi gyermekévé, hanem a hit. Ábrahám igazi utódai azok, akik hisznek Jézus Krisztusban, legyenek bár fajilag zsidók vagy pogányok.

No és melyik az a föld, amit Ábrahám utódai örökölnek? A Zsidókhoz írt levél utal a „nyugalomra", ahová Isten népe hit által már most beléphet. Pál egy figyelemreméltó célzást tesz arra, hogy *„Isten ígéret szerint Ábrahámnak és utódainak adta az egész világot örökségül"* (Róm 4:13). Feltehetően itt ugyanarra gondol, amiről már a korinthusiaknak is írt, hogy *„Krisztusban minden a tietek, akár Pál vagy Apollós, akár Kéfás vagy a világ, élet vagy halál, a jelen és a jövő, minden a tiétek"* (1Kor 3:21–23). A Krisztusban hívők Isten végtelen kegyelme folytán örököstársai Krisztusnak az egész világegyetemben.

Valami hasonló tanítást ad Pál az ígéret természetes áldása és annak haszonélvezőire vonatkozóan a Gal 3-ban. Először is elismétli, hogyan igazult meg Ábrahám hit által, azután így folytatja: *„Azért értsétek meg, hogy a hit gyermekei Ábrahám fiai, és ezért mondja: Ábrahámmal együtt áldott, aki hisz"* (Gal 3:6–9). Mi hát az az áldás, amely minden népre kiterjed (8. v.)? Egy szóval kifejezve: a megváltás áldása.

Mi valamennyien a törvény átka alatt voltunk, de Krisztus megváltott minket a törvény átkától, mivel átokká lett érettünk azért, hogy *„Ábrahám áldása Jézus Krisztusban a pogányoké is legyen, hogy elnyerjék a Lélek ígéretét hit által"* (Gal 3:10–14). Krisztus vette magára az átkot, hogy Ábrahám áldásának örökösei legyünk, vagyis a megigazulás áldásáé (8. v.), valamint a bennünk lakozó Szentléleké (14. v.). Pál a fejezet utolsó versében összegzi: „Ha Krisztuséi vagytok, akkor Ábrahám utódai vagytok, és ígéret szerint örökösök" (29. v.).

Ezzel viszont még nem fejeztük be. Hátra van még egy szakasz az ígéret beteljesedéséből.

Isten Ábrahámnak tett ígéretének végső, más szóval eszkatológiai beteljesedése, vagyis a megváltottak sorsának végső elrendezése.

A Jelenések könyvében is van egy utalás Isten Ábrahámnak tett ígéretére (Jel 7:9). János látomásában „megszámlálhatatlan sokaságot" lát. Egy vegyes tömeg, összegyűjtve „minden népből, törzsből, nemzetből és nyelvből". Ezek a „trón előtt állnak", és ez Isten királyi uralmának jelképe. Végre elérkezett az Ő királysága, és mindnyájan élvezik kegyelmes uralmának áldását. Jelenlétével védi övéit. Véget ért a pusztai vándorlás, az éhség és epesztő szomjúság, a perzselő napnak is vége. Megérkeztek az ígéret földjére, amit most már nem úgy ír le, hogy „tejjel és mézzel folyó föld", hanem „élővizek forrásai"-nak földje, amely soha nem szárad ki. De hogyan is jutottak ehhez az áldott örökséghez? Részben úgy, hogy „nagy nyomorúság"-ból jöttek (bizonyára a hívő élet próbáira és szenvedéseire utal), de főként úgy, hogy „megmosták és megfehérítették ruháikat a Bárány vérében", vagyis megtisztultak bűneiktől, és magukra öltötték az igazság ruháját Jézus Krisztus halálának egyedüli érdemében. „Ezért vannak az Isten királyi széke előtt".

Magam részéről végtelenül meghatónak találom ezt a bepillantást a jövőbe, Isten Ábrahámnak tett ősi ígéretének végső beteljesedésébe. Lényegében az ígéret minden részletét feltárhatjuk. Most már itt áll előttünk Ábrahám lelki leszármazottainak „sokasága, amely megszámlálhatatlan" – mint a tenger fövénye, vagy égen a csillagok, és minden népből és nemzetből tevődik összse, és itt van az ígéret földje is, nevezetesen mindaz a gazdag áldás, amely Isten kegyelmi trónjától ered. Mindenek fölött pedig itt van Jézus Krisztus, Ábrahám magva, aki vérét ontotta megváltásunkért, és aki áldását árasztja mindenkire, aki Tőle várja megmentését.

A történelem nem vak véletlenek játéka, mert amit Isten örök időknek előtte kigondolt, a maga terveit időrendben kimunkálja, és az örök jövőben véghez is viszi.

KÖVETKEZTETÉS

Hadd összegezzem, mit tanulhatunk meg Isten Ábrahámnak tett ígéretéből és annak beteljesedéséből!

Mindenek előtt azt, hogy Isten a történelem Istene. A történelem nem a vak véletlenek játéka, mert amit Isten az örök időknek előtte kigondolt, a maga terveit időrendben kimunkálja és az örök jövőben véghez is viszi.

Ebben a történelmi folyamatban Jézus Krisztus mint Ábrahám magva a kulcsszereplő. Örüljünk annak, hogy Jézus Krisztus tanítványai lehetünk, mert így Ábrahám utódai is vagyunk. Az ő lelki vonalához tartozunk. Ha megigazultunk hit által, Isten elfogadott minket, és Szentlelke lakozik bennünk, akkor mi is haszonélvezői vagyunk már most annak az ígéretnek, amit Ábrahám 4.000 évvel ezelőtt kapott.

Azután megtanulhattuk, hogy Isten a szövetség Istene. Más szóval, Isten elég hatalmas ahhoz, hogy ígéretet tegyen, és amit ígér, azt be is tartsa. Ő az állandó szeretet és hűség Istene. Ígéretei nem azonnal valósulnak meg. Ábrahám és Sára meghaltak anélkül, hogy elnyerték volna az ígéretet, de hitben látták és távolról üdvözölték is (Zsid 11:13). Izsák ígéret-gyermekként született, de utódaik még nem voltak számtalanok, és a földet sem kapták még meg, sőt a nemzetek sem áldattak még meg. Isten folyamatosan teljesítette be ígéreteit, de ők az örökséget

Mi is az az áldás, amely minden népre kiterjed? Egy szóval kifejezve: a megváltás áldása.

„hit és béketűrés" által nyerték el (Zsid 6:12). Nekünk is megelégedéssel kell kivárni Isten idejét.

Azt is megtanulhattuk, hogy Isten az áldások Istene: „Megáldalak téged" – mondta Ábrahámnak (Gen 12:2). *„Isten az Ő Fiát, Jézus Krisztust elsősorban néktek küldte, hogy megáldjon titeket"* – visszhangozta Péter (ApCsel 3:26). Isten magatartása népével szemben pozitív, építő és gazdagító. Az ítélkezés „rendkívüli munkája" (Ézs 28:21). Tevékenységének fő jellemzője, hogy megáldja és megváltsa népét.

Azt is láthattuk, hogy Isten az irgalom Istene. Részemre mindig vigasztalást jelentett az a kinyilatkoztatás, hogy a megváltottak serege a mennyben „megszámlálhatatlan sokaság" (Jel 7:9). Nem tudom, miként lehetséges ez, mivel a hívők mindig kisebbségben vannak. De hiszem, hogy a Szentírás ezt a mi vigasztalásunkra jelenti ki.

Noha mi hívők nem fogadjuk el azt az elméletet, hogy végül is mindenki üdvözülni fog, mert a Szentírás világosan tanítja a rettenetes valóságot a pokolról, kárhozatról, ami a hitetlenek osztályrésze, mégis mi, bibliai keresztyének ragaszkodunk ahhoz, hogy a megváltottak valamilyen módon többféle nemzetből való sokaság lesz, olyan tömeg, hogy meg sem lehet majd számolni. Ebben Isten ígérete teljesedik be, és Ábrahám magva a mennyben is megszámlálhatatlan lesz, mint a tenger fövénye és az ég csillagai.

Imádkozom, hogy ezek a szavak: „a föld minden népe", mélyen vésődjenek a szívünkbe. Ez a kifejezés mindennél világosabban mutatja, hogy Bibliánkban az Élő Isten a misszió Istene.

Végül pedig megláthattuk, hogy Isten a misszió Istene. A népek nem automatikusan, maguktól gyűlnek egybe. Mivel Isten megígérte, hogy az áldást a „föld minden népére" kiterjeszti, ezt az ígéretét Ábrahám magván keresztül ki is munkálja (Gen 12:3, 22:18). Ha mármost mi vagyunk Ábrahám magva hit által, akkor a föld népe csak úgy nyeri el az áldást, ha mi eljuttatjuk hozzájuk az evangéliumot. Egyszerűen ez az Isten terve.

Imádkozom, hogy ezek a szavak: „a föld minden népe", mélyen vésődjenek a szívünkbe. Ez a kifejezés mindennél világosabban mutatja, hogy a Bibliában az Élő Isten a misszió Istene. Ez az a kijelentés, amely elítél minden felekezeti elfogultságot és szűk látókörű nacionalizmust, faji külsőségeket (akár fehér vagy fekete), leereszkedő gyámkodást és erőszakos imperialista törekvéseket. Hogyan is mernénk ellenséges, másokat megvető álláspontot elfogadni, vagy akárcsak közömbös magatartást tanúsítani bárkivel szemben, csak azért, mert más a színe vagy más a kultúrája, mikor a mi Istenünk az „egész föld népének" Istene? Nekünk egyetemes keresztyéneknek kell lennünk globális látással, globális szemlélettel, mert nekünk egyetemes Istenünk van.

Segítsen meg bennünket Isten abban, hogy soha ne felejtsük el a 4.000 év előtti Ábrahámnak tett ígéretét: *„Benned és általad megáldatnak a föld minden nemzetségei"*!

Ford.: Gerő Sándorné

VI. Mire jó a hit, ha rosszul mennek a dolgok?

Terry Taburn

Krízis, csalódás és elválás

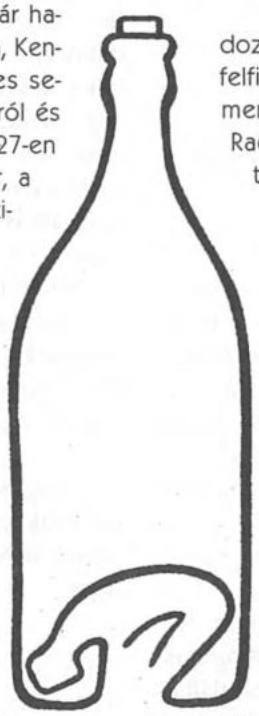
Fiataloknak, ifjúsági csoportok vezetőinek

Hinni azt jelenti, hogy hiszek Istenben és a Bibliában. Így van? Mikor Isten Szavát tanulmányozzuk, hiszünk a tényeknek, és az Ige igazságához szabjuk az életünket, tehát elvárjuk, hogy a dolgaink mindig rendben menjenek. Így van? Mire jó a hited, ha csalódás vagy tragédia sújt le rád?

Kentucky

Képzeld el, hogy kitűzöl egy napot, amitől már előre nagyon sokat remélsz. Barátaiddal akarsz kirándulni ezen a napon és felszabadultan kikapcsolódni. Ez történt 1988 májusában, mikor 67-en, fiatalok és idősebbek együtt élvezték a kirándulást. A gyülekezeti autóbusz már hazafelé tartott a kirándulás után Radcliff városába, Kentucky államban. Hirtelen egy teherautó teljes sebességgel kanyarodott az útra ellenkező oldalról és az autóbusznak ütközött. A busz kigyulladt, 27-en meghaltak. Az áldozatok között volt 16 ember, a Radcliff Isten gyülekezetének tagjai, többnyire tizenévesek. Sok volt a súlyos sérültek száma is. Mire volt jó a hit azon a nevezetes éjszakán? És vajon a te hited kibírna-e egy ilyen próbát, elveszíteni barátot, testvért vagy szülőket?

A hit mindig működik

A tragédia fájdalmas volt. Az emberek gyászoltak s az élet ettől kezdve egészen más lett. De a balesetet kommentáló hírek nem voltak reménytelenek és csüggesztőek. A lelkipásztor Isten megtartó kegyelméről beszélt, a pásztor 15 éves fia, aki túlélte a katasztrófát, arról számolt be, mennyire megnyilvánult Isten hatalmas jelenléte abban, ahogyan az áldozatok, a sebesültek a mentőkre vártak. Azok a családok, akiket veszteség ért, mert vagy szüleiket vagy gyermekeiket veszítették el, nem fordítottak hátat Istennek és nem adták fel hitüket. Sőt a gyülekezeti közösség megerősödött. A busz vezetője ugyan meghalt, de azok a munkatársai, akiknek halála előtti napokban bizonyságot tett hitéről, mélyen meghatódtak a halálhír hallatán. A túlélő áldozatok legtöbbje súlyos égési sebek következtében megcsonkult, de hitét fel nem adta, hanem folyamatosan Istenre néztek és Tőle várták a segítséget.

Radcliffben Isten gyülekezete egységbe tömörült. A lakosság is rádöbbent, milyen veszélyes, ha valaki ittasan vezet, amit a vizsgálatok után erősen kihangsúlyoztak, és megerősítették a törvényt, hogy biztonságosabb legyen Amerikában a közlekedés az utakon és az autópályákon.

A szomszédok összefogtak és segítették az áldozatokat, gondoskodtak a családokról. A nemzet is felfigyelt arra, hogy milyen fordulatot vett a helyzet, mert gyűlölet helyett megbocsátást eredményezett. Radcliff mint város azzal vált nevezetessé és ismertté, hogy felülemelkedve a gyászos keserűségen egy tartalmasabb életet és egy magasabbrendű szeretetet mutatott be.

Florida

Hasonló tragédia történt 1992 szeptemberében Tampa közelében, Floridában. Naplesből indult el a gyülekezeti busz tele fiatalokkal, akik szerettek volna egy estét Disney World-ön eltölteni, de a busz kereke útközben leengedett és meg kellett állni, hogy kicseréljék. Mialatt javították a hibát, hirtelen a sötétből egy személykocsi teljes sebességgel az autójavító kocsinak és az autóbusznak ütközött, majd megperdült és a füves téren várakozók közé esett, akik az autóbuszból kiszállva várták, míg a javítás befejeződik.

Három tizenéves és egy 28 éves kísérő a helyszínen meghalt, egy 9 éves kisfiú súlyosan megsebesült, és még egy másik embert is kórházba kellett szállítani. Működött-e ezek után még a hit?

A hit folyamatosan munkálkodik

James Raley, a Tampa-i gyülekezet lelkipásztora elmondta, hogy a három tizenéves áldozatok egyike, név szerint *Joshua Mallory* ott a baleset színhelyén milyen szokatlan módon tett bizonyságot arról, hogy Isten miként munkálkodott az életében. A balesetet megelőző nyáron Joshua résztvett egy missziós kiránduláson Venezuelában, és rövid ottléte alatt látta, milyen csodálatosan munkálkodik Isten hatalma a missziós mezőn. Az ott átélt tapasztalatok nyomán igyekezett bizonyságot tenni Istenről barátainak is. Sokan tanúsították ismerősei közül, hogy Joshua élete valóban megváltozott, és egész más fiatalember lett a halálát megelőző utóbbi időben.

David Mallory, Joshua édesapja, aki maga is lelkipásztor, a Tampa Tribune c. lapnak a következőt nyilatkozta: „A mi hitünk Istenben csak erősebb lett". Hinni ezek után? Hogyan volt képes kifejezni hitét és bizalmát Isten jóságában? Mallory, a lelkipásztor megértette, hogy Krisztus az örökélet reménységét kínálja fel.

Mallory pásztor magára vállalta az összes áldozat temetését, beleértve saját fiáét is. Fiának, Joshuának gyászistentiszteletén az üzenet így hangzott: „Ötszörösen is okom van hinni, hogy fiamat viszontlátom!" Egy egész város és állam is figyelte, ahogy az édesapa elsorolta az okokat, amik nem engedték meginogni hitében. Ennek hatására diákok és tanárok újból felajánlották életüket Istennek.

A hit szakadatlanul tovább munkálkodik

Mi egy megromlott világban élünk, de Isten Szentlelke által bennünk lakozik. A Biblia ezt így fogalmazza meg a 2Kor 4:7–8, 13–16-ban: *„Ez a kincsünk pedig cserépedényekben van, hogy a mindenek felett való erő nagy volta Istené legyen, és nem magunktól való. Minden oldalról szorongatnak minket, de nem törhetnek össze; megrémülünk, de nem esünk kétségbe; üldöznek, de nem vagyunk elhagyatva levernek, de nem tiporhatnak el. Meg van írva: Hittem és azért szóltam."*

„Bennünk is a hitnek ugyanazon lelke van, ezért hiszünk és szólunk, mert tudjuk, hogy aki feltámasztotta Jézus Krisztust a halálból, Jézussal együtt minket is feltámaszt és maga elé állít veletek együtt. Mindez a ti hasznotokra van, hogy a kegyelem megsokasodjon és egyre többen adjanak hálát Isten dicsőségére. Azért nem csüggedünk".

Mire jó tehát a hit?

Úgy lehet, téged még nem ért hasonló tragédia, mint azokat ott Kentuckyban vagy Floridában, de bizonyára voltak életedben kemény, nehéz dolgok, csalódások, amik próbára tették hitedet. Talán hiányzik egy társ, akivel iskolaidő után is együtt lehetnél. Vagy legjobb barátod hazugságokat terjeszt rólad. Talán cserben hagyott a barátod, vagy szüleid nem bíznak benned. Mindezt Isten tudja. Engedd, hogy munkálkodjon benned is a hit! Csak használat közben tudjuk meg, hogy van hitünk. Még ha úgy éreznéd is olykor, hogy Ő nem törődik veled, Isten akkor is javára munkál mindent azoknak, akik Őt szeretik és akiket szándéka szerint elhívott.

Fordította: **Gerő Sándorné**
Forrás: Young Teen YT Magazine, 1996. szeptember–december

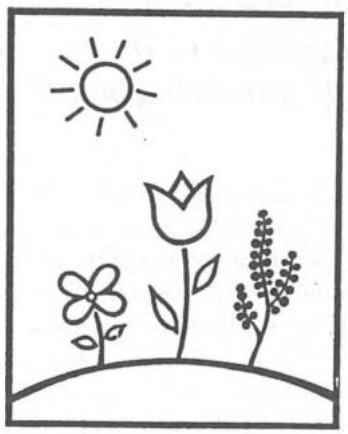
Párbeszéd

Félek, Atyám, – úgy zúgnak a harangok!
fiatal tükrömet rontja az árny is, a fény is!...
Ne félj, fiam, – téged hívnak a harangok,
te vagy a tükör, te vagy az árny is, a fény is.

Félek, Atyám, – megtörtem a harcban, a hitben,
és éhes sárkányok elé ejtem a kardot!...
Ne félj, fiam, – megtartalak a harcban, a hitben,
s karommal égig emeled azt a kardot.

Mit ér az ember, mit a vágy meg az önvád,
mit ér törékeny szavam az őrült viharban;...
Ne félj, fiam, – az a kín, az a vágy, az az önvád
téged tisztít örök-kék égbolttá a viharban!

Szabó Lőrinc

Sugár

A leggyönyörűbb cél: sugárnak lenni
mitől a komor szem derűsre kékül
s az ember még a bajjal is kibékül
Felvillanni szóban, mosolyban,
vigasszá válni fájdalomban,
s a szívben, melyen gond felhője száll át,
kibontani a remény hóvirágát.
Ott tündökölni minden homlokon,
beszökni hideg cellarácsokon,
szétosztani magunkat izzva, égve,
kenyérbe, szóba, vágyba, csókba, kézbe...
S úgy tűnni majd el: ha már nem is élünk,
ezer szívben ragyogjon még visszfényünk,
Mint lement Napé, mely a csillagok
arcán még sokáig tovább ragyog.

Bódás János

Szolgatárs-né

Gerő Sándorné

„Szabadság Krisztusban"

Ne kívánd – legyen ez örömünnep...

Tanulmányunk közölt szakaszának két része van. Az első a tízparancsolat befejező mondata – 2Móz 20:17. Ez egy figyelmeztetés, a negatív kiindulópont: Ne kívánd...!

A másik egy világos kép, melynek tartalma az az alapgondolat, melyben meghirdeti: „Legyen ez nektek örömünnep, szóljon a zene, fúvassátok meg a kürtöt, és így vezessétek be az új korszakot az emberiség történelmében".

Először azonban nézzük meg, kik is vagyunk mi, akiknek szükségünk van ezekre az igékre. Mi nemcsak nyugtalan emberek vagyunk, akiket figyelmeztetni kell arra, hogy úgy rendezzük be életünket, hogy az alkotó munka mellett biztosítva legyen a pihenés is. Sajnos mi kapzsi emberek is vagyunk, akiket magával ragad a szüntelen hajsza olyan dolgok után, amivel még nem rendelkezünk, vagy még többet akarunk birtokolni abból, ami már van, csak nem elég, esetleg abból, amire nincs is valójában szükségünk. Tulajdonképpen ez a háttere a jubileumi évnek.

1. Kezdjük el a figyelmeztetés elemezésével, ahogyan az a tízparancsolat befejező mondatában van leírva a 2Móz 20:17-ben: *„Ne kívánd...!"* – vagy ahogy egy modern fordításban – a Kortárs Angol Bibliában – olvassuk: „Ne követelj semmit...!"

Érdemes megnézni, hogy mit mondanak a kommentátorok ezzel a textussal kapcsolatban. Némelyik a könnyebb oldaláról fogja meg a dolgot, és úgy magyarázza, hogy ezek a szavak csupán az emberi magatartásra vonatkoznak, azt fejezik ki, mi az elvárás az embertől gondolkodásban, cselekedetben és jószívűségben.

Vannak viszont olyanok is, akik a parancsolatokról gyakorlati módon beszélnek, és arra utalnak, hogy emögött valójában az ország földjének felosztási módszere van megfogalmazva – a hűbéri rendszer, bizonyos szabályok a bérleményekről, adóról és az örökösödési eljárás módjáról úgy, ahogyan ők azt a gyakorlatban alkalmazzák. Ez pontosan olyan módszer volt, ami könnyen oda vezethet, hogy egyenlőtlen lesz a föld felosztása, a jog és szabadság, mert lehetőséget ad arra, hogy némelyek jogot formáljanak ahhoz, ami mások tulajdona. Ha ez a magyarázat a helyes – és jó okunk van arra, hogy ezt fogadjuk el –, akkor a parancsolatokban egy igazságos és jogszerű földosztásról van szó, amiről némelyek azt állítják, hogy ez először Marx írásaiban jelent meg... Valóban beszél a föld, a munkaerő és munkaeszköz elosztásáról. De ezt a rendszerezést Isten gondolta ki és tervezte meg népe számára – ez része volt annak, hogyan éljen és cselekedjen Isten népe, hogy mint világosság betölthesse küldetését ebben a világban, és olyan társadalmat hozzon létre, ahol igazság uralkodik.

2. Ebben is ott van a radikális, pozitív és reménykeltő üzenet Isten népe számára. Hasonló példáját látjuk itt annak, ami a Sabbath megtartásával kapcsolatos. Ha jól megfontolom, alapigénk (3Móz 25:8–17), a jubileumi év meghirdetése – egyike ezeknek.

Ennek az üzenetnek: „Ne kívánd..." sokkal bővebb tartalma van, mint csupán egy figyelmeztetés – ebben benne van az is, hogy ha áthágod ezt a rendelkezést, amit jól ismersz, és vétkezel ellene, a büntetés kockázatát is vállalnod kell. A kürt megfúvása azt az örömhírt közölte az emberekkel, hogy elérkezett a megváltás és elengedés napja.

Itt van az üzenet a jóvátételről – mikor a földet vissza kellett szolgáltatni, az adósságot elengedni, és azokat, akik szegénység miatt az adósok börtönébe kerültek, szabadon bocsátani.

Ez az igeszakasz egy kihívás azzal a módszerrel szemben, amely eddig az egyén személyes méltóságát fenyegette, és rombolta az emberi közösséget. Minden ilyen fajta magatartásnak véget kellett vetni, és ezt a megoldást tárja fel Mózes harmadik könyve – az elrendezés esztendejét, amikor mindent helyre kellett hozni. Micsoda álom! Nagyon sok rendszeralkotó és politikus próbálkozott ezzel, és megbukott – gondolom mindnyájan tapasztaltuk már, mit jelent belebukni a kísérletekbe.

Istennek különleges igénye van a helyreállítási rendre vonatkozóan. Érdemes megfigyelni, milyen kifejezéseket használ: a föld megváltása, a testvér által eladott dolgok megváltása, a javak felszabadítása, a szegények, idegenek és vándorok eltartása. Teológiai szempontból minden szónak külön jelentése van. Az én megjegyzésem ehhez csak annyi: vajon mi képesek lennénk e szépen megfogalmazott teológiánkat alkalmazni a gyakorlati életben egy ilyen kegyetlen világban, ami minket körülvesz, hogy a földet és anyagi javakat, ismerős és ismeretlen embereket egyenlő bánásmódban részesítsük? Pedig a jubileumi évnek ez a célja.

Ha egy kicsit közelebbről nézzük ennek az üzenetnek a tartalmát, úgy tűnik, mintha Isten részrehajló lenne, mert bizonyos értelemben azoknak kedvez, akikkel mások rosszul bánnak – szegényeknek, gyengéknek, elesetteknek. De a föld és hatalomra vonatkozó rendelkezés lényege abban van, hogy egyetlen embernek se legyen joga kisajátítani magának dolgokat, mert minden az Úré, az ember feladata pedig gazdálkodni a rábízott javakkal. Csak Istennek van joga felosztani a földet, megszabni a határt és felkínálni a szabad mozgást a megadott keretek között. Ez kizárja annak a lehetőségét, hogy felhalmozódjon a tulajdonjog néhány gazdag ember kezében. Nagyon kemény kritika ez a birtokrendszer ellen, a nagybani szövetkezés és államosítás ellen, amely tönkreteszi az egyéni és családi gazdálkodást.

A kapzsiságnak minden fajtája befolyással van a társadalomra. Az történik, hogy megfosztja az egyént attól, ami jog szerint megilleti. Szó szerint vagy átvitt értelemben megkötözöttséget és rabságot jelent. Ezért beszél a Szentírás börtön megnyitásáról, foglyok szabadon bocsátásáról. Itt fontos megjegyezni, hogy bizonyos értelemben a jóvátétel vagy helyreállítás a „család egységét" és a társadalmi méltóságot jelenti, vagyis elrendezni és fenntartani a jó élethez szükséges feltételeket.

3. Hogyan élt a kapott parancsolatokkal Isten népe?

Ezek alapvető parancsolatok voltak. Mégis nyilván van olyan ellenvetés, amely felteszi a kérdést: Van-e arra bizonyíték, hogy Isten népe valaha is gyakorolta volna azt, amit Mózes harmadik könyvében leír? Nem inkább egy álomképről van szó csupán, amit lefest, esetleg egy színjáték a maga szereplőivel, ami az őskorból fennmaradt? Egyesek szerint ennek a valószínűsége is fennáll.

Csakhogy – és ez nagyon fontos – az ilyen fajta feltevés semmit sem változtat Isten igéjén és annak üzenetén. Minden kétséget kizáróan az itt leírt nagy jelentőségű kép örök időkre szóló üzenet és emlékeztetés Isten népe számára. Tudták ők jól – és mi is tudjuk –, hogy a jubileumi év olyan álom, amely egy napon majd valóra válik csakúgy, mint Isten szívének számos más álma is, ami még megvalósulásra vár. Több igehely is bizonyítja, hogy ezt a képet szüntelen életben kell tartani (Ézs 35, 11:8–10, 42:1–9, 61:1–11).

Ahogy a tízparancsolat ismételten emlékeztet a Sabbath megtartására, ugyanúgy megismétli ezt a rendelkezést is bizonyos történelmi helyzetekben Isten az ő prófétái által. Láthatjuk ezt Mikeás 2:15-ben, ahol a próféta megfeddi a népet gonosz gondolkodásuk és gonosz cselekedeteik miatt. Tervet szőttek, hogyan rabolhatnák el mások földjét és házát, s azt erőszakkal véghez is vitték. Így szemlélteti a próféta, mit is jelent megkívánni a másét. Ez a valóságos helyzet – és ez tőlünk sem idegen –, láthatunk mi is egyéneket, csoportokat, népeket és nemzetközösségeket, akik igyekeznek magukhoz ragadni a hatalmat, hogy kielégítsék kívánságukat és telhetetlen birtoklási vágyukat, mert egyre többet, vagyis mindent maguknak akarnak.

De a próféta szava bölcs figyelmeztetés is azoknak, akik gonosz úton járnak; emlékezteti őket a kockázatra, amit vállalnak. Isten nem engedi meg, hogy amit valaki orvul, gonosz módon szerez meg, azt megtarthassa magának. Hosszú távon nem fizetődik ki a kapzsiság, és nagyon is kockázatos üzlet. A jogtalanság és egyenlőtlenség nem tart örökké – olvassuk el Mikeás 2:3–5 verseit!

Azt hiszem, szükségünk van Isten etikai megjegyzésére figyelni és emlékezni, engedni, hogy az értelmünkre hasson és képesek legyünk felfogni, mi a szerepünk mint Isten népének akkor, ha ennek a rendelkezésnek gyakorlati pontjához érkezünk. Képesek vagyunk-e elfogadni és elképzelni a dolgok végső és igazságos elrendezését, amit Isten visz véghez, és várjuk-e valóban az Igazság Királyságának eljövetelét? Mert ha nem, akkor missziónkat csak félszívvel tudjuk végezni, és ugyanúgy kockára tesszük az életünket, mint Mikeás nemzedéke.

Még van egy másik ótestamentumi textus, ami egy lépéssel közelebb visz az Újszövetség evangéliumának megértéséhez, ez az Ézs 61:1–2. Kizárt dolog, hogy a próféta önmagától el tudta volna képzelni és értelmesen leírni, hogy pontosan milyen legyen a jubileumi év és hogyan néz ki a jó társadalmi rend. Isten maga nyilatkoztatta ki, mégpedig azért, hogy emlékezetben tartsa és éltesse is ezt a reménységet. Fordulópont lesz majd az az eljövendő esztendő, mikor Isten mindent helyére tesz.

Itt érkeztünk el ahhoz, hogy tovább folytassuk az Újszövetséggel és Jézus szavaival, amely az Ézsaiástól vett idézettel kezdődik, amit alapigeként használt fel első igehirdetéséhez Názáretben. Majd innen folytatjuk tanulmányunk harmadik részét.

Most hadd összegezzem azokat a követelményeket, amik a jubileumi modellre vonatkoznak:

A HIT
– számol Isten mindenhatóságával
– bízik gondviselésében
– ismeri megváltó tetteit
– tapasztalja igazságosságát
– reménykedik ígéreteiben

AZ EREDMÉNY
– evangéliumi gyülekezet
– missziós gyülekezet
– egyéni és társadalmi téren
– erkölcsös élet
– a jövőre tekint

Megfontolandók:

Hogyan élhetnénk nagyobb hűséggel a megadott alapelvek szerint – úgy, hogy ne akarjuk magunknak azt, ami a másé.

Merünk-e imádkozni azért az esztendőért, melyben minden elrendeződik, és imádságunkkal összhangban munkálni is azt, hogy a megváltás és szabadulás olyan radikális eredményt hozzon, mint amire az igehely utal?

Időzzünk el egy kissé ennél a gondolatnál, és engedjük, hogy az Úr Jézus Krisztus valóságos szabadító kegyelme töltsön be minket! Ezzel majd bővebben is foglalkozunk tanulmányunk befejező részében.

SOKAN ÉLNEK MÁSKÉPPEN...

Fukk Lóránt

Jézus Krisztus mai szentjeinek egyháza

A mormonok

Az alapító

Joseph Smith 1805. december 23-án született a Vermont állambeli Sharonban. Apja állandóan változtatta foglalkozását. Házaló, jövendőmondó, időnként aranyásó, majd végül farmer lett. Anyja valamivel eszesebb, de roppant kiegyensúlyozatlan személyiség, hiszékeny és babonás nő. Tíz gyermekük volt, melyek közül Joseph a negyedik. Szegények voltak, mint a templom egere. Folyton vándoroltak egyik helyről a másikra. Tíz gyermekük javarészt csavargott, mivel szüleik nem foglalkoztak a taníttatásukkal. Joseph semmiben nem különbözött ebben testvéreitől. A gyakori költözködést és a szegénységet nem tagadják le a mormon krónikák sem, de a negatívumokat puszta rágalmakként tüntetik fel. Elbeszéléseikben a házaspár keményen dolgozik; szorgalmas, istenfélő emberek.

Tény az, hogy Joseph 15 éves koráig alig tud írni és olvasni. „Babonás, s e babonákat az emberek hiszékenységének a kihasználására és pénzcsinálásra felhasználó családi környezetben fejlődött prófétává."[1] Tizenöt éves korától kezdve víziókat lát, és tizennyolc évesen már jobb jövendőmondó, mint saját apja. Fiatalon kincskeresőként munkálkodik. A föld mélyében rejtőző értékek után kutat, és bíróság elé is állítják mint csalót. Közben látomásai is vannak.

Tizenöt éves, amikor a család presbiteriánus lesz. A Jak 1:5 alapján bölcsességért imádkozik az Úrhoz. 1820 tavaszán kimegy az erdőbe, ahol sötét erőkkel viaskodik, amikor egy fényoszlopban két alak jelenik meg előtte (Atya és Fiú). Joseph megkérdezte tőlük, hogy melyik felekezethez tartozzon, hol van az igazság? A válasz úgy hangzott, hogy egyikbe se, mert megromlott a tanításuk. Látomását mindenki nagy ellenszenvvel fogadta, de ő szentül meg volt győződve annak igazságáról.

Mormon könyve

Három évvel az első látomás után egyik éjjel fény jelent meg Joseph Smith szobájában, és a fényből egy alak szólt hozzá. Elmondta, hogy ő Isten hírnöke, Moróni, akit megbízatással küldött az Úr Joseph-hez. Azt mondta, hogy el van rejtve egy aranylemezre írott könyv, amely a földrész előző lakóinak a történetét írja le. Sőt ezen felül le van írva még a teljes evangélium is úgy, ahogy azt a Megváltó kijelentette az őslakosoknak feltámadása után Amerikában. Ezek mellett található még két ezüstbe foglalt kő (Urim és Tummim), amelyek segítségével el lehet a szövegeket olvasni. Elmondta a küldött azt is, hogy Smith meg fogja kapni a lemezeket, de ennek még nincs itt az ideje. A lemezeket nem mutathatja meg senkinek, csak akikre nézve külön parancsot kap majd. Még kétszer ismétlődött meg a látomás egymás után. Harmadszorra elmondta az angyal azt is: nem akarja, hogy Smith ebből üzletet csináljon. A látomás betöltötte az egész éjszakát. Következő nap Moróni megjelent még negyedszer is. Ezek után Joseph Smith megtalálta a lemezeket, az Urimot és a Tummimot, egy kardot (Lábán kardja), valamint a mellvértet, de még négy évig nem volt szabad kiemelni őket eredeti helyükről. Minden évben vissza kellett mennie oda, ahol a hírnökkel találkozott.

1827. szeptember 22-én végre elérkezett az idő arra, hogy a kincset kiemelje a helyéről. Az aranylemezek úgy voltak összefűzve, mint egy könyv. Az „új egyiptomi írás" elolvasásához szükség volt a két kőre, amelyek eredetileg a zsidó főpap Urimja és Tummimja voltak, amelyek segítségével jövendőt lehetett mondani. „Az aranytáblák szövegét Smith fordította le, mégpedig úgy, hogy a táblákat senkinek meg nem mutatta. A fordítóhelyiséget egy függöny választotta kétfelé."[2] A függöny másik oldaláról diktálta le a szöveget *Oliver Cowdery*-nek, akivel három éven keresztül végezték a munkát. Amikor elkészült a „fordítás", Smith visszavitte a lemezeket eredeti helyükre.

„Ez a Mormon c. könyv, amely az indiánok történetét beszéli el ótestamentumi stílusban a bábeli torony építéséről i. sz. 424-ig. Beszámol az Újvilág legrégibb lakóiról, a József törzséből való Lehinek, az ő fiainak, Lamannak és Nephinek, valamint a tőlük származó istentelen lamanitáknak és erényes nephitáknak bevándorlásáról. A lamaniták hitetlenségükért rézbarna bőrszínt kaptak, a nephiták ellenben kiérdemelték, hogy Krisztus meglátogassa őket. A megváltó mennybemenetele után ismertette meg velük az evangéliuimot, majd ismét visszatért az égbe. Az i. sz. 4. században a nephiták hűtlenek lettek az igaz hithez, és ezért büntetésül a lamaniták kiirtották őket. A csekély számú túlélők egyike, Mormon próféta, leírta Amerika történetét, és átadta fiának, Mórónak, aki tovább folytatta azt a saját koráig, és azután könyvszerűen összekötött lapokra írva a Cumorah dombon helyezte el, ahonnan azután később angyallá változva Smith-szel elhozatta." [3]

1830-ban jelent meg a könyv 5000 példányban *Martin Harris* farmer költségén. Később Smith tanúkkal bizonyította a lemez létezését. Először három tanú láthatta a lemezeket: Oliver Cowdery, David Whitmer és Martin Harris. Ezek után még nyolc újabb tanú tett bizonyságot arról, hogy a lemezek valóban léteznek: Christian Whitmer, Jacob Whitmer, Peter Whitmer, ifj. John Whitmer, Hiram Page, Joseph Smith, id. Hyrum Smith, Samuel H. Smith.

Az egyház megszervezése

1830. április 6-án alakult meg Fayette-ben (New York állam) az első gyülekezet mindössze 6 fővel. Ennek tagjai: Joseph Smith, apja, két testvére, Joseph Knight és Cowdery. A közösség gyorsan gyarapodott. Június 1-re már harmincan vannak. Több helyen alakulnak meg gyülekezeteik. 1831 áprilisában Kirtlandban (Ohio) már 2000 lelkes gyülekezetük volt. Smith gyorsan megveti itt a lábát. Lapot alapít, vállalkozási spekulációkba kezd, és kiépíti az új egyház szervezetét. 1836-ban bankot alapít, amely 1838-ra csődbe megy, ezért menekülniük kell. 15 000 mormon telepedett le Illinois államban. Megalapítják Nauvoo városát, melynek Smith lesz az első polgármestere. A polgári és egyházi vezetést egyaránt a kezébe kaparintotta, és külön kiváltságra katonaságot is tarthat, amelynek a változatosság kedvéért szintén ő a tábornoka. Szintén isteni kinyilatkoztatásra szállodát és korcsmát létesít. A hatalom megszállottjaként politikai szerepet is akar játszani, és saját lapjában úgy szerepelteti magát mint az Egyesült Államok elnökjelöltjét. „Sokirányú elfoglaltsága mellett erősen érzéki életet él, úgyhogy felesége kitörni készülő erkölcsi felháborodását csak azzal tudja leszerelni, hogy 1843-ban isteni kinyilatkoztatásban van része, amely megengedi neki s azoknak, akiknek erre ő engedelmet ad, több feleség tartását."[4] A titkos kinyilatkoztatás híre hamar kiszivárgott. *Dr. Forster* cikket ír a próféta életmódja ellen, mire ő szétromboltatja Forster újságjának nyomdáját, és elűzi őt Nauvoo-ból. Forster egész Amerikát fellármázza Smith ellen. A hatóságok elfogató parancsot adnak ki a próféta és 17 társa ellen, aminek azok nem engedelmeskednek. A katonaságot kell mozgósítani ellenük. 1844. június 27-én Joseph Smith Hyrum nevű fivérével együtt a carhagói börtönbe kerül, ahol a katonai őrizet ellenére rájuk tör a felháborodott tömeg, és megöli őket. A próféta követőinek nézeteik miatt menekülniük kellett. „A halála révén a mártíromság dicsfényével övezett próféta utódja barátja *Brigham Young* egykori asztalos és üveges (1801–1877) lett. Hogy híveit a „pogányok" üldözésétől megmentse, elhagyta Nauvoo-t, és hosszú, veszélyes vándorútra kelt velük nyugat felé."[5]

Új exodus

„A környezet eleinte csak gyanakvó volt, azután határozottan ellenséges, s a mormonok, puszta életüket mentendő, távozni kénytelenek. Alig másfél évtized leforgása alatt négyszer ismétlődik a dráma, szinte mindenüket hátrahagyva kénytelenek menekülni először a New York állambeli Palmyrából, ezután az ohiói Kirtlandból, majd Missouriból, végül az illinoisi Nauvoo-ból, noha itt törvényes letelepedési és önkormányzati jogot kaptak az amerikai kongresszustól. És nemcsak vegzatútának vannak kitéve, hanem több ízben szabályos háborút is kénytelenek vívni másfél évtizedes vándorlásaik folyamán."[6]

Amikor Smith halála után Brigham Young átveszi a vezetést, a próféta családja megpróbálja azt visszaszerezni tőle. Ennek következménye lesz később közöttük a szakadás.

„Brigham Young elnöksége azzal kezdődik, hogy megint új hazát keres hívei számára, mert Illinoisban 1847. július 24-én feltűnik előttük a Nagy-Sós-tó medencéje, ahol hozzákezdenek új életük berendezéséhez. Young kinyilatkoztatás alapján a sós pusztaságot az Ígéret Földjének jelenti ki, és itt építik fel a mormon fővárost, Salt Lake City-t.

Az új vezér azonnal hozzáfog a gyarmatosításhoz. Ez az ember nem teológus, de kiváló vezetői tulajdonságokkal rendelkezik. Pár év alatt lerakja az új birodalom alapjait. „Az egyházszervezetre alapozva építi ki a közigazgatás és az igazságszolgáltatás rendszerét úgy, hogy az előbbi elvégezze külön szervezet létesítése nélkül mindazokat a teendőket, amelyek az utóbbi kettőre hárultak volna, sőt az adókat is begyűjtse, és rendeltetésszerű használásukat intézze."[8] Ez a korszak valamennyi kudarcával és eredményével elválaszthatatlanul összefonódott Brigham Young személyével.

A mormonok csodát műveltek a pusztaságban. Csatornákat építettek, és a víz segítségével termővé tették környezetüket. Átalakították az egész táj arculatát szorgalmas munkájukkal. Új hazájuk eredetileg Mexikóhoz tartozott, amelyet Deseret-nek neveztek el. „Időközben véget ért a mexikói–amerikai háború, és a mormonoklakta terület az úgynevezett guadelupe hidalgói szerződés (1848) értelmében az Egyesült Államok felségterületévé vált. Ha tehát éltek is netán olyan titkos vágyak mormon szívekben, hogy kiszakadjanak az Unióból, tőle különváltan éljenek, és magukat végérvényesen elszakítsák, a háború lezárása lehervasztott minden ilyen esetleges reményt."[9]

Amikor bekövetkezett a változás, Young és társai nem tudták eldönteni, hogy államilag is betagozódjanak-e az Unióba, vagy csak átmeneti megoldást keressenek. Végül is Fillmore elnök (1805–53) döntött helyettük, aki területté nyilvánította Deseret-et, csak hozzákapcsolta az Unióhoz, nem pedig betagolta abba. Az elnök Brigham Youngot nevezte ki kormányzónak, bár néhány nem mormon hivatalnok is állást kapott az új tartományban. Ezeket Young fokozatosan kiszorította hivatalukból, mire a kormány elmozdította kormányzói tisztéből. Az új kormányzó ellen azonban a mormonok fellázadtak. 1857 májusában kb. 2500 főből álló sereg indult el Salt Lake City elfoglalására és a mormonok térdre kényszerítésére. „1858-ban a mormonok kiegyeztek az Egyesült Államokkal, s beletörődtek abba, hogy egyházi államuk kiadja az államhatalmat a kezéből."[10]

Egyházszervezet

1839. május 15-én Joseph Smith és Oliver Cowdery különleges látomásban részesedtek. Megjelent előttük Keresztelő János, és elmondta, hogyha megkeresztelik egymást és átveszik tőle a mennyország kulcsait, akkor Áronpapokká szenteli fel őket, és hatalmat kapnak rá, hogy ők is megtegyék ezt később követőikkel. Ezután nem sokkal Péter, Jakab és János apostol jelent meg előttük, és Melkisédek-papokká avatták fel őket. Ennek a két jelenésnek az alapján épül fel a mormonok egyházszervezetének az alapja.

„Az egyház hierarchikusan tagolt; a papságot választott méltóságok alkotják, akiknek világi foglalkozásuk van, és szakrális funkciójukat mint tiszteletbelit, különös hivatalos öltözet nélkül gyakorolják."[11] A papság fokozatai a látomás alapján Melkisédek-papságra és Áron-papságra oszlanak meg, amelyeken belül külön hierarchikus lánc áll fenn.

A Melkisédek-papság élén háromtagú elnökség áll, amely Péter, Jakab és János apostol tekintélyével kormányoz. A három közül egy elnöki és két tanácsosi tiszt van. „Az elnök próféta, látnok és az isteni kinyilatkoztatások közlője. Hatalma korlátlan, döntéseibe tanácsosai se szólhatnak bele."[12] A következő fokozatot a tizenkét apostol alkotja.

Ezeknek feladata, hogy Jézus tanait az egész világon elterjesszék. Feladatuk a hivatalnokok kinevezése és a szentségek kiszolgáltatása. A harmadik fokozat a „Quorum"-ok elnökeinek tiszte. Ezek látják el az egyházmegyék vezetését. Utánuk a patriarchák (templomi elöljárók) következnek, majd a főpapok. A főpapok közül választják a „stakes" elnökeit. Ez nagyjából egy grófságnak megfelelő terület, ahol az elnökhöz hasonlóan két tanácsos segítségével intézik ezek egyházmegyéjük különböző ügyeit. Ebben segítségükre van a 12 főpapból álló főpapi tanács. Ezután következnek a vének és a prédikátorok, akiknek feladata a keresztelés és a Szentlélek közvetítése kézrátétel útján.

Az Áron-papság élén a püspökök állnak, akik a tizedről döntenek és a szegények ügyeit intézik. Minden stake élén külön püspök áll. „Püspökét a gyülekezet maga választja, és az egyház legmagasabb irányító testületeinek, legfőbb grémiumainak tagjai is valamely gyülekezethez kell, hogy tartozzanak. Ott pontosan ugyanazok a jogaik, mint a többieknek, és éppenúgy a püspök fennhatósága alá tartoznak, miként amazok."[13] Ezután következnek a papok, utánuk a tanítók, majd végül a segítők.

„Az Áron-papság dolga az, hogy prédikáljanak, keresztelj enek, áldást osszanak. A Melkisédek-papság már 'csodatevésre' hivatott, ők gyógyítják a betegeket, nekik kell elvégezniük az exorcizmust, azaz kiűzni az ördögöt, ha netán valakibe beleszállt, és a prófétálás is az ő előjoguk. Legfőbb kötelességük azonban, hogy szervezői és együtt-tartói legyenek a 'szentek gyülekezeteinek', a Smith alapította mormon egyháznak."[14]

Hivatásos papság (klérus) nem alakult ki közöttük. Papi hivatást lát el minden férfi a kiskorúak kivételével. A nők mindenből ki vannak zárva. A papoknak kötelességük, hogy ingyen szolgáljanak, és nemcsak otthon, hanem bárhol, ahová az egyház rendeli őket.

Gyülekezetek mindenütt a központi modell alapján szerveződtek, vagyis a Salt Lake City-beli mintát ismételték meg.

A Mormon Egyház a hívek tizedeiből tartja fenn magát. Ennek jelentős részét jóléti intézményekre, oktatási célokra és misszióra fordítják. A hívek pontosan fizetik a rájuk kirótt tizedet, de még ezen felül is hozzájárulnak egyházuk gyarapodásához.

„A Sós-tó melletti nagy egyházon kívül van még egy kevésbé jelentős is, Joseph Smithé, az alapító fiáé, Brigham Youngnak és tanításainak ellenzéke: az 1860-ban Lamoniban (Iowa) és Independence-ben (Missouri) 'újjászervezett egyház'. Mindkét egyház szorgos missziós tevékenységet folytat valamennyi földrészen."[15]

Hittételek

A mormonok alapvető hittételeiket négy könyvre építik fel. A Bibliával azonos értékűnek tekintik még a Mormon könyvét (Book of Mormon), a Tanítás és Szövetségek könyvét (Book of Doctrine and Covenants), és az Értékes Gyöngyszemet (Pearl of Great Price). Ezek alapján rögzítették hitvallásukat.

„Jézus Krisztus Mai Szentjei Egyházának hittételei

1. Hiszünk Istenben, az Örökkévaló Atyában és az Ő fiában, Jézus Krisztusban és a Szentlélekben.

2. Hisszük, hogy az emberek saját bűneik, nem pedig Ádám vétke miatt bűnhődnek.

3. Hisszük, hogy Krisztus engesztelő áldozata révén minden ember üdvözülhet, ha az evangélium törvényeinek engedelmeskedik és szertartásaiban részesül.

4. Hisszük, hogy az evangélium alapvető tételei és szertartásai a következők: első, hit az Úr Jézus Krisztusban; második, bűnbánat; harmadik, keresztség alámerítéssel a bűnbocsánatért; negyedik, kézrátétel a Szentlélek adományozásáért.

5. Hisszük, hogy Isten hatalmazza fel az embereket az evangélium hirdetésére és szertartásainak elvégzésére kinyilatkoztatás és olyan személyek kézrátétele által, akiknek erre felhatalmazásuk van.

6. Hiszünk ugyanabban az egyházi rendben, amely az őskeresztény egyházban is megvolt: az apostolokból, prófétákból, lelkipásztorokból, tanítókból, evangélistákból és egyéb tisztségekből álló rendben.

7. Hiszünk a nyelveken szólásban, a prófétálásban, a kinyilatkoztatásban, a látomásban, a gyógyításban, a tolmácsolásban és más adományokban.

8. Hisszük, hogy a Biblia Isten szava, amennyiben a fordítása helyes; és hisszük, hogy Mormon könyve is Isten szava.

9. Hisszük mindazt, amit Isten a múltban kinyilatkoztatott, mindazt, amit most nyilatkoztat ki, és hisszük, hogy ezután is sok nagyszerű és fontos dolgot fog kinyilatkoztatni Isten országáról.

10. Hiszünk Izráel népének valóságos összegyűjtésében és a Tíz Törzs helyreállításában; hisszük, hogy Sion (az Új Jeruzsálem) az amerikai földrészen fog felépülni, hogy Krisztus személyesen fog a földön uralkodni, és hogy a föld megújul és visszanyeri paradicsomi dicsőségét.

11. Igényt tartunk arra a kiváltságra, hogy a Mindenható Istent saját lelkiismeretünk parancsai szerint imádjuk, és minden embernek megadjuk ugyanezt a kiváltságot, hogy bármit, bárhol és bárhogyan tiszteljen és imádjon.

12. Hisszük, hogy királyoknak, elnököknek, uralkodóknak és elöljáróknak alá kell rendelnünk magunkat, és a törvénynek engedelmeskednünk kell, azt tisztelnünk és fenntartanunk kell.

13. Hisszük, hogy becsületesnek, igaznak, erkölcsösnek, jóakaratúnak és erényesnek kell lennünk, és minden emberrel szemben jót kell cselekednünk; mondhatnánk, hogy Pál intelmeit követve – hiszünk mindenben, remélünk mindent, sok mindent eltűrtünk már és reméljük, hogy még ezután is mindent képesek leszünk elviselni. Mindarra törekszünk, ami erényes, szép, jónak mondott, vagy dicséretre méltó.

Joseph Smith"[16]

Istenképzet, antropológia, többnejűség

A mormonok hite szerint a mindenség több világból áll, és mindegyik világnak külön istene van. Ezeket minden világ lakói úgy tisztelik, mint a főistent. Ezek azonban a legfőbb isten teremtményei, aki a Kolob nevű központi csillagon lakik. Ez a legfőbb istenség az ősanyagból származik. Ennek a földnek az istenét egy másik isten és istennő nemzette. Mivel igazságosan élt, így istenné emelték. Jézus Krisztusról tagadja, hogy a Szentlélektől született. Véleményük szerint leszármazottja egy apa- és egy anyaistennek.

Az istenek nem kizárólag szellemi lények. Van testük, tagjaik, szükségleteik, sőt még indulataik is vannak. Mivel a Biblia kimondja, hogy az ember Isten képére és hasonlatosságára teremtetett, ebből következik, hogy Isten az embernél ugyan tökéletesebb, de hozzá hasonló lény. „Isten annál tökéletesebb, minél inkább kiterjed hatalma a mindenségre, és minél inkább kiterjeszti hatalmát a mindenségre, ő maga annál tökéletesebb. Egyszóval: hangozzék is bármi profánul, de nemcsak az ember, az Isten is önerejéből, saját munkája jóvoltából lesz és lett azzá, ami."[17] Az emberek posztinkarnált állapotukban maguk is istenek. Istentestvérek, de nem egyenrangúak Istennel. az Atya, a Fiú és a Szentlélek viszonyában is alárendeltség érvényesül, nem tekinthetőek egy személynek. A mormonok nem antitrinitáriusok és nem monoteisták, de kérdés az, hogy besorolhatóak-e minden további nélkül a politeista vallások közé.

„A monoteizmus 'visszavétele', felhígítása, netán feladása – néminemű ironikussággal mondva – a protestantizmus fáján termett mormonizmust mintegy 'visszakatolizálta'. A közvetítetlenséget legalábbis az istenség felfogásában megint bizonyos közvetítettséggel váltotta fel. Ellentétben teológiájuk más részleteivel, a predesztináció, az ember eredendő bűnössége dogmájának elejtésével, a protestáns pesszimizmus optimizmusba fordításával, istenképzetük kialakításakor nem a reformáció radikális reformálását végezték el, hanem 'ellenreformációt' hajtottak végre."[18]

„Az elemi elemből és az értelemből Isten hozza létre a világegyetemet, benne a földet, rajta az embert. Az univerzumban rend van, nem pedig káosz, az anyag, energia és intelligenciák interakciói egyetlen nagy terv szerint mennek végbe. Megszakítatlanul érvényesül az üdvterv, s ez három dologból áll. Isten szabályokat ad az embereknek, hogy tudják, miként éljenek, felruházza őket az igével, melyet a Szentírás tartalmaz, és megváltót küld közibük, hogy feloldoztassanak bűneik alól, és végül módot ad nekik, hogy őhozzá válhassanak hasonlatossá. A megváltás nem abból áll, hogy az ember egyesül Istennel, hanem abból, hogy olyan lesz, mint ő."[19] Isten szellemgyermeke az ember, és már azelőtt létezett, hogy megszületett volna a földi világra. Nem semmisül meg akkor sem, ha meghal, hanem egy másik létállapotba megy át, ahol Istenhez válik hasonlóvá. 'Az istenek, angyalok és ember ugyanahhoz a fajhoz tartoznak, egyazon fajtabéli nagy családot alkotnak, csak szét vannak áradva a planétáris szisztémában."[20] Csak az különbözteti meg őket egymástól, hogy az anyagtisztaság különböző fokain állnak, és a fejlődés következtében más szférában léteznek. Az ember léte is szakaszokra oszlik, amelyeknek van kezdetük és végük. Az örök ember egyik létformából átmegy a másikba, és miközben vándorlása tart a létformák lineáris során át, úgy teljesednek ki immanens isteni tulajdonságai. „Az ember ma az, ami Isten egykor volt, és Isten ma az, amivé az ember majdan válik."[21] A szellemnek ötféle állapotát különböztetik meg: isten, angyal, testtelen lélek (a halottak szelleme), múlandó testben élő lélek (ember) és azok a lelkek, akik még nem öltöttek testet magukra. „A ma élő emberek olyan szellemek, akik előbb az égben léteztek, azután beléptek a 'húsból való test templomá'-ba, és a halál után istenekké lehetnek." [22]

Minden gyermek bűn nélkül jön a világra. Ha gyermekként halnak meg és még nem lehet cselekedeteikért felelősségre vonni őket; akkor nincs szükségük megváltásra, mert bűntelenek. Elvetik a predestináció tanát is. Véleményük szerint az ember cselekedetei alapján üdvözül. Az üdvözüléshez szükséges kegyelmi eszközök a hit, a megtérés, a keresztség (csak 8 év felett), a kézrátétel és az úrvacsora (bor helyett vízzel). „A földi létállapot az élet egyszerű tényeinek szekvenciájából áll: születés, felcseperedés, keresztelés, házasság, gyermekek nemzése, istenes létezés, elaggás, halál – íme ezek az eseményei, s a belőlük álló ciklusok ismétlődnek az egyes lények, az egymást követő nemzedékek sorsaként."[23]

A mormonok sok isten létét feltételezik, akik férfi és női szellemek szaporodásából jöttek létre. A szellemek reinkarnált stádiumukban bolyongva várják azt, hogy testbe költözhessenek. „Annak érdekében, hogy minél több szellemet láthassanak el anyagi testtel, törvényesnek nyilvánították a poligámiát Smithnek egyik, 1843. július 12-én tett kinyilatkoztatása alapján, amelyet azonban Brigham Young csak 1852. augusztus 28-án tett közzé."[24]

A kinyilatkoztatás megokolására azonban csak később került sor. Smith kicsapongó életét csak ezzel a húzással tudja véka alá rejteni, amikor felesége fellázad viselt dolgai ellen. Ezután alakul ki a többnejűség gyakorlata közöttük, amelyet teológiai megokolásaikkal is próbálnak később alátámasztani. Hitük szerint a férjhez nem menő nő nem üdvözülhet. A nők általában csak akkor részesülnek az üdvösségben, hogyha valamely „szentéhez" kötik jelen és jövő boldogságukat. A többnejűséget kiolvasták a Bibliából, látták a pogányoknál, azt mondják, hogy Jézusnak is több neje volt, amennyiben a kíséretében levő nők (Mária és Márta, Mária Magdolna) feleségei voltak, és „mennyei házasságnak" nevezték.[25] Persze kétségtelen az is, hogy a telepesek jó hasznát vették az asszonykezeknek, és vagyonosodásuk következtében már könnyen el is tudták tartani őket.

A többnejűség gyakorlata súlyos konfliktusokat okozott a mormonok életében. A hatóságok állandó zaklatásainak és a többi ember gyűlölködésének megállás nélküli céltábláivá váltak ezáltal. Ők magukat ettől függetlenül erkölcsös embereknek tekintették, akik erősen elítélték a házasságtörést és bármilyen szexuális kicsapongást. Amikor Utah 1896-ban állami rangra emelkedett, megerősödött a politikai nyomás. Eltiltották a poligámiát, amelynek egy 1899-ben történt másik kinyilatkoztatás vetett véget.

Ellenvélemények

Amikor a mormonok egyházáról és tanainak hitelességéről beszélünk, akkor fel kell vetnünk néhány alapvető problémát a felekezettel és keletkezésével kapcsolatban.

Joseph Smith még kora mércéjével sem volt művelt embernek mondható. Gondolkodásmódját és reakcióit meghatározta az akkoriban divatos korszellem. Mindenesetre gyanús az, hogy röviddel látomásai kezdete előtt, 1823-ban jelent meg Ethan Smith: A view of the Hebrews or the Ten Tribes of Israel in America (Nézetem a héberekről avagy Izráel tíz törzse Amerikában) című könyve, amely azt a tételt állította fel, hogy az indiánok héber származásúak. Ebben az időszakban jelent meg Thomas Dick: Philosophy of a Future State (Az eljövendő álladalom bölcselete) című munkája is. A szerző a bibliai patriarchákról is ír könyvében. Ábrahám úgy szerepel mint minden idők legnagyobb okkultistája. Még a Mindenható is úgy szerepel a könyvben, hogy a világ teremtésekor titkos tudományoknak hódolt. Smith olvasta ezeket a könyveket és rendkívüli mértékben rabul ejtették amúgy is élénk fantáziáját. Figyelemre méltó

véleményem szerint az, hogy röviddel ezután kezdődnek el a titokzatos látomások sorozatai.

1. Felvetődik néhány kérdés a Mormon Könyvével kapcsolatban is. Először is meg kell kérdeznünk, hol vannak a lemezek?

A hagyomány szerint ezek a fordítás végeztével visszakerültek Moróni birtokába. Nincs semmiféle bizonyíték arra, hogy valaha is léteztek volna.

2. Smith tanúkat állított annak bizonyítására, hogy a lemezek valóban léteznek. Az első három tanú azonban később elhagyta a mormon felekezetet, és arról tettek bizonyságot, hogy Joseph Smith hamisprófféta.

3. Az elbeszélésekben az első látomásnak hat variációja van, míg a fordításnak tizenkettő. Ilyen rövid idő alatt nem keletkezhetett hűséges továbbadás mellett ennyi változat. Valószínűnek tűnik, hogy az eredeti is mindig másképpen lett elmondva vagy leírva a „próféta" éppen időszerű érdekeitől függően.

4. Mindenki kaphat közvetlen kijelentést Istentől, de ezek csak saját és a családja életére nézve lehetnek mérvadóak. „Az egyház egészét, a mormonok közösségét illető dogmatikai vagy életviteli kérdésekben csak annak lehet érvénye, amit Isten neki, Joseph Smithnek hoz a tudomására. Hiszen egyedül és csakis ő a látnok, a fordító, a próféta, Jézus Krisztus apostola, az egyház vénje, Istennek, az Atyának az akaratából és a te uradnak, Jézus Krisztusnak kegyelméből".[26] Számomra úgy tűnik, hogy mindez egy óriási kisebbségi érzéssel küszködő ember mindenkin uralkodni akaró hatalmi vágyának a kifejezése, nem pedig Isten szuverén Úr voltának a megvallása.

5. Az állítólagos „új egyiptomi írás"-ról sehol nem tudtak archeológiai bizonyítékot bemutatni a Mormon Könyvében. Furcsa dolog az is, hogy a Kr. e. 600 körüli Amerikába került zsidók honnan tudhattak a könyv összefűzéséről, hiszen abban az időben és még jóval később is tekercseket vagy agyagtáblákat használtak, és ezek közül egyik sem volt fűzve. A könyv formája csak jóval később keletkezett.

6. Hogyan tudta Joseph Smith később a Biblia ihletett fordítását elkészíteni? Smith fordításában 3913 változtatás van az eredeti szöveghez képest. Nehéz lehetett ezt elkészítenie, hiszen az Urim és a Tummim már nem volt a birtokában, hiszen Moróni a lemezekkel együtt elvitte, héberül és görögül viszont egy szót sem tudott.

7. Hogyan állunk valójában Joseph Smith személyével? Kritikusai a következő nézeteket állították fel róla:

a) Lelki nagyság volt, aki maga alkotta meg a könyvet.

b) Spaulding kiadatlan kéziratait használta, amely „A talált kézirat" címen azt a történetet adja elő, hogy az indiánok Izráel elveszett törzseinek az utódai. Az erről szóló dokumentumok egy indián sírjába vannak elásva.

c) Az anyagot különböző szerzőktől lopkodta össze, és azokat összegyúrta.

d) Ha valóban látott látomásokat, akkor nem az Atyát, a Fiút, Keresztelő Jánost és az apostolokat látta, hanem azt, aki el tudja hitetni magáról, hogy ő a világosság angyala.

Pál apostol erőteljesen foglal állást az ehhez hasonló megnyilatkozások ellen: *„Viszont ha még mi magunk, vagy egy mennyből való angyal hirdetne is nektek evangéliumot azon kívül, amit mi hirdetünk, átkozott legyen!"* (Gal 1:8)

A mormonok ma

A leggyorsabban növekvő vallásos csoportnak tartják magukat manapság. 1981-ben 4 600 000 bemerítkezett tagról tudtak hivatalosan. 1986-os adatok szerint naponta átlagosan 578 megtért embert kereszteltek. „Az erőteljes világmissziót alkalmazó denomináció 1988 óta található Magyarországon, s fiatal misszionáriusaik vonzóan, rokonszenves módon képviselik hitüket, amelynek csak egyik alapja a Biblia."[27]

1991-ben 37 templomuk volt, de rohamos gyarapodásuk folytán ez a szám minden évben 7-8 új templommal növekszik. Missziós tevékenységük annyira komoly, hogy mintegy 30 000 misszionáriust foglalkoztatnak. Ezek többségükben fiatalemberek, akik 1-2 évig tevékenykednek valamelyik külföldi országban. Költségeiket családjuk fizeti, nem pedig a gyülekezet. A mormonok a világ egyik leggazdagabb közösségének számítanak. Mindenképpen pozitívumként kell megemlíteni náluk a gyermekek nevelésének hangsúlyozását, a missziói munkára való nevelést, és anyagi hátterük önzetlen felhasználását.

Nálunk tevékenykedő misszionáriusaik nagyon kedves és művelt emberek, akik könnyen meggyőznek másokat igazságukról. A baj csak az, hogy nem a teljes igazságot mondják el. Szórólapjaikon és könyveikben csak kivonatokat közölnek, amelyek erősen szelektálva vannak. Ha mélyen közéjük kerül valaki, csak akkor veszi észre az addig eltitkolt dolgokat.

Jegyzetek:

1. Szimonidesz Lajos: A világ vallásai
Könyvértékesítő Vállalat, Budapest, 1988. 675. p.
2. Uo.
3. Helmuth von Glasenapp: Az öt világvallás
Gondolat, Budapest, 1987. 359–160. p.
4. Szimonidesz Lajos: i.m. 677. p.
5. Helmuth von Glasenapp: i.m. 360. p.
6. Zala Tamás: Az aranytáblák népe: a mormonok
Gondolat, Budapest, 1985. 81. p.
7. Szimonidesz Lajos: i.m. 677. p.
8. Zala Tamás: i.m. 95. p.
9. Uo. 120. p.
10. Szimonidesz L.: i.m. 678. p.
11. Glasenapp: i.m. 360–361. p.
12. Szimonidesz L.: i.m. 678. p.
13. Zala T.: i.m. 68–69. p.
14. Uo. 68.p.
15. Glasenapp: i.m. 361. p.
16. Utcai mormon propagandakártya
17. Zala T.: i.m. 63. p.
18. Uo. 64. p.
19. Uo. 59. p.
20. Uo.
21. Uo. 60. p.
22. Glasenapp: i.m. 361. p.
23. Zala T.: i.m. 61.p.
24. Glasenapp: i.m. 361. p.
25. Szimonidesz L.: i.m. 681. p.
26. Zala T.: i.m. 33. p.
27. Protestánsok, kisegyházak, szekták
Ökumenikus Tanulmányi Füzetek, Budapest 1991. december, 25. p.

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Udvarnoki Erzsébet

Udvarnoki Béla

Rövid életrajz

„Föl-földobott kő, földedre hullva,
Kicsi országom, újra meg újra
Hazajön a fiad.

Messze tornyokat látogat sorba,
Szédül, elbusong s lehull a porba,
Amelyből vétetett.

...

És, jaj, hiába mindenha szándék,
Százszor földobnál, én visszaszállnék
Százszor is, végül is."[1]

Karácsonyi gyermek volt.

December 24-én született, amikor legcsikorgóbb a hideg, amikor legnagyobb pelyhekben hull a hó, amikor éjféli misére igyekszik a falu apraja-nagyja, amikor „Alusznak a tanyák".

Erős apa oldalán nőtt fel.

Az Oncken által alapított Hamburgi Baptista Teológiai Szemináriumból 1893-ban prédikátori oklevéllel hazatért *Udvarnoki András* hitszónok, hitközségi elöljáró munkájának mérföldkövei:

– a *Békehírnök* c. lap megjelentetése (Budapest, 1895),
– a *Sion énekei* kiadása (Budapest, 1905),
– az „Ócsai hitvallás" megszerkesztése és a felekezet állami elismertetése (1905),
– a Kiskőrösi Baptista Szeretetház (1905),
– a Budapesti Baptista Teológiai Szeminárium (1906) – amely az 1899-es Budapest, Hunyadi utcai kezdetből nőtte ki magát –,
– a Hajdúböszörményi Baptista Szeretetház (1910),
– a második világháborúig működött Baptista Árvaház megalapítása (1917).

Udvarnoki Béla humán tagozatú gimnáziumban érettségizett Budapesten, tanult tehát ógörögöt és latint. Felsőbb fokú tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem orvosi karán kezdte, majd 1922 őszén átiratkozott a Hamburgi Baptista Teológiai Szemináriumba. *Kemény Artúr* 1922. szeptember 30-án kelt levelében így írt erről: „Apa sohasem merte volna remélni, hogy oda jutsz, ahova lelke mélyén titkon mégis leginkább kívánt. A M. már azt is tudja, hogy apa volt szobájában lakol. Igaz? Mindenesetre érdeklődj, megvan-e még apa volt szobája, és hogy emlékeznek-e még őreá?" (M.: Mama, Béla édesanyja, vagy Margit, Artúr felesége.)

A Stockholmban, az 1923-ban tartott Baptista Ifjúsági Világkonferencián már a felekezet országos képviseletében volt jelen. 1924 májusában az Amerikai Egyesült Államokba utazott. Az 1927. április 26-i keletű Study Coursed Diploma jelmondataként ez olvasható: „We study that we may serve." („E bizonyítvány azt tanúsítja, hogy a Sunday School Board – Southern Baptist Convention, Nashville, Tn., többciklusos vasárnapi iskolai tanítóképző tanfolyamát kiváló eredménnyel végezte el.")

Tanulni, hogy szolgálhassunk?

Isten szolgája, a „servus Dei" (pap, lelkész, prédikátor) nem kevesebbre hivatott, mint hogy „Isten munkatársa legyen". Tanulni, hogy taníthassunk; tanulni, hogy szolgálhassunk. Tanult, tanított és szolgált. A Southern Baptist Theological Seminary (Louisville, Kentucky) hallgatójaként 1931 márciusában benyújtott „Πιστις in the Pauline Epistles" c. disszertációjával filozófiai doktorátust szerzett.

1923-ban házasságot kötött *Gladys L. Smith* pedagógus missszionáriusnővel, aki az 1938–42 között fennállt budapesti Baptista Bibliai Leányiskolában oktatott. Dr. Udvarnoki Béla 1931–39-ben a budapesti Baptista Teológiai Szeminárium tanára, 1939–47 között igazgatója is. (Itt jegyezzük meg, hogy 1939. április–december hónapokban másodízben járt az Egyesült Államokban.) Igazgató tanári tiszte mellett pásztorolta a Budapest – Kispesti Baptista Gyülekezetet 1932 és 1947 között. 1935-től 1940-ig a közösség országos elnöke volt.

Kiterjedt levelezést folytatott.

A Baptista Egyház Levéltárában fél fondnyi iratállag, angol nyelvű levelezés dokumentálja azt a munkát, amelyet *dr. Muraközy Gyula* főtitkár mellett az Ökumenikus Tanácsnál végzett.

Dr. Everett Gill, a Déli Baptista Szövetség európai reprezentánsa, családi jó barátjuk, akkor Romániában időzött, a Bukaresti Baptista Teológiai Szemináriumnál dolgozott.

„Budapest, Hungary
April 20, 1938
Dr. Everett Gill
29 Berzei Str.
Bucarest, Romania.
My dear Dr. Gill:

Just a short letter on yours of the 15th of April. I am sure that Mrs. Gill and Ruby have already received Glady's letter in which we wrote concerning Bro. Kemény's homegoing. It was a great shock to us all. As Gladys wrote about the circumstances of his sudden death, I will not write more about it. Margit told me that she received your telegram. It did her much good" – olvashatjuk egyik, dr. Gill-hez írt levelében.

Hogy szerették-e?

1944. december 29-én, a teológiai szeminárium épületének bombázásakor (Budapest II., Margit rkp. 29.) felesége életét vesztette. 1945. március 22-én hunyt el édesapja. Március 25-én meghalt Marianna, a kisleánya is. Nem lehet meghatódottság nélkül szemlélni azt a kézírásos levelet, amelyet az előttünk ismeretlen *Hajdú Ferenc* hittestvérünk, háborús nehézségek közepette vergődő katonaember – talán utolsó fillérein vett bélyeggel – juttatott el hozzá, s amelyet mindvégig megőrzött magániratai között. Íme a levél kezdő sorai:

„Kedves Udvarnoki Testvér!
Szomorú szívvel vettem a hírt, hogy súlyos gyászában újabb veszteség érte, s az Úr adjon teljes vigasztalást azon hit által, hogy találkozunk szeretteinkkel. Én, hála a mi kegyelmes Urunknak, hosszas vergődés után március 4-én ideértem anyámhoz. Öcsém azonban elmaradt és semmit sem tudok róla. Én három napig fetrengtem hóágyamon, az Úr volt csak velem, félig holtan, félig megfagyva, éhen-szomjan vergődtem vérhasban, vágyva vártam a hazatérést."

A küzdő egyház, az „ecclesia militans" harcát az adott történelmi keretekben vívja. *„Ti vagytok a földnek sói..."* – tanította Krisztus. Kívánatos az egyház és a külvilág egészséges rezonanciája. Udvarnoki Béla így tudta, s amikor a Magyar–Amerikai Társaság vezetőségi tagjává választotta, e megtiszteltetést elfogadta. A Magyar–Amerikai társaság akkori választmányi tagjainak sorában olvashatjuk *Bajor Gizi, Bereczky Albert, Ferenczy Béni, Ortutay Gyula, Szekfű Gyula, Szent-Györgyi Albert, gr. Széchenyi Zsigmond, Tamási Áron, gr. Teleki Géza, Zilahy Lajos* nevét. Egyik alelnök *dr. Kosáry Domokos* volt.

Számos és sokrétű kedélyes diszkusszió alkalmai lehettek ezek a találkozások; a konvencionális társalgáson túlmenően komolyabb problémák könnyed fölvetésének fóruma is. Ismerve dr. Udvarnoki Béla kiváló diplomáciai készségét, okunk van a feltételezésre: Bereczky Albert nagyszerű történelmi tette, hogy püspöki minőségében a Budapest – Nap utcai Közgyűlés nyilvánossága előtt megkövette a baptista közösséget a történelmi egyház részéről ért minden sérelemért – e talajból szökkenhetett szárba. – Udvarnoki Béla azonban ekkor már a száműzetés Mikes Kelemen-i kenyerét ette...

Tanulni, hogy szolgálhassunk!

A szolgálatnak van olyan összetevője, amit diakónia szóval jelölünk. Ebből is kies rész jutott neki.

Folyamatosan levelez a Southern Baptist Theological Seminary-vel, az egykori „Alma Mater"-rel. 1944 után egymást követően érkeztek a „Care of U. B." típusú élelmiszer, gyógyszer, ruhanemű segélycsomagok, hogy fönntarthassa a szemináriumot, hogy oszthasson az özvegyeknek, ínségeseknek.

Részlet egyik leveléből:

„Kispest Lőcse u. 8. Hungary
May 20, 1946.
Dr. Edward A. McDowell
Southern Baptist Theological Seminary
Louisville, 6, Kentucky.
Dear Ed:

Your letter of May 2 came a few days ago. Before your letter came several packages arrived from different persons of Louisville. I suspected that those kind people who are unknown to me must have gotten my address from you. Then your letter explained the mistery. Since your letter reached me several other packages came, thus far eleven. The following list will show in what order and from whom I received package: Mrs. Shlafer, Mrs. Young (May 15), Mrs. Childress (May 16), Mrs. Champamn (May 22), Mrs. Price (May 23), Mrs. Tubbs (May 24), Mrs. Osborne, Mrs. Webb (May 25), Miss Edwards (May 27), Mrs. Schlafer and Mrs. Price (second package from these ladies, May 29). As Far as I can detect all the packages contained everything you have put in it."

Exponálta magát.

Gr. Károlyi Mihály, volt köztársasági elnök, az őszirózsás forradalom hőse, 1947-es budapesti látogatása során beszédet mondott a Parlamentben. Magas alakjával a mikrofon fölé hajolva szónokol. Előtte az első sorban az egyházi delegáció (a baptista közösséget Udvarnoki Béla képviselte). A delegátus-koszorút mintegy vigyázva, néhány szék üresen hagyásával ült Rákosi, akkori pártfőtitkár. – Találkozhattak. A pártfőtitkár jegyezte ezeket a prominens egyházi személyeket, később pedig számon kérte őket. (Károlyi-emlékünnepségek alkalmával vetített dokumentumfilm, MTV 1.)

1947 tavaszán két kiskorú fiával Amerikába hajózott. Feleségül vette *Ruby Danielt*, a már fent nevezett Bibliai Leányiskola volt tanárnőjét. Ment, hogy intenzívebb támogatást kérjen a Déli Baptista Szövetségtől a szemináriumi épület, internátus újjáépítéséhez.

A *The Tie* c. rangos amerikai baptista lap 1948. áprilisi számában jól látható fotót és képaláírást közöl a Board illetékeseinek társaságában időző Udvarnoki Béláról, előtérben a nagyméretű, vadonatúj Chevrolet gépkocsival, amelyet az ottani szeminárium ajándékozott a budapestinek, s amely nem érkezett meg soha.

Miért?!

Miért nem tért vissza Magyarországra?

Titkos figyelmeztetést kapott *dr. Csillag István* kispesti gyülekezeti tagtól (az akkori belpolitikai életben tá-

jékozott embertől), aki barátja és munkatársa volt, továbbá *Révész Zsigmond* újpesti baptista gyülekezeti elöljárótól, a Diakónusbizottság elnökétől, hogy mint a „néprádió" nyilvános adásában is ellenségnek deklarált egyén, internálással néz szembe, ha visszatér az országba. Maradt tehát az Egyesült Államokban, pásztorolta a Gatesville-i (N. C.) angol gyülekezetet, katedrát kapott a Chowan College (Murfreesboro, N. C.) szociológia szakán, elnökölte az Amerikai Magyar Baptista Szövetséget (1981 óta örökös tiszteletbeli elnök volt), szerkesztette a szövetség lapját, az *Evangéliumi Hírnököt,* nevelte fiait és reménykedett.

És jött az 1956-os magyar népfölkelés.

S mint Botond buzogánya hajdan Bizánc kapuján, végzetes rést ütött a keleti tömbön. A vasfüggöny átszakadt.

Fölkelés, megtorlás, menekülés.

A szervezett menekültügyi munkát *dr. Adolf Klaupiks* főtitkár mellett (Baptist World Alliance) és felkérésére végezte Camp Kilmerben. A korabeli sajtótájékoztatásból kitűnik, e munkákat az Egyházak Világtanácsa koordinálta. (Elsőszülött fia, a korán elhunyt Udvarnoki Béla vegyészmérnök, éppen katonaidejét töltötte az amerikai hadseregben. Fölöttesei mint tisztet anyanyelvűsége miatt Strassbourgba rendelték a magyar menekültek segítésére. Akkor szárnyra kelt híresztelésekkel ellentétben tehát Európában a fia dolgozott, nem ő.)

És mégis hazajött 1974-ben.

(Meghívása provokatív jellegű volt.)

Járt a Budapest – Nap utcai és a kispesti gyülekezetben, szülőfalujában, Őrszentmiklóson, pihent keveset Tahi fái alatt, prédikált Békésen és Pécsett, értékes igehirdetésekkel ajándékozta meg szeretett hazai testvéreit, és kiváló előadást tartott a budapesti Baptista Teológiai Szeminárium halljában, az akkor szokásos engedélyezések során mindössze 20 főnyi hallgatóság előtt.

Murfreesboroi otthonába visszatérve folytatta tollharcát Isten ügye, az igazság mellett. A történelem igazolta. A kritika, amelyet látogatását követően gyakorolt a lelkészkar s írásban közzétett, méltánytalan (Baptista *Lelkésztájékoztató,* 1974. december).

Hitvallása? Első nyilvános hitvallása 1909. május 31-én, azaz pünkösd napján hangzott el a Budapest – Nap utcai Baptista Gyülekezet kápolnájában. Majd édesapja és lelkipásztora hitének vallomására megkeresztelte, baptizálta őt az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. (A szertartásra a Duna vizében került sor Újpestnél.)

Az Atya Isten iránti tiszteletét, a Fiú Isten felé megnyilvánuló szeretetét, s a Szentlélek Istenbe vetett reménységét mi bizonyíthatná hívebben, mint írásai?

Irodalmi munkássága:

Az újszövetségi gyülekezet (Budapest, 1933)
Kik a baptisták? (Nagyvárad, 1946)
Az Úr második eljövetele (Magvető kiadás, Budapest)
Hiszek, Uram! (Hungarian Baptist Publisher, 1977)
Új élet Krisztusban (Békehírnök Kiadó, 1991).
Az igazi világosság (Kézirat, 1992).

Cikkek, előadások, fordítások *A Kürt,* a *Békehírnök,* az *Evangéliumi Hírnök* hasábjain.

1992. május 21-én hunyt el. Áldozócsütörtök volt ez, Urunk mennybemenetelének emlékünnepe.

Temetéséről a *The News – Herald* c. észak-karolinai napilap számolt be. A murfreesboroi Garrett Funeral Home-ban ravatalozták fel. Itt fogadta özvegye és három unokája a kondoleálókat május 22-én, pénteken, az esti órákban (7 és 9 között). A gyászszertartás május 23-án, szombaton, amerikai idő szerint délután 2 órakor volt. A Murfreesboroi Baptista Gyülekezet lelkésze, Thomas Caulkins és a magyar sarj William Molnar végezték. Sírja a Riverside temetőben van.

Hervadhatatlan koszorúra vágyott!

Ezért úgy rendelkezett, hogy barátai, netán tisztelői, az emlékadományokat (koszorúmegváltást) a Magyar Baptista Irodalmi alap (Hungarian Baptist Literature) javára utalják át, a hű munkatárs, Drescher Lajos szövetségi tisztségviselő nevén és címén (Cleveland, Ohio).

Vadgalambbúgás búcsúztatta a magyar tájon (a Tótfalui Baptista Gyülekezet fekete zászlóval tisztelgett):

„Jó éjtszakát!
Jó éjtszakát!"[2]

Zárszó:

Apám ravatalánál (aki 1984 karácsonyán, megánlátogatás során hunyt el az Egyesült Államokban) a végtisztességet fivére, Béla szolgáltatta. Szűk körben, minthogy mi, András itt élő három leánya, nem vehettünk részt azon.

Temetem én most Bélát, a magyar szó tisztaságával, az óhazában.

„És vigadozni fogok az Úr előtt,
örvendezek szabadító Istenem előtt."
(Habakuk 3:18)

Életrajzával foglalkozó irodalom:

Dr. Király Ferenc: *Udvarnoki Béla* (Hungarian Baptist Publisher, 1977)

Bányai Jenő: *Utószó* (Békehírnök Kiadó, 1991)

Szebeni Olivér: *Udvarnoki Béla (1897–1992)* – Egy utód köszönete (Fárosz, baptista folyóirat, 1992)

Jegyzet:

1. Ady Endre: „A föl-földobott kő"
2. Ady Endre: „A téli Magyarország"

Krizmanicné Gerő Dóra

„Út a pusztában"

Elmélkedő gondolatok, versek a magányról

Verseket olvasgatva meglepett, milyen gyakran merül fel a költeményekben a magány témája. Leginkább a puszta vagy sivatag képével érzékelteti a versíró az egyedüllét sivárságát, hiszen a kietlen, lakatlan puszta képe legtöbb emberben az elszigeteltség, magány, elhagyatottság érzését váltja ki. Kevesen vallják Petőfivel otthonuknak a pusztát, s „A puszta télen" már nála is a nincstelen kivetettség metaforája. Az emberek ösztönszerűen is keresik egymás társaságát vagy legalábbis annak tudatát, hogy szükség esetén nincsenek magukra hagyatva. Nem véletlen, hogy családban, társadalomban élünk, s az sem, hogy az egyik leghatásosabb erőszakmentes büntetési módszer az elszigetelés, elkülönítés.

A magány az Isten nélküli egyedüllét állapota.

Konkrét és elvont jelentésében is a kiszolgáltatottság és veszély helye a pusztaság. Konkrét értelemben a fizikai élet veszélyeztetettségét jelenti, az időjárás elemeivel és a vadon élő ártalmas élőlényekkel szembeni védtelenséget. Átvitt értelemben a lelki pusztaság a magány, elhagyatottság állapota s ugyanolyan veszélyeztetett helyzet, mint a fizikai elszigeteltség; egy idő után szorongásos neurózist, pszichózist válthat ki, pusztító vagy önpusztító erők gátjait oldhatja fel.

A fizikai magány elkerülésére számtalan mód van, a lelki magánytól azonban emberileg lehetetlen megszabadulni, hiszen ez az állapot az isteni eredettől való elszakadás következménye. A magány az Isten nélküli egyedüllét állapota. A lelki pusztaság azonban nem természetszerűen negatív tényező. Ha nem reked meg az ember ebben az állapotában, akkor úgy fizikai, mint lelki vonatkozásban értékessé válhat a magány élménye. A lélek kielégíthetetlen sóvárgása mint az isteni szikra jele az embert a többi élőlény fölé emeli és arra ösztönzi, hogy magasabbrendű célokra, ideákra törekedjen.

Szállunk, szállunk,
leesünk, leesünk,
robanunk, repülünk,
lebukunk, merülünk.
Sírunk, sírunk,
nevetünk, nevetünk,
zokogunk, kacagunk,
siratunk, feledünk....
Végül, végül,
fakulunk, vakulunk,
elesünk, lemegyünk,
s pihenünk, pihenünk...
Több kell, több kell,
ez a lét nem elég!
Ez a lét nem elég!
(Kádár Ferenc: „Több kell")

Észak-Amerikában az utóbbi években divatossá vált a vadon-túra, melynek lényege, hogy a résztvevők többnyire egyedül, esetleg néhány személyből álló csoportokban próbára teszik túlélési képességeiket. A vadon veszélyei közepette az egyén szembesül személyiségének valós állapotával, „megismeri önmagát" és ennek az élménynek a pozitív hatása elkíséri a társadalomba való visszatérése után is. Míg a fizikai elszigeteltség rendszerint tudatos döntés következménye, lelki értelemben minden ember magányosnak mondható. Az „én" mint a személyiség központja képtelen arra, hogy egy másik „énnel" fuzionáljon. Sárközi György verse képletesen fejezi ki ezt az élettörvényt:

Külön indákon tekeregve bús virág voltam, bús virág voltál,
Köszönöm, hogy nagy magányodban mégis-mégis hozzádkaroltál...
Egymás mellett és egymás ellen nyílunk mi, nyugtalan virágok,
Kergetőzve s összeborulva, mint tengeren játszó sirályok,
Rázkódva forgó viharokban, bukdosva pergő jégesőkben,
Idegenül tán mindörökké, de mindöröktől ismerősen...
(„Virágok beszélgetése")

Az egzisztenciális magány megtapasztalása ugyanakkor előfeltétele az egyén öntudatra ébredésének, mely a megtérés, Istenhez fordulás első lépése.

A halálhoz közeledő emberek tudják ezt legjobban, mert az élet végéhez érve válik legnyilvánvalóbbá a tény, hogy legközelebbi hozzátartozóink, szeretteink is csak társlélekként vannak mellénk rendelve, a halál által megnyitott kapun egyenként kell áthaladnunk.

Mit ér
ha életünkre eszeveszetten őrködünk
s ha a felnőtt tudományt állítjuk is
magunk mellé
mit ér
a halál
görcsös kezünkre talál
és szemünk láttára lopja el
életünket
(Herjeczki Géza: „Mit ér")

Ennek az egzisztenciális magánynak az átérzése a lelki pusztaság: amikor az én rádöbben arra, hogy a világmindenséggel való viszonyában természetes adottságai, képességei nem számítanak tényezőnek. A kiszolgáltatottság tudatának velejárója a bizonytalanságból eredő féle-

lem, mely remény híján depressziót vált ki. Az egzisztenciális magány megtapasztalása ugyanakkor előfeltétele az egyén öntudatra ébredésének, mely a megtérés, Istenhez fordulás első lépése. Annak felismerése az, hogy a lélek sóvárgását csak egy természetfeletti forrásból eredő tényező elégítheti ki. Az egyedüllétben, zavaró tényezőktől mentesen, tisztán lát az ember. Jó alkalom ez az őszinte számvetésre.

Az élet alapvető kérdése: Ki vagyok? Honnan jöttem? Hová, merre tartok?

Dietrich Bonhoeffer egyik, börtönben írt versében így teszi fel a kérdést:

Ki vagyok? ...
Az vagyok-e valóban, aminek mások mondanak?
Vagy csupán az, akinek magam ismerem?

A kívülállók csodálhatják hősies magaviseletét, bátor kiállását, hite és elvei mellett való kitartását, a börtön magánya azonban őszinte önvizsgálatra készteti, s csak Istenbe vetett teljes odaadása marad meg számára kézzelfogható valóságként:

Ki vagyok? Ez, vagy amaz?
Ma ez, s holnap más?
Vagy mindakettő együtt? Képmutató az emberek előtt,
s önmagam szemében megvetendő, szánalmas nyavalygó?
Vagy az, mi megmaradt még bennem, miként egy vert sereg,
fut rendezetlenül a már kivívott diadal elől?
Ki vagyok? Magányom kérdése gúnyolódik velem.
Legyek akárki, Te ismersz, a Tiéd vagyok, Istenem!
(Ford.: Bodoky Richárd)

A Szentírást olvasva úgy látjuk, hogy mind az Ó-, mind az Újszövetségben az isteni tevékenység egyik jelentős színtere a pusztaság. Gyakran ez az a hely, ahol az Isten jelenléte különösképpen is megnyilvánul. Egyiptomból történt kiszabadulásuk után az izráeliták a pusztaságban bolyongtak. Ez az idő számukra a néppé-formálódás fontos szakasza volt. A pusztában vándorolva ismerték meg önmaguk fizikai, szellemi értelemben vett erősségeit, gyengeségeit, és tanulták meg, hogy az Úrra hagyatkozzanak. Számukra a pusztaság egyrészt a bizonytalanságot, a megélhetés gondjaival való mindennapi küzdelmet jelentette, a sok irányból fenyegető veszedelmet: a vadállatok, mérges kígyók, belső zavargások és külső ellenség által okozott nehézségekkel való szembenézést. Ugyanakkor a puszta volt a szövetség megkötésének helye is, ahol az isteni parancsolatokat nyerték, ahol az Úr vezetését és kegyelmét csodálatos módon megtapasztalták.

A Szentírásban a puszta jelentősége nem szűkül le a pusztai vándorlás időszakára. Mózes, Illés, Bemerítő János és maga Jézus számára is jelentős szerepe van a pusztában eltöltött időnek. A keresztyénség történelme folyamán fel-felbukkan a pusztaság metaforája aszkéták, vallásos írók, költők műveiben mint szellemi küzdőtér, ahol a lélek próbák, kísértések közepette kényszerítve van arra, hogy önvizsgálatot tartson.

A legtöbb ember igyekszik mindent megtenni azért, hogy elkerülje ezt a konfrontációt önmagával. Mintegy álarcot viselve áltatja önmagát és környezetét, takargatja elesettségét, bűneit, vagy menekül zajba, társaságba, a drogos vagy italos öntudatlanság állapotába, csakhogy ne kelljen felelnie az élet alapvető kérdéseire: Ki vagyok? Honnan jöttem? Hová, merre tartok?

Pedig ha sohasem tesszük be lábunkat a pusztaságba, nem juthatunk el az Ígéret Földjére sem. Ha Izráel népe nem hagyja el Egyiptomot, akkor a rabszolgaság köteléke alatt marad és nem lesz választott néppé, nem tapasztalja meg Isten csodálatos vezetését és gondviselését. Évszázadokkal később Ézsaiás próféta a fogságban élők számára közvetíti a reménység üzenetét: „Egy hang kiált: Építsetek utat a pusztában az Úrnak!" Ha a babilóniai fogságban élők nem figyelnek a kiáltó szóra, nem vállalják az út kockázatait, nem juthatnak vissza hazájukba és az Úr dicsősége sem lehet nyilvánvaló életükben. Ugyanígy, ha elkerüljük a lélek pusztaságának mélyreható élményét, nem készülhet el bennünk az Úr útja, nem jöhet létre az életformáló találkozás. A lázongó költő, Ady sem pogány gőgjében, hanem szenvedései magányában élte meg az Istennel való találkozást:

Mikor elhagytak,
Mikor a lelkem roskadozva vittem,
Csöndesen és váratlanul
Átölelt az Isten.
Nem harsonával,
Hanem jött néma, igaz öleléssel,
Nem jött szép, tüzes nappalon,
De háborús éjjel.
És megvakultak
Hiú szemeim. Meghalt ifjúságom,
De őt, a fényest, nagyszerűt,
Mindörökre látom.
(„Az Úr érkezése")

...a pusztaságban vezető út egyik legfontosabb velejárója az egyszerűségre való törekvés...

Isten megtapasztalása című könyvében K. Leech négy gyakorlati tényezőt említ, melyek szorosan hozzátartoznak a lélek pusztájában való istenélményhez. Elsősorban is megállapítja, hogy a pusztaságban vezető út egyik legfontosabb velejárója az egyszerűségre való törekvés. Illés próféta nem vitt magával semmit a pusztába, Isten gondviselésére volt teljesen ráutalva; Bemerítő Jánosról azt olvassuk, hogy egyszerű öltözete volt és sáska, meg erdei méz volt az eledele; Jézus se vitt magával tartalék eledelt, mikor a lélek által indítva a pusztába ment, hogy szolgálatára felkészüljön. A felesleges dolgok zavaró hatásától megszabadulva tudunk csak összpontosítani arra, ami a lélek számára lényeges.

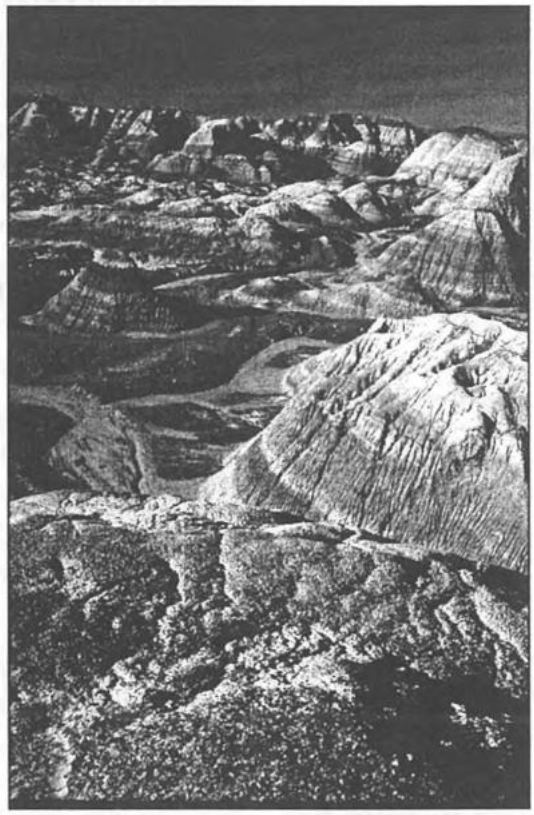
Korunk nem értékeli ezt a fajta életmódot. Hozzá vagyunk szokva, hogy a biztonságot és sikert a felhalmozott anyagi javak alapján ítéljük meg. Hajszoljuk a múlandó dolgokat, s miközben ezt tesszük, felőröljük erőnk, szétzülled családunk, társadalmunk, elpusztítjuk környezetünk és legfőképp elveszítjük lelkünk.

Az egyszerűségre való törekvést nem könnyű magunkévá tenni. Pedig nincs szükség aggodalomra és féle-

lemre, mert az jár velünk, aki ezt az utat egyszer már megtette. A pusztaság egyszerűsége helyes értékítéletre és az Istenbe vetett bizalomra tanít meg bennünket.

Leech második pontként említi annak fontosságát, hogy megtanuljunk várni Istenre. Ebben a világban, ahol a vágyak azonnali kielégítése körül forog minden, s ahol a türelmetlenség az úr, nem könnyű átváltani a csendes várakozás állapotába. Pedig a pusztaság arra is tanít, hogy minden lényegtelen dolgot magunk mögött hagyva arra összpontosítsuk figyelmünket, ahonnan egyedüli reménységünk ered. Juhász Gyula *De Profundis* című versében ezt így fogalmazza meg:

A legsötétebb ég alatt,
Isten Téged találtalak.
A legmélyebb örvény felett,
Uram, én Téged leltelek.
A csillagtalan éjjelen
Egy láng lobog a lelkemen,
Mint reves fában gyönge fény,
De mégis élet és remény.
Isten némán hozzám hajol...

A győzelmes hit szárnyakat ad a léleknek és felvillantja az út célját, az Istennel való találkozás természetfeletti csodáját.

A pusztában vezető út harmadik tényezője az Isten iránti hála és imádat elmélyítése. Az ótestamentumi példával élve: a pusztában vándorolva Izráel népének is szüntelen az Úron kellett tartania a szemét, aki éjjel tűzoszlop, nappal felhő formájában járt előttük. Állandó emlékeztető volt ez arra nézve, hogy minden lépésük az ő vezetésétől függ. Ha levesszük szemünket Istenről, ha nem jön létre az Istennel való találkozás, akkor a pusztaság egyhamar csüggesztő, kietlen hellyé lesz.

Az Istennel való találkozás élményét elősegítő lelki pusztaságban tehát leegyszerűsödnek körülöttünk a dolgok, s gyakorlattá válik az Istenre való várakozás, az ima és hálaadás. Végül azt is meg kell tanulnunk, hogy elfogadjuk a hit próbáit. Jákób Penúélnál tusakodott az áldásért, Jézusnak a kísértőt kellett legyőznie a pusztában. Mindannyian egyénileg vívjuk meg a hit harcát, de csak az győzhet, aki felvette a harcot. A győzelmes hit szárnyakat ad a léleknek és felvillantja az út célját, az Istennel való találkozás természetfeletti csodáját.

Bogárlátókörünkön túli fények
ultraviola sugaraival
táplálva és formálva élünk
távlaton túli távlatok,
örök vonzások delejében.
Reménység megszállottjai
énekelve megyünk az úton
s a senki földjén áthaladva
az értelem határán túli
titokszférákba disszidálunk.
S mindezt a hit feltarthatatlan,
szuperszonikus szárnyain, míg
a józan ész s a tudomány is
elképedve mered utánunk.
(Füle Lajos: „Mi hívők")

A lelki magány tehát nem a tétlen várakozás állapotát jelenti. A prófétai felhívás nem így szólt: költözzetek ki a pusztába, hogy ott Istennel találkozzatok, hanem: „A pusztában készítsétek az Úrnak útját!" Jézus még a megdicsőülés hegyén sem engedte meg tanítványainak hogy ott lesátorozzanak. Nem statikus állapotról van tehát szó, nem is arról, hogy az egyedüllétbe menekülve aszkéta módon éljünk. Ilyen közegben a lélek könnyen önközpontúvá, narcisszisztikussá torzul. A mi feladatunk az, hogy utat készítsünk lelkünk pusztaságában annak, aki azért jött, hogy megváltson bűneinkből és helyreállítsa az Istennel való viszonyunkat.

Az útkészítés feladata nincs ellentétben a keresztyénség alapvető üzenetével, azzal a felismeréssel, hogy „embertől nem vezet út Istenig". Az útkészítés valójában a szív felkészítése a Lélek, az isteni természet befogadására. Szükség volt Bemerítő Jánosra ahhoz, hogy kortársai figyelmét a Messiásvárásra terelje. De mikor Jézus megjelent, csak azok számára lett személyes értelemben Messiássá, akiknek a szíve elő volt készítve a befogadására.

A felkészülés azt is jelenti, hogy ráébredünk arra, mi hiányzik lelkünknek. Egy éhező tudja, hogy ételre van szüksége, a szomjazó vízre vágyik. Más ital lehet ízletesebb, esetleg átmeneti enyhülést, akár mámort is adhat, de a szomjúságot igazán csak a tiszta víz oltja:

Hozzád fordulok
kegyes Isten,
ments meg engem
a semmitől.
Mutasd meg utad,
tiszta vízért,
kedves ízért
hozzád jövök...
(Kádár Ferenc: „Hozzád fordulok")

S Isten készséggel válaszol az őhozzá fordulóknak:

Boldog, akit már megtaláltál,
és nem posványok mérgező vizét issza!...
Krisztus-forrás, Te áldott, drága, tiszta,
keresd tovább a szomjasakat!

Írja „A Forráshoz" című versében Túrmezei Erzsébet.

A bűnfelismerés csak alázattal párosulva vezet bűntudathoz és a megtérés, újjászületés alapvető feltételéhez, a bűnbánathoz.

Az Istennel való első, sorsdöntő találkozás az, amit megtérésnek is nevezünk. Vatai László így elemzi ezt az élményt: „Fölmerül a kérdés: nem csupán istenhangulatról van itt szó? A külső világ helyett a lelki táj egyfajta impresszionizmusáról?..." Arra a következtetésre jut, hogy a bűn realitásának felismerése nélkül nincs igazi istenélmény. Az ember „írhat róla sok szépet és jót, esetleg tagadja a létét, de személyes köze nem lehet hozzá. Sehogy másképp meg nem közelíthetjük, csak bűnös voltunk felismerése és megvallása révén. Nem általában az emberi lét töröttségét kell látnunk, hanem a bűnnek legszemélyesebb életünkben való tobzódását." („Az Isten szörnyetege")

A bűnfelismerés azonban csak alázattal párosulva vezet bűntudathoz és a megtérés, újjászületés alapvető feltételéhez, a bűnbánathoz.

Sokszor úgy fáj az élet.
őrlő malomkő minden pillanat.
Sas lelkem ha fénylő hegycsúcsra réved,
mélybe ránt a fájó bűntudat...
Sokszor úgy fáj a vétkem,
őrlő malomkő minden pillanat,
de ha bízón Megváltómat kérem,
egem komor felhőin átragyog a nap.
(Gerő Sándor: „A bűntudat")

Mikor Krisztus belép magányunkba, bűneink bocsánatát nyerjük, helyreállítja Istennel való kapcsolatunkat, megszünteti félelmeinket, aggodalmunkat, szeretetével vesz körül. Egymásra is más szemmel nézünk már ezután, hiszen végre kibontakozhat bennünk az isteni természet:

Krisztus az emberben.
De hogyan is lehetne bennünk,
mikor annyira telve vagyunk önmagunkkal?
És mégis. Meglehet.
Adhat új életet.
Újat, hol egészen más a rend. A szívbe' bent új törvény,
új föltételek teremnek.
Önzésünk, énünk lassan eltűnik.
Nem jószántából persze, nem.
De elszárad, mint cserépben a virág,
hogyha nem öntözik.
S Krisztus kezd nőni.
Szívünkben ő uralkodik.
És lassan-lassan
szánk és arcunk is
szívünkkel lesz tele.
Egymásra nézünk.
Szemünkben megcsillan a fény:
Jézus Krisztus az Úr! — Krisztus mibennünk,
És végre emberek leszünk.
(Herjeczki Géza: „Amíg kiábrázolódik bennetek Krisztus")

Ha Krisztus a szívbe költözött, ha helyreállt az Istennel való viszonyunk, akkor már nem rettegtet a halál sem, hiszen magasabbrendű élet örököseivé lettünk.

Élet, fogyó hold, tűnő álom,
világűrbe dobott kő,
végtelenbe ívelő
szágúldás rőt meteor szárnyon.
Élet, fogyó emlékek, vétkek,
könnyek, örömök sora,
Jézus, az Isten Fia
ki tartalmat s célt adott neked.
(Gerő Sándor: „Óda az Élethez")

De még ez sem minden. Hiszen ha már mi magunk megtapasztaltuk Isten jelenlétének vigasztalását a saját életünkben, s láttuk ezt az életformáló csodát megismétlődni lelki testvéreink életében is, feladatunk, hogy készítsük az utat mások számára is. Mint ahogy az istenkereső magány nem válhat öncélúvá, ugyanúgy nem lehet önző és magába forduló a megtért ember sem. Miután közösségre lépett Istennel, s a Krisztus által lelki testvéreivel, a hívő ember feladata, hogy képességeihez mérten egyengesse a mások felé vezető útját Annak, aki számára már „megérkezett".

Befejezésként hadd álljon itt biztatásként Fejes Ádám költői önvallomása:

Hallgattam absztrakt verseket,
láttam Picasso vonalait
s alázatosan így dadogtam:
mindez ma még magas nekem.
S én titkaidról szólok egyre,
úgy állok társaim elé,
Uram (s tudod, ma is remegve),
mint aki látott s értett
hol káprázik az értelem...
Mentő szerelmed tiszta titka
bennem megértést úgy terem,
hogy ötvöződik itt belül
csudás tudás meg sejtelem.
Kereszt a titkod. Két vonalka.
Az egyik fel és le mutat:
Tőled felénk — tőlünk Feléd.
A másik: tárt karként ölel
minket s talán világokat.
Gyermekes, elvont rajz csupán
s véres megváltás jele is,
önátadás, szolgálat képe,
hitben elvállalt szenvedés,
mankóm meg sátram nekem is.
Homokba karcolt kusza kép,
egymásra vert két fadarab,
milyen beszédes, értem is
— a titka mégis megmarad!
S én ezt a titkot hirdetem
porig hajolva — győztesen!
(„A kereszt")

Szemelvények a századelő baptista sajtójából

Friedensklänge

Zeitschrift der Baptisten-Gemeinden in Süd-Ost-Europa.

1916. február

Katonamisszió

A magyarországi szabad baptisták legutóbbi konferenciáján fronton levő testvéreink írásokkal történő ellátásáról határoztak. Katonáinknak lehetőleg hetente küldünk magyar, román és német írásokat, és ehhez vidéki testvéreink támogatására is számítunk, mert a postaköltség egyedül is tetemes kiadást jelent.

Nagyobb traktátus-csomagok küldésénél jobb megoldásnak bizonyult kisebb, de gyakoribb küldemények elküldése.

Reinhod Scheffler

Útibeszámoló

Áldott legyen Isten, aki Boszniában megóvott, megtartott minket. A szörnyű világháború – melyet a trónörökös pár fővárosunkban elkövetett meggyilkolása indított el – következményeit itt kevésbé érezzük.

156-an várják felségárulás miatti büntetésüket. Legjobb korban levő művelt férfiak, akik sok dologban lehettek volna hasznosak, vesznek el, mert nem törődtek Isten igéjével: *„Féld az Urat, fiam, és a királyt; a pártütők közé ne elegyedjél"* (Péld 24:21).

Szeptemberben Szarajevóba akartam menni, de az odautazásra nem kaptam engedélyt. Ott L. Miksa testvér működik áldásosan....

Bécs felé viszont az út nyitva állt előttem...

A drága Hoffmann testvért sajnos már nem találtam, csak feleségét és leányait gyászban. De a háború miatt mások is hiányoztak. A kedves G. Peters prédikátort is frontra hívta a császár... A lelkigondozásban, tanításban, küzdésben a gyülekezet gazdag pótlást nyert A. Wiegand prédikátorban, akinek előadásaiban én is felüdülést nyertem. Vele élvezhettem A. Pesonk testvérék vendégszeretetét. Örömmel láthattam, hogy a Lukovacból való, egykori vasárnapi iskolai tanítványom hűséges az Úrhoz és gyülekezeti felvételét kérte...

(A. Hemt)

Hírek a gyülekezetekből

Paks-Györköny

Gondterhelt kérdések törtek fel bennünk az elmúlt év kezdetén: Jönnek-e hozzánk Jézust kereső szegény bűnösök ily mozgalmas időkben? Tudunk-e nekik segíteni? Egyáltalán, végezhetünk-e munkamezeinken munkát? Meglesznek-e ehhez a szükséges eszközök? Milyen események felé haladunk? – Sok egyéb mellett ezek voltak főbb kérdéseink. Hű Istenünk megoldotta őket; csodálatosan megsegített minket. Az örömmel végzett munkához testvéreimnek és nekem kegyelmet adott. E búbánat tette, hogy sokan kérdezik tőlünk: *„Mit kell tennem, hogy üdvözüljek?"* – Ó, mily örömteli órák voltak, amikor Jézushoz vezethettük őket; amikor az Úrral beszélni, imádkozni, sírni és Jézus által megbocsátott bűneikért hálát mondani hallottuk őket. Közülük tizenhárman követték keresztségben is az Urat, s lettek a gyülekezet tagjaivá... Fölvételre mások is ajánlást nyertek, és számosan vannak, akiket üdvösségük kérdése foglalkoztat....

Ha nem is gondozhatjuk őket úgy, ahogyan szeretnénk, kegyelemben való növekedésükről azért örömmel adhatunk hírt.

Másik gyülekezetből két testvérnő jött át hozzánk, egynek pedig más közösségből nyújthattunk testvérkezet. Így 16 taggal vagyunk többen...

Szükségben nem szenvedünk; akadályoztatás nélkül dolgozhatunk. Testvéreinknek a jó Isten kegyelmet és lehetőséget ad, hogy munkásuk teljes bérét megadják, és másutt is segítsenek, ahol szükséges.... Aggódásunk teljesen alaptalan azért nem volt. Férfi testvéreink és fiaik szinte mind a háborúba kényszerültek. S bár búcsúztatásukkor valamennyiüknek boldog viszontlátást mondtunk, közülük egyet máris elveszítettünk. Feller testvérről tavaly márc. 21-e óta semmi hírünk sincs.... Menz testvér, aki súlyosan megsebesült és sokáig volt beteg, az Úrnak hála, szinte teljesen felépült. Molnár testvért – aki családjával a mi munkaterületünkre költözött – átlőtték. Hosszú szenvedés után tavaly októberben halt meg. Hazaköltözésében megelőzte őt két – 3-11 éves – gyermeke. Ó, hogyan érezheti magát a fiatal feleség! Vele érzünk, vele sírunk... Korvin testvér, akinek tavaly jún. 24-én betegágyánál nyújtottunk testvérkezet, 26-án Istennel megbékélten halt meg. Hausmann testvér aug. 3-án halt meg. Kicsiny körünkben hűséges testvérünk elvesztését nagyon érezzük. Mindkét testvérünk Paksról való, és az elvesztésük nyomán támadt rés még nincsen betöltve.

Körünkben és családunkban egyéb próbák, kísértések sem hiányoztak... Egy testvérünk még a gyülekezeti tagságra is méltatlanná vált. Az említett események vajon eléggé alázatossá tesznek-e minket? – Így kellene lennie.

Most, hogy három testvérrel kevesebben lettünk, évzáráskor 59-en vagyunk tagok. *(Potzner Chr.)*

1916. március

A harangtoronyból

Egy hang szól: Harangozz! (Kiálts! – Luther szerint: prédikálj!) Én kérdeztem: Mit harangozzak? – Mit prédikáljak?

„Minden test csak fű, elhervad a virág, de Istenünk igéje örökre megmarad" (Ézs 40:6–8).

Tegnap tornyomból temetési menetet láttam elvonulni három koporsóval. Két koporsót leányok vittek, a harmadikat halottaskocsi vitte. A menet élén fiúk, az elhunytak nevével ellátott három keresztet vittek. Őket követte a vak énekes és a káplán (segédlelkész), akiknek „latinja" a részvétre szorulóknak kellett volna hogy vigaszt nyújtson. Mindehhez ömlött az eső az égből, mintha siratta volna, hogy hárman fiatalon haltak meg; vagy talán azért, hogy a gyászolók egy kukkot sem értettek a latinból? – Bizony, a nép a fű!

Ha tornyom a holdig érne... s onnan láthatnám a föld minden gyászmenetét; csatamezők éjszakai elhantolásait, látnám a fenti prófécia beteljesedését úgy, ahogyan a zsidók Ézsaiás 61 tekercsének tanulmányozásakor, názáreti iskolájukban beteljesedve látták a próféta-szavakat.

Látnám a milliós seregeket, hogyan erőlködnek, hogy gyümölcsöt vigyenek a halálnak. – Micsoda rendet vágtak, fektettek Európa népeinek mezején! A halál csűre vajon nem lesz már tele? Vajon melyik nevető harmadik nevet azon, hogy Európa keresztényei így aprítják egymást? Japán vagy Kína várja Európa elvérzését...? Vagy a halál ura, a sátán? – Az angyaloknak vajon van-e elég dolguk, hogy az üdvösség örököseit Ábrahám kebelére vigyék? A vétkesek vajon csak Londonban, Párizsban, Péterváron, Rómában ülnek? Mózes vajon milyen ítéletet mondana...? A kérdésre: Miért jött ez a borzasztó háború? – nem mutatna-e zsoltárának (90) 7. és 11. versére? Figyelmeztető írását kitűznék-e a főhadiszálláson? A sajtóközpont nyilvánosságra hozná-e; s emiatt a nép nem törné-e be összes ablakát?

Mózes így kiált fel: De ki hiszi el, hogy ily nagy haragod; ki féli félelmetes felháborodásod? (Luther)

Igen, *„a nép a fű, a fű elszárad... Istenünk szava viszont örökké megmarad"*. Így hát mégis van maradandó, melyet az idő árja nem sodor el. Ehhez tartsd magad, akkor az örökkévaló, s boldog maradandót fogod örökölni.

Bim-bam.

1915-16-os téli utazásaim

November közepén, Németországból visszatérve, magyarországi gyülekezeteink konferenciája után megkezdhettem az oly nagyon szükséges vidéki munkámat.

Első utam Bonyhádra vitt, ahol örömteli viszontlátást ünnepeltünk. Nem várt temetés néhány órára Ráczkozárra késztetett, s így az ottani testvéreket is köszönthettem.

Schlitt testvérrel (Kaposszegcsőről) – aki további utamon tolmácsként kísért – hétfő reggel utaztunk tovább. Célhoz mindjárt nem értünk, mert a csatlakozó vonatunk elfutott előlünk, s így éjfélkor érkeztünk csak Békéscsabára. Ott kellett éjszakáznunk, és csak délelőtt érkeztünk úti célunkhoz, Békésre. Utazásunk kellemetlenségeit elfeledtette a testvéri viszontlátás. Áldott – éji 1 óráig tartó – konferenciával ajándékozott meg minket az Úr.

Ezután Dobozra látogattunk, oda, ahol a környékre kiterjedő munka elindult. Majd Vésztőre mentünk. Ott az együttlét öröme késő estig sem akart csillapodni. Másnap látogattuk meg e gyülekezet egyik állomását, Okányt.

A vasárnapot Bihardiószegen töltöttük. Különösen szép, nagy gyülekezet van itt, szép, nagy kápolnával. E magyar gyülekezetet látogatottsága teszi különösen széppé. Az imaórán már annyian voltak, hogy későn jövők zavarása nélkül mehettünk át az istentiszteletbe...

Élharcosunkat, Kornya testvért sajnos betegágyán találtuk. Az istentiszteletről ennek ellenére sem hagyta távol tartani magát.

Utunk következő állomására csak nehézségek árán jutottunk el. Vonatkésések mellett rossz irányba haladó vonatra szálltunk, ezért késve érkeztünk Szilágynagyfalura, ahol a konferencián különféle munka adódott. – A tévedés felismerése, hogy rossz vonatra szálltunk, micsoda ijedséget okoz! Azokra az emberekre kellett gondolnom, akik abban a hiszemben vannak, hogy vonatuk menny felé halad, és későn veszik észre, hogy a pokolban állt meg.

Szilágynagyfaluról Kémerre kellett sietnünk, ahová kétórás vonatozás után érkeztünk. Késő éjszaka ismét kocsira szálltunk, hogy elérjük a 1/2 4-es vonatot, mely Margittára vitt minket, ahol egésznapos munka adódott. A magyar egyesülés alapította idősek otthonában akadt némi gond, melyet el kellett hárítani.

A karácsony már az ajtó előtt volt – ilyenkor mindenki otthon szeretne lenni –, ezért hazafelé indultunk.

Sokáig nem tartott a pihenés; az ünnep harmadik napján újra vonatra kellett szállni, s egész éjen át tartó utazás után érkeztem Erdélybe. – Ezúttal Baranyai testvér volt a tolmácsom – (Baranyai János tv., József utcai gyülekezetnek prédikátora és az „Igazság Tanúja" szerkesztője volt. – Sch. G.)

25 km-es kocsizás után érkeztünk Magyargorbóra, a gyülekezet konferenciájára... Énekelve vártak ránk, és akkor is énekeltek, amikor már kocsin voltunk, hogy újra vonathoz vigyen. Reggel a magyar egyesülés bizottsági ülésén Bihardiószegen kívántunk lenni.

Kornya testvért sajnos még gyengébben találtuk, mint 14 nappal korábban.

Innen Szalárdra mentünk. Útközben a mocsárban majdnem elsüllyedtünk, de a testvéri körben áldásos óráknak örvendhettünk. Késő este váltunk csak el.

Mivel az év vége komoly léptekkel közeledett, ismét korán kellett kocsira szállnunk, hogy időben érjünk Temesvárra, ahol a gyülekezet jelenleg prédikátor nélkül van...

Az esztendő fordulója, az újév és ezt követő vasárnap elegendő, különféle munkát adott.

Ezután vonaton utaztam újra, hazafelé, hogy a Budapesten tartandó bibliakurzusra felkészüljek. Előtte azonban kis kitérővel Tabra utaztam, hogy részt vegyek Györköny-Paks gyülekezeti konferenciáján...

Közmondás szerint: Addig üsd a vasat, míg meleg. Az én esetemben ez annyit jelent: addig kell utaznom, míg tart a tél, ezért az áldott bibliakurzus után – ennek 10 napján 30 testvér vett részt – újra útra keltem, hogy a kedves román gyülekezeteket látogassam meg. Különös örömöt jelent ez, mert nagy seregre lehet számítani; románok közötti munkánk igen nagy... Több mint 8000 román baptista van Magyarországon. Román lapunk szerkesztőjének, Berbekár testvér tolmácsolásával 11 nap alatt 7 konferencián vettünk részt: Körösbörkényen, Kurtakéren, Talpason, Feketetóton, Tulkán, Vámoslázán és Tötösön. Némely gyülekezetben, főleg esti összejöveteleken 500–600 hallgató is volt.

A konferenciákon különféle ügyeket kellett megtárgyalni és tanácsokkal szolgálni.

Az összes román gyülekezetben nagy misszió munkáshiány tapasztalható. Sok testvért, kik reménységeink voltak,

a háború vitt el. Reméljük: jól megtartva jönnek haza, és újult erővel vehetnek részt magyarországi munkánkban.

Országunkban hamarosan beköszönt a tavasz, s így a téli utazási tevékenység véget ér.

Ha teljes missziónkat végig tekintem, egy kérés nehezedik szívemre: Urunk, küldj munkásokat a te aratásodba! Német, magyar, román, szlovák gyülekezeteinkben oly nagy szükség van rájuk. Szeretnék minden testvért felszólítani: imáikban legyenek közbenjárók ezért, és minél többen kövessék mennyei Mesterünk fölszólítását: legyenek szőlőjének munkásai!

Ha országunk népei közötti munkánkat összehasonlítom, meg kell állapítanom, hogy német munkánk jobb szervezettség ellenére a leggyengébben áll; az érte történő könyörgésre nagy szükség van.

R. Sch.

Konferenciai beszámoló Tabról

A lehetetlennek tűnő vált lehetővé. Háborús időben jöhettek össze Paks-Györköny gyülekezet 5 megye 19 településén szétszórtan élő tagjai. Befogadásukra Felder testvéreinket az Úr készségessé tette. Az ezzel járó áldozat nem riasztotta el őket. Tanácskozva, imádkozva az Úr megmutatta nekünk, mire van szüksége e fiatal gyülekezetnek. A konferenciát az épülésre szántuk. Mily nagy előny Isten népe számára, hogy minden dolgát vele beszélheti meg.

Január 15-én, szombaton este 7-kor az utolsó vendégek is megérkeztek. (Nem annyian, mint vártuk.) Bonyhádról, Ráczkozárról, Kaposszekcsőről, Ecsényről, Szillről, Bonyhádról, Döröcskéről, Szöllösről, Luijáról, Kapolyról, Mocsoládról és Budapestről érkezettek szorosan egymás mellett ülve várták az örömhír hirdetését.

A 85. zsoltár nehéz, komoly időkben is Isten ígéreteihez való ragaszkodásra bátorított. E forrásból többen is merítettek; komoly, bátorító szavakat szóltak az egybegyűltekhez...

16-a, vasárnap volt, a nap, amikor az Úr különlegeset kívánt adni a fiatal gyülekezetnek. Scheffler tv. Kolossé 2:7 *„Meggyökerezvén és tovább épülvén Őbenne..."* alapján arról szólt, amire e fiatal gyülekezetnek leginkább szüksége van...

A délutánt Szöllösön, Luiján, Kapolyon hasznosítottuk: szobai összejöveteleken hirdette több testvér az evangéliumot...

Keresők is voltak, akik imára buzdulva kérdezték: Mit kell tennem, hogy bűneimtől szabaduljak, és üdvözüljek? Az 1–2 órás utat kétszer is megtenni érdemes volt. Várjuk, hogy az Úr ennél többet, nagyobbat is cselekedjen.

17-én, hétfőn, munka- és pénztári beszámolóra csak gyülekezeti tagok jöttek össze. Ezután meghitt, testvéri és tanulságos beszélgetések folytak. Az órák gyorsan elfutottak és befejezésre intettek. Ekkor vettük észre: mily fontos volna még a további együttlét. A konferencia úgy határozott, hogy minden év azonos időszakában jön össze. Bár adná hűséges Urunk ehhez gazdag áldását!

1916. április

A délkelet-európai szövetség

Igen, hallom kérdezni: tulajdonképpen mi van vele? Egyáltalán nem hallani róla. Tán gyermekbetegségben hunyt el? – Á, dehogy! Egyáltalán nem így van. A háborús helyzet gátolja működését. Az osztrák–magyar és romániai gyülekezetek bizonyára hűek hozzá, ha a kapcsolatok kölcsönös látogatásokkal nem tarthatók is fenn. Tavalyi, bécsi konferenciánk megtartásában akadályozva voltunk, és konferencia összehívására az idén sem gondolhatunk.

Gyülekezeteink nagy része kénytelen volt prédikátorát a hazának átengedni. Fleischer tv. (Cogealac), területünk keleti határáról, Peters tv. (Bécs), területünk nyugati határáról a német seregben szolgál. A czernowitzi, a háborútól sokat szenvedett gyülekezetnek – odáig tört előre az ellenség – prédikátorától, Tolár testvértől kellett megválnia. Az osztrák seregben szolgál. Kreis (Ráczkozár) és Stinner (Brassó) testvérek a magyar seregben szolgálnak, és legutóbb Potzer (Paks-Györköny) és Walter (Sopron) testvéreknek is be kellett vonulniuk a haza szolgálatára. Szövetségi evangélistánknak, Wiegand testvérnek utazási tevékenységét a háború kezdetén be kellett szüntetnie, de hűséges segítőmmé lett Budapesten, amikor a háború kitörése súlyos terhet rakott vállamra. A bécsi gyülekezet kérte: prédikátornélküliségük idejére engedjük át testvérünket nekik, így most őket szolgálja. Mivel Temesvár is prédikátor nélkül van, így szövetségünk majdnem fele, 8 gyülekezetünk van prédikátor nélkül, és ez gyülekezeteinkért való könyörgésre kell, hogy késztessen minket. Ha szövetségünket összejövetelekkel nem erősíthetjük, próbáljunk a Friedensklängében hírt adni egymásról. E sorok eredményeként a jövőben e tekintetben talán több történik.

Szövetségünk pénztáráról se feledkezzünk meg. Steiger tv. (Budafok, Gellért u. 4.) súlyos betegségéből annyira felépült, hogy pénztárunk kezelését ismét átvehette; jó volna megerősödésére munkát adni neki. A háború megmutatta: jó volt felkészülni. A pénzügyi előre gondoskodás szövetségi munkánknak is jót tenne, mert a háború után – de jó volna múlt időben említeni! – munkánkat újult erővel kívánjuk folytatni.

Szívből köszöntöm szövetségünk minden gyülekezetét, főleg a fent említett, fronton levő drága testvéreket, akik remélhetőleg háborús zűrzavarban is megkapják a Friedensklänget

R. Sch.

A frontról

Testvéreink különböző frontokról küldtek már háborús beszámolókat. Néhány sorban most nem harci élményekről, háborús ínségről, hanem az Úrért történő munkáról, vele való csendes együttlétről lesz szó. Láthatjuk: szemben az ellenséggel, erre is jut idő.

Egy kedves testvérem többek között ezeket írta nekem: „Bizonyságtevésre nincs nehéz terepem. A legénységgel lakom, alszom. Mindenki tudja, ki vagyok, mert letérdelve imádkozom. Traktátusok osztogatása közben gyakran beszélgetek az emberekkel. Általában fogékonyak, de itt is el kell mondanom gyakran magamban: 'Vigyázz és gyakran merülj hő imába, kora reggel... a napnak minden óráiban, háborúságaiban... midőn beáll az este... mindenütt és minden időben'.

Drágák, meghittek a pillanatok, amikor benső közösségben lehetek az Úrral erdő sűrűjében, futóárkok magányában vagy tábortűznél. Olyan helyek ezek, ahol segítség jön számomra. Isten gyermekeként mennyire örülök az ő szavának..."

Az Úr adjon testvéreinknek különböző nehézségek, harcok között a fronton minél több alkalmat a róla szóló bizonyságtevésre, a Vele való közösségre és az Ő ígéreteiben való örvendezésre.

R. S.

SAJTÓFIGYELŐ

Johannes Rau

A KERESZTYÉN EMBER ÉS A POLITIKA

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ közgyűlésére 1998. február 23-án került sor az evangélikus egyház Városligeti fasori Gimnáziumában. A közgyűlésen résztvevő nagyszámú hallgatóság előtt *D. Johannes Rau* Észak-Rajna-Vesztfália miniszterelnöke (Németország), a Rajnai Protestáns Egyház Zsinatának világi tagja nagy érdeklődéssel tartott előadást *A keresztyén ember és a politika* címmel. A vendéget az Ökumenikus Tanulmányi Központ elnöke, *dr. Tőth Károly* ny. református püspök a következő szavakkal köszöntötte:

„Mélyen tisztelt Miniszterelnök Úr, kedves barátaim, kedves testvérek, mélyen tisztelt Rau asszony és mindnyájan, akik a miniszterelnök úr kíséretében vannak. Mindenekelőtt kifejezésre juttatom nagy örömünket és azt az érzésünket, hogy ma nagy megtiszteltetés ér bennünket. Európa egyik legismertebb keresztyén politikusát köszönthetjük itt közöttünk, akit azért is fokozott szeretettel és tisztelettel köszöntünk, mert róla tudjuk, hogy szereti a mi hazánkat, Magyarországot, és szereti a mi egyházainkat. Erről tanúskodik az, hogy az elmúlt két évtizedben, mióta az észak-rajna-vesztfáliai tartomány miniszterelnöke, többször felkeresett bennünket. Tanúskodik erről az is, hogy több mint tíz évvel ezelőtt immár elfogadta a Budapesti Református Theologiai Akadémia díszdoktori címét, amely díszdoktorátus egyike a sokaknak. Köszöntjük Rau miniszterelnök urat úgyis mint kiemelkedő ökumenikus érzésű politikust, aki a keresztyén értékeket a közélet területén a politika valóságában valósítja meg. Amikor is szeretettel köszöntöm és megköszönöm azt, hogy elfogadta a meghívást, felkérem, hogy szóljon hozzánk; a jelenlévőket pedig arra bátorítom, hogy előadása után tegyünk fel kérdéseket – amennyiben az idő ezt megengedi –, hogy élénk keresztyén szellemű ökumenikus beszélgetés alakulhasson ki közöttünk."

A fordítás szolgálatát *dr. Szentpétery Péter,* az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense végezte. Az előadást élénk beszélgetés követte, amelynek során számos kérdést tettek fel az előadónak, aki nyílt és őszinte válaszaival örömet szerzett a hallgatóságnak.

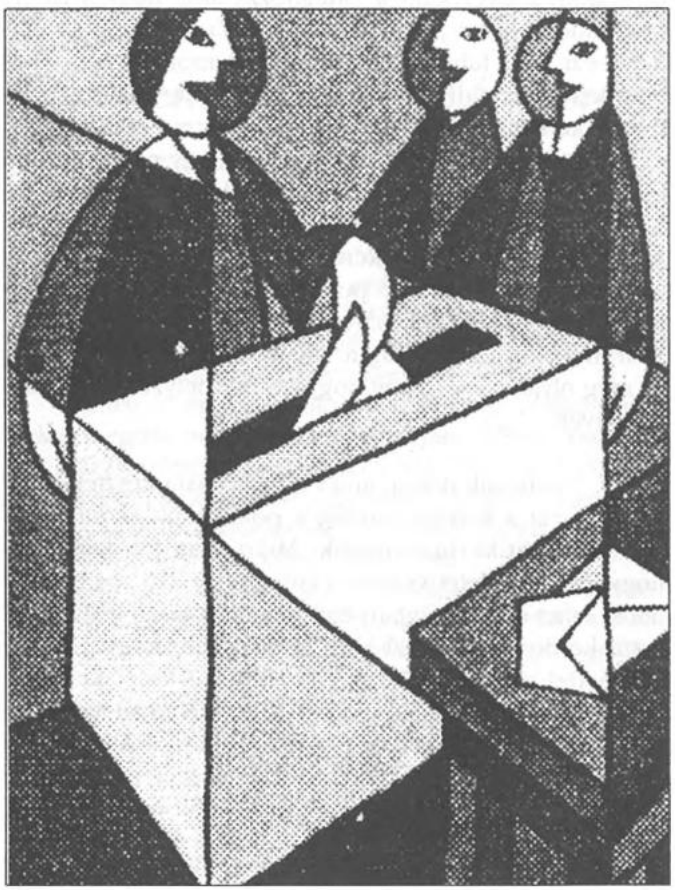
(– A Szerk.–)

Református szónok, evangélikus fordítóval, római katolikus érsek jelenlétében – ez ökumené. A kérdés, amelyet feltettek nekem, mindannyiunkat érint, hogy a keresztyénség és a politika hogy illik össze és mi közük van egymáshoz. Nagyon elterjedt az a vélemény, hogy a politika lényegét tekintve eleve keresztyénietlen, és nem is lehet így művelni, de még szélesebb körben elterjedt állítás az, hogy a hitnek és a mindennapoknak nincs közük egymáshoz. Kétezer éve vitatkoznak arról, hogy a keresztyéneknek kell-e, szabad-e részt venniük, cselekedniük a politikában. A különböző időkben, különböző felekezetű, protestáns és katolikus teológusok különböző válaszokat adtak erre a kérdésre. A reformáció óta ez az egész kérdés egyféle megfogalmazásban csúcsosodott, hegyeződött ki. Méghozzá arra, hogy a Hegyi beszéddel lehet-e politikát csinálni. *Luther* azt mondta, nem, ezt nem lehet. *Bismarck* is azt mondta, hogy ezt nem lehet. Helmut *Schmidt* is azt mondta, hogy nem lehet. A kérdésen mindig is sokkal jobban csodálkoztam, mint a válaszon. Azon csodálkoztam, hogy miért a Hegyi beszédet kérdezik meg a politikával kapcsolatban, miért ezt hozzák kapcsolatba a politikával és miért nem az egész Bibliát? Miért nem kérdezik azt, hogy a Biblia a maga egészében alkalmas-e politikai programnak? Azt is lehetne kérdezni, hogy a három jánosi levéllel lehet-e politikát művelni, vagy pedig a Filemonhoz írt levéllel, mert az meg olyan rövid. Vagy hogy mi is a helyzet az Énekek Énekével?

A második dolog, ami csodálkozásra késztet, hogy ezt a kérdést mindig a politikához és mindig a politikushoz intézik. Miért nem kérdezik azt, hogy lehet-e üzletet vezetni a Hegyi beszéd alapján, vagy pedig lehet-e házasságban élni? Ha radikálisan tesszük fel ezt a kérdést, akkor azt kell kérdeznünk, hogy a Hegyi beszéddel egyáltalán lehet-e élni? Tehát ki-ki, az egyes ember a maga helyén, a családban, a gazdaságban, az iskolában, egyetemen stb. A Hegyi beszéd utolsó verse úgy szól, hogy amikor Jézus befejezte a beszédet, nagyon csodálkozott a nép a tanításán, hiszen hatalommal tanított. Mindaz, ami csodálkozásra indít, ami megdöbbent a Hegyi beszéddel kapcsolatban, az nem az azóta eltelt közel kétezer évben gyűlt össze, hanem már ott, akkor, a helyszínen is ez volt a helyzet. Nem akarok most a Hegyi beszéd és a magánélet kapcsolatára kitérni, ezt kinek-kinek saját magának kell tisztáznia, hanem a politikával foglalkozom.

Politikai kiáltvány-e a Hegyi beszéd, amelyet aztán meg lehet valósítani? Vagy pedig a békességre igyekezőknek a kompendiuma, az összeállítása a fegyverkezőkkel szemben? Vagy pedig a lelki megfogalmazása annak, hogy „fogjatok össze, karoljatok egymásba milliók", amelyet más háborús liturgiák ellen intéznek? Egy dologban Luther Mártonnak, Otto von Bismarcknak és Helmut Schmidtnek igaza van: a Hegyi beszéddel nem lehet úgy kormányozni, hogy aztán az alapvető kérdések ezzel eldőlnének. De ez nemcsak a politikára, hanem az életünk minden területére érvényes. Ha ez igaz, ha ez így van, hogy a Hegyi beszéddel nem lehet a mindennapokban élni, akkor a keresztyénséggel kapcsolatos más utalá-

sokra és utasításokra vonatkozólag is mondhatjuk ugyanezt, hogy valamiféle antik, érdektelen dolog, ahelyett, hogy a föld sója legyen. Éppen ezért teszem fel az ellenkező kérdést, az ellenpróbát. Lehet-e a Hegyi beszéd nélkül politikát csinálni, művelni? Úgy gondolom, hogy a Hegyi beszéd valóban az életnek a leglényegesebb, az élet értelmére vonatkozó leglényegesebb kérdéseit érinti, s ezeket valóban izzásban tartja. És hát ez vonatkozik a politikára is a mindennapokban. Egyrészt igaz, hogy azok a problémák, amelyeket nemzeti és nemzetközi szinten meg kell oldanunk, egyre nagyobbak, egyre bonyolultabbak, egyre áttekinthetetlenebbek. Másrészt pedig úgy tűnnek, hogy elveszett a problémamegoldó képességünk,

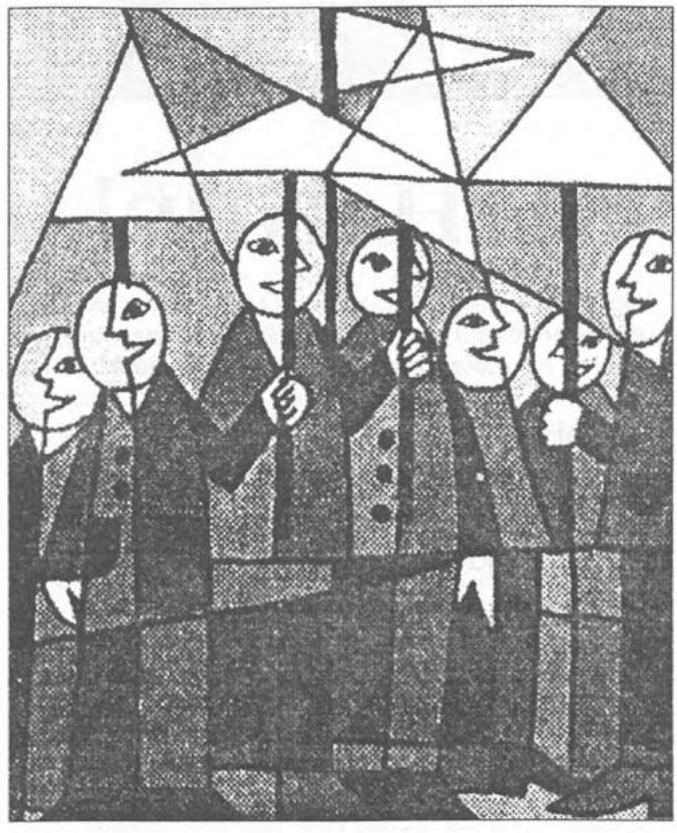

vagy pedig éppen most vész el. Évtizedeken keresztül működött, dolgozott a politika minden lehetséges hatalmi gesztussal, és mivel ez ma már többet nem működik, a gyengeségnek, a tehetetlenségnek az érzése uralkodik el. Persze, a válaszok erre a kérdésre, hogyan tudhatunk az emberek életének értelmet adni, bizony nagyon különbözőek. Aki keresztyénként részt vesz a politikában, annak nem kell automatikusan valamilyen párthoz fordulnia. És egyetlen párton belül is a keresztyéneknek bizonyos politikai kérdésekben nagyon különböző vagy éppen ellentétes véleményük lehet. Véleményem szerint nincsen keresztyén politika abban az értelemben, hogy ez valamiféle zárt világképet vagy emberképet jelentene, amely felé törekednünk kellene. A politika az utolsó előttiben él és cselekszik, tehát a jelen világában, a jelenlegi régi égen és régi földön. Kompromisszumkészségre és angyali türelemre van szükség, még akkor is, ha az ember néha szent haragot érez. Aki ismeri a Bibliát, az tudja, hogy az új eget és új földet nem mi hozzuk el, az nem a mi munkálkodásunk eredménye. A Biblia nem kényszerít arra, hogy állandóan megkíséreljük újra vagy újjá formálni a világot. A Biblia máshová helyezi a hangsúlyokat, mint ahová a politika a maga célszerű, célirányos cselekvésével. Ez persze nem azt jelenti, hogy a keresztyén hit politikátlan, politikamentes. Ellenkezőleg: ahol hisznek az emberek, ennek mindenhol következménye van az élet területére nézve, így a politikában is. Isten országa nem ebből a világból való, de ebben a világban is valamiféleképpen meg kell jelennie, formát, testet kell öltenie. *Gustav Heiemann* egykori elnök ezt így fogalmazta meg: A keresztyének számára nem megengedhető, hogy lemondjanak a politika felelősségéről, nem lehetséges, mert az, aki nem cselekszik, az hagyja, hogy vele cselekedjenek, vele csináljanak valamit, és akkor már többé nem felebarátja embertársának. A keresztyének számára tehát a béke, a szabadság, és az igazság nem idegen szavak. És éppen ezért az, amiről az ökumenében is beszélünk, tehát: béke, igazságosság, teremtett világ megőrzése, ez valóban a keresztyének meggyőződése és feladata.

A politikai vita az utolsó előtti viszonyok közötti cselekvésről folyik. Az ember nem menekülhet meg attól, hogy bizonyos politikai ideái, eszméi legyenek, de ugyanakkor a politikai ellenfélből nem kellett ellenséget csinálnia. Ez nemcsak keresztyénietlen lenne, hanem embertelen is. Persze világos, hogy a Biblia nem receptkönyv, nem szakácskönyv a mi mai politikai feladatainkra vonatkozóan. Ezt mindenki tudja, aki már megtapasztalta, hogy a Bibliára hivatkozva a legkülönbözőbb vagy éppen ellentétes, egymással ellentmondó álláspontokat is meg lehet alapozni. Aki egy kicsit is ismeri a történelmet, illetve az egyháztörténetet, az tudja, hogy mind a monarchiát, mind a demokráciát megalapozták biblikusan. És a pacifisták sem a legrosszabb ismerői a Bibliának. De azok is, akik fontosnak tartják a katonai szolgálatot, szintén megtalálják a maguk bibliai helyeit, mindenekelőtt a kapernaumi százados történetét. Ma sok olyan feladatunk van a politikában, amely a Biblia szerzőinek akkori tapasztalatait messze meghaladja, például a géntechnológia vagy az atomenergia. Tehát a Biblia meghagy bennünket ezekben a különböző véleményekben, szétszakadozottságban, hogyha különböző megoldásokról van szó, de nem hagyja, hogy a felelősség elől meneküljünk. Az ember ma már abban a helyzetben van, hogy sokkal többre képes, mint amit szabad neki vagy szabad lenne. És bizony elég gyakran az a kérdésünk, hogy bizonyos esetekben szabad-e tennünk, amire különben képesek vagyunk. A keresztény hit segít annak megkülönböztetésében, hogy mi az, ami lehetséges, és mi az, ami szabad, ami megengedhető az embernek. Az embernek az embertelenség is lehetséges, ezt éppen elégszer tapasztaltuk már. Hanem sokkal inkább arról folyik a vita, hogy hogyan határozhatjuk meg azt, hogy mi engedhető meg a világban, ahol is mindig az ember embertelen lehetőségeivel kell számolnunk, és ezektől óvnunk magunkat. Tehát az embernek az intellektuális értelmi, szellemi és morális, erkölcsi képességei közötti hézagot vagy szakadékot kell csökkentenünk. A Hegyi beszéd gyakorlati útmutatásokat

ad. A politikában, de az élet más területein is látnia kell, észre kell vennie az embernek, amikor egy másik emberrel találkozik, hogy valóban komolyan vegye, komolyan valósítsa meg az ellenség szeretetének parancsát. Aki többé már nem éhezik az igazságra, aki nem hiszi, hogy igazságosabban is mehetnek ebben a világban a dolgok, az már régóta lemondott, az már bizonyos, hogy nem fog ott közbelépni, ahol igazságtalanság uralkodik. Megvalósítható-e, áttehető-e a gyakorlatba a Hegyi beszéd, vagy pedig nem sokkal több, mint egy utópia? Úgy gondolom, hogy utópia, de abban az értelemben, ahogy *Ernst Bloch* definiálta ezt a fogalmat. Bloch különbséget tesz az illúzió és az utópia között. Illúzió az, amit megálmodunk, de nem valósul meg. Az utópia pedig az, amire vágyunk, de ami még nincs itt, ami még nem jött el. A politikában már sok utópia kudarcot vallott. Így pl. a marxizmus–leninizmus, amely az új kor utópiáinak az összessége. Tehát a marxizmus–leninizmus mélyen és döntően kudarcot vallott, ez jelentős cenzúra a világtörténelemben és nagy, mély törés a modern gondolkodásban. Éppen ezért kérdezik ma sokan, hogy egyáltalán morálisan megengedhető-e, hogy politikát az utópia színeiben műveljenek. A magam részéről a marxizmus–leninizmust mindig is hamis és fatális, végzetes pótvallásnak tartottam. De azt is tudom, hogy a szocializmus nem ugyanaz, és ahogy ezt a szót használják, ahogy ezzel a szóval ütnek, az bizony könnyeket csalhat az ember szemébe. Az eredeti marxizmus, a fiatal *Marx* a maga forradalmi, társadalmi tanításával, történetével lenyűgöző. De az olyan történelemtanítást, történelemfelfogást, amely az evilági üdvösséggel számol, mindig is hamisnak tekintettük. Hol vannak tehát a szociálisan, társadalmilag elfogadott utópiák ma Európában, és ezek közé tartozik-e a keresztyénség is? Úgy gondolom, hogy az Isten országa iránti reménység nem illúzió, hanem utópia is. Az egyházban is sok kísérlet volt már, hogy teokratikus utópiákat valósítsanak meg. Tudjuk, hogy a bíborosok és az egyházfejedelmek – akár katolikusok, akár protestánsok – államfőként, politikusként a történelemben gyakran nem voltak humánusabbak jobb- és baloldali ideológusoknál. Itt bizony sok klerikális öncsődítés volt, sok vallási fanatizmus, sok türelmetlenség és sok önigazolás. Ezért kell ellenállnunk minden olyan utópiának, amely totalitárius, amely az autoteriter rendszerek, a túlzott rendszerek, a túlzott tekintélyelv iránti hajlamot erősíti, szilárdítja és támogatja.

Minden utópia mint abszolút igénnyel megvalósított ellenmodell, tulajdonképpen rettenetes leegyszerűsítés. A társdalomban és a politikában az utópisztikus gondolkodásnak a fermantumára, az erjesztőjére, a kovászára van szükségünk. Szükségünk van arra a reménységre, hogy a gyakorlati politikai észnek valóban vannak ideáljai, hogy valóban vannak érvényes erkölcsi értékek, bármennyire is vitatottak. Ezekre az ideálokra, ezekre az értékekre akkor is szükségünk van, ha nem valósíthatók meg tökéletesen, akkor is, ha utópisztikusak. A kérdés az, hogy valóban van-e felvilágosult reménység és álom, és hogy ez valóban elérhető-e. Amely gyenge pontjaira valóságunk érzékenyen reagál, és nem fogadja el csak úgy egyszerűen az igazságtalanságot és a

szolidaritás hiányát. Tehát az ilyen felvilágosult álom és reménység túllát, túlmutat a világunkon és annak pillanatnyi valóságán. Hogyha ez nem sikerül, akkor odajutunk, amit *Jürgen Habermas* új átláthatatlanságnak nevez. Elvesztjük akkor a perspektívát, az orientációt, tehát a távlatot és az irányt a mindennapi életünkben. Akkor az lép be, amit szakmai vagy amit a helyzet kényszerének nevezünk, és akkor kritikus távolságból szemléljük azt, aminek lennie kellene. Ezek után pedig csak a tények normatív ereje fog uralkodni, tehát mindent csak éppen az adott helyzet fog meghatározni. Nagyon hamar hozzászoknánk akkor a hiányosságokhoz, és akkor már csak reagálnánk, illetve még azt sem, hanem elveszítenénk azt a képességünket is, hogy magunk tervezzünk, magunk formáljuk a dolgokat. Csak az fog neki, akinek célja van, és csak azt találja meg az utat, akinek a horizontján, a látóhatárán ott van ez a cél, és ezt nem veszti szem elől. Még egyszer: nem tudjuk a mennyet ezen a földön megvalósítani, ez tilos! De megtehetjük, és ezt szabad, hogy nem hagyjuk magára ezt a földet. Ezért mondja *Eberhard Jüngel*, a Szentléleknek az a jelszava, hogy „itt marad". Tehát ez azt jelenti, hogy ebben a világban egy jobb világért, egy szebb hajnalért kell munkálkodnunk, több békéért, igazságosságért, és többet kell tennünk a teremtett világ megőrzéséért, és persze az olyasvalaki, aki valóban mély meggyőződéssel politizál, akit megragadott az evangélium ereje, az bizony kényelmetlen lesz azoknak, akik a politikát csak a hatalom kedvéért űzik, vagy akiknek a politika a taktikával egyenlő. *Ernst Lange* provokatívan így fogalmazott: Boldogok azok, akik két szék között vannak, ez a Jézus melletti hely. Köszönöm.

Confessio – 1998/2.

Berényi Dénes

Helyünk a világban

Berényi Dénes1928-ban született Debrecenben. Fizikus, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja. Jelenleg mint kutató professzor dolgozik az MTA Atommagkutató Intézetében. Szűkebb szakterülete az atomi ütközések fizikája. Ebben a ciklusban többek között betölti a Debreceni Akadémiai Bizottság elnöki tisztét is.

Az alábbi rövid írásban két kérdésre szeretnénk megfelelni: az egyik, hogy milyen is a mai világ, amelyben a helyünket keressük, és hogy tulajdonképpen hol van benne a helyünk.

Milyen az a világ, amelyben élünk?

Korunk, társadalmunk

Korunkat, társadalmunkat különböző szempontokból, különböző módokon lehet jellemezni. A következőkben bizonyos ellentétpárokkal szeretném ezt megtenni.

Gyors változás – rohanás. Az emberiség történetében szinte még soha nem látott gyorsasággal változik körülöttünk a világ, mindennapi életünk. Elég hivatkozni háztartásunkra mikrohullámú sütővel, fagyasztóládával, különböző automatikus háztartási gépekkel; vagy szórakozásaink változására tévével, videóval, CD-vel, amelyek nemhogy egy századdal, de akár egy-két évtizeddel ezelőtt is csaknem ismeretlenek voltak. Ugyanezt lehet elmondani az orvosi gyakorlatról ultrahang diagnosztikájával, tomográfiás felvételeivel, vagy hírközlésünkről, irodai munkánkról a számítógépes szövegszerkesztéssel, a fénymásolóval, faxszal, az elektronikus postával. A gyors változás önmagában még nem alapvető hiba, de ha ebből felületesség, rohanás, az élet szépségeinek és a másik embernek az észre nem vétele, sőt semmibe vevése következik, akkor az érvényes, amit a nagy orosz költő, Jevtusenko így fogalmazott meg:

„A rohanás a kornak átka,
Az ember törli homlokát,
Majd időzavart konstatálva,
Mint báb rohan tovább, tovább."

Biztonság – félelem. Talán még nem volt kor, amelyekben olyan sokat beszéltek volna a biztonságról, és olyan sokat áldoztak érte. Az egyik biztosító társaság szlogenje: „Biztosítás – biztonság". Az ENSZ-ben a II. világháború óta működik a Biztonsági Tanács. Lehetne tovább folytatni ezeket a biztonságra utaló erőfeszítéseket, de mindnyájan tudjuk, hogy a mai ember biztonságát ezer veszély fenyegeti a terrorizmustól a nukleáris katasztrófáig, amely utóbbit, vagyis a hatalmas nukleáris arzenált ismét csak biztonságunkra hivatkozva építették ki hihetetlen áldozatokkal és erőfeszítéssel. Ratkó József, a költő, egyenesen úgy jellemzi a mai világot mint „reszkető" kort.

Pazarlás – nyomor. Ugyanakkor, amikor az emberiség háromnegyede-négyötöde a fejlődőnek mondott, valójában elmaradott országokban él, amikor évenként 15 millió ember hal éhen a földön, amikor százmilliónak nem jut alapvető orvosi ellátás, akkor a világ egyötödén folyik az anyag és az energia pazarlása. Ezek csak részben katonai kiadások, amelyek önmagukban is merő pazarlásnak számítanak, hiszen egy-egy katonai repülőgép esetenként százmillió dollárba kerül, és néhány év múlva ki kell cserélni, mert elavult. Ehhez járul a luxusigények kielégítése. Amit ezekre fordítanak, nemcsak energia- és anyagpazarlás, de az ilyen igényekre irányuló kutatás sem más, mint az emberi intelligencia pazarlása.

Tudás – tudatlanság. A mai társadalmat mint a „tudás" társadalmát szokták jellemezni. De hát, hogy lenne ez a tudás társadalma, amikor vannak országok a földön, ahol a lakosság több mint 70%-a írástudatlan, máshol ez a szám 30 vagy 50%. De nem kell ilyen messze mennünk, mert hazánkban a tanulóknak több mint 20%-a nem tudja befejezni az általános iskolát. Ugyanakkor hódítanak a babonák, az asztrológia, az ufológia stb.

Információ-özön – tájékozatlanság. Ma, amikor rádióból, tévéből, újságokból, számítógépes hálózatokból éjjel-nappal ömlenek a hírek, elborít bennünket az információ; tájékozatlanabbá vált az ember, mint valaha. A sok-sok információban, az „információs zajban" elvész, ami fontos, lényeges, nélkülözhetetlen. Ma ezt nehezebb megtalálni, mint akkor, amikor szegényebbek voltunk adatokban, hírekben, véleményekben.

Globális hálózatok – magára maradt ember. Azt szokták mondani, hogy globális világban élünk, vagyis bármi történik a világ legtávolabbi sarkában, az szinte percek alatt az egész világon ismertté válik. A környezetszennyezés, az őserdőpusztítás a világ egyik felén, vagy akár a nukleáris kísérletek vagy katasztrófák máshol, az egész földön éreztetik hatásukat. De igaz az is, hogy napi szükségleteink kielégítéséhez, és itt elég csak a mindennapi ételeinkre és italainkra gondolni: emberek százai, sőt ezrei járulnak hozzá, és nem egyszer a világ legkülönbözőbb részeiből. Tehát tényleg globális a világunk; az egész földre kiterjedő televíziós és információs hálózatok működnek. Ugyanakkor nem kétséges, hogy talán még nem volt kor, amelyben ennyire sok lenne az elmagányosodott, teljesen magára maradt, szinte mindenkitől elszigetelt ember, aki legfeljebb a gépekkel kommunikálhat.

Kozmikus távlatok

Az előbbiekben a földön maradtunk, földi világunkat, korunk társadalmát próbáltuk jellemezni. A Föld

azonban elképzelhetetlenül kis pont a világmindenségben. A Naphoz hasonló legközelebbi álló csillagról évekig jön a fény, az a fény, amelyik pedig a földi egyenlítőt egy másodperc alatt majd tízszer kerüli meg, és erről a bizonyos legközelebbi álló csillagról már nemcsak az emberiség és annak a legkülönbözőbb alkotásai és problémái, de már a Föld egésze is alig látszik. Egyébként a mi Tejútnak nevezett galaxisunkban mintegy 100 milliárd Napunkhoz hasonló csillag van, és az ismert galaxisok száma is kb. 100 milliárd.

Műszereink és kutatásaink azonban nemcsak az égi objektumok milliárdjait tudták kimutatni és megvizsgálni, hanem azt is, hogy a világmindenség mai formája mintegy 15 milliárd évvel ezelőtt kezdődött az ún. ősrobbanással, amikor a mai világmindenség teljes anyaga egy rendkívül kis térrészben volt összesűrűsödve. Ma már azt vizsgáljuk, hogy egykor, a másodperc kis törtrészeiben mekkora és milyen volt a világmindenség; mikor volt akkora, mint egy alma, és mikor akkora, mint pl. a Föld mérete. Ezeket az ismereteket, bármilyen régen voltak is, mai kísérleti vizsgálatokból, mérésekből következtetjük.

Csak néhány százalékkal kellene megváltoznia a Nap és a Föld távolságának, és – attól függően, hogy ez milyen irányban történne – a Földön a vizek eljegesednének, illetve felforrnának.

Ehhez még azt kell hozzátenni, hogy milyen szűk hőmérsékleti sávban, mindössze 0°C és 100°C között, lehetséges egyáltalán élet a világmindenségben uralkodó sok millió fokos hőmérsékleti intervallumból. És ezeknek a kedvező hőmérsékleti feltételeknek évmilliárdokon keresztül kell fennállniuk.

Minderről azért érdemes beszélni, mert mindennapi problémáink közül sokat talán azért nem tudunk megoldani, mert túlságosan is a földre szegezzük a szemeinket, elveszünk kisszerű problémáinkban, nem tudjuk azokat megfelelő távlatokból tekinteni. Lehet, hogy öröklési, anyós vagy pénzügyi problémáink más színben tűnnének fel, ha azokat reális dimenziójukban tudnánk tekinteni.

Transzcendens távlatok

Az ember távlatai azonban nem érnek véget a világmindenség határainál. Az ember Vörösmarty megfogalmazásában: *„sár és istenarc"*. Az embert nem hagyják békén létének alapvető kérdései: *„Mi értelme van ennek az egésznek?" „A véletlen vagy az értelem az úr a világmindenségben?" „Mi az emberi élet igazi célja?"* – és így tovább. Ezeknek a kérdéseknek a felvetése nélkül nem igazán ember az ember.

Látjuk a mai világban, hogy mennyire keresik az emberek a választ életük alapvető kérdéseire, nem egyszer tévutakon, de az utóbbiak is az ember legigazabb törekvései mellett tanúskodnak.

A „transzcendens" jelenti azt, ami túl van a látható, érzékszerveinkkel, sőt műszereinkkel elérhető valóságon. Jelenti mindazt, ami végül is az életnek, életünknek az értelmét megadja. Heisenberg, a Nobel-díjas fizikus szerint: *„Az élet értelméről csak a vallás beszélhet"*. Természetesen lehet egy olyan álláspont, hogy csak az létezik, amit érzékszerveinkkel közvetlenül vagy közvetve elérhetünk. Ez azonban nemcsak az emberi élet értelmére vonatkozó kérdést hagyja megválaszolatlanul, de önmagában is valójában a hit egy fajtája, mert tudományosan nem bizonyítható, nem tudományos álláspont, hogy csak az létezik, amit érzékszerveinkkel vagy érzékszerveink teljesítőképességének kiterjesztésével: műszereinkkel elérhetünk.

Hol is van a helyünk a világban?

Folytathatnánk további kérdésekkel: *„Ki kell-e nekünk, keresztényeknek menekülnünk a világból; mindenestől el kell vetnünk és ítélnünk azt, vagy – egyáltalán – hogy kell viszonyulnunk ehhez a mai világhoz?"*

Krisztus nagyon világosan szólt erről az Atyához imádkozva. *„Nem azt kérem, hogy vedd ki őket e világból, hanem, hogy őrizd meg őket a gonosztól"* (Jn 17:15). Nem kétséges, hogy ez ránk, ma élő keresztényekre is vonatkozik. Mi keresztények biztosan nem menekülhetünk ki a világból, nem lehetünk közönyösek küzdelmeivel, problémáival szemben. Éppen ellenkezőleg, hiszen „... a legborzasztóbb betegség ma nem a lepra vagy a tuberkulózis, inkább az az érzés, hogy valaki nemkívánatos, senki nem törődik vele, mindenki elhagyja. A legnagyobb rossz a jóakaratú, a tevékeny szeretet hiánya, a 'szörnyű közösség', ahogy Teréz Anya megfogalmazta. Ez valóban talán nagyobb problémát jelent a mai embernek, mint mindazok, amelyeket az előbbiekben már felsoroltunk.

Jézus körüljárt jót téve, és követőinek is ezt kell tenniük, kinek-kinek kapott tehetsége és lehetősége szerint. Jézus nekünk a só és a kovász szerepét szánta, tehát nem szabad beolvadnunk, alkalmazkodnunk annyira ebbe a világba, illetve ehhez a világhoz, hogy „ízünket veszítsük", azaz elfelejtkezzünk feladatunkról.

Nem azt ígérte nekünk Jézus, hogy többségben, hogy hatalmon leszünk, nem diadalt aratni küld minket a világba az Úr, hanem azért, hogy ki-ki a maga körében teljesítse azt a feladatot, ami éppen neki van szánva. Nincs ember, még az ágyhoz kötött béna sem, akinek ne lenne hatóköre, ahol munkálhatja, előre viheti az Isten Országának ügyét.

Az, hogy feladatunk van, és hogy az Úr velünk van feladatunk végzésében, életünk igen nagy pozitívuma. Most, amikor annyi ember sodródik, hányódik céltalanul a világban, feladatunkért, küldetésünkért csak hálát adhatunk. Frankl, az ún. harmadik bécsi pszichiátriai iskola megalapítója, aki mint pszichiáter átélte és túlélte a hitleri haláltábort, azt állapította meg, hogy minél magasabb cél vezetett valakit a tábor poklában, annál több esélye volt a túlélésre, és hogy ugyanazon körülmények között egyik ember elállatiasodott, a másik szentként viselkedett.

Valójában az a feladatunk, hogy ki-ki a maga módján, tehetsége és lehetőségei szerint elvigye az örömhírt az embereknek, hogy az Isten közel van hozzánk, hogy „vándorlásunk társa lett", hogy bármilyen „gonosz a világ", van reményünk, hogy nem a véletlen lökdös ide-oda bennünket, hanem van értelme az életünknek. Hogy az ember boldogságát nem a hatalom, a gazdagság és az élvezet adja, hanem a szolgálat: Isten és az ember szolgálata. A „világ" persze mást mond, de ne hallgassunk szirénhangjaira. A napokban láttam egy társasjátékot, „Hotel" a neve, amelyet 8 éves kortól ajánlanak a gyerekeknek a következő szöveggel: „A pénz, a hatalom és a siker játéka". Ezért kínálja a világ, erre tanítja már a gyerekeket is.

A már felidézett Frankl szerint a boldogság „melléktermék". Aki a helyén van az életben, aki lelkiismerete szerint teljesíti Istentől kapott feladatát, az lesz boldog.

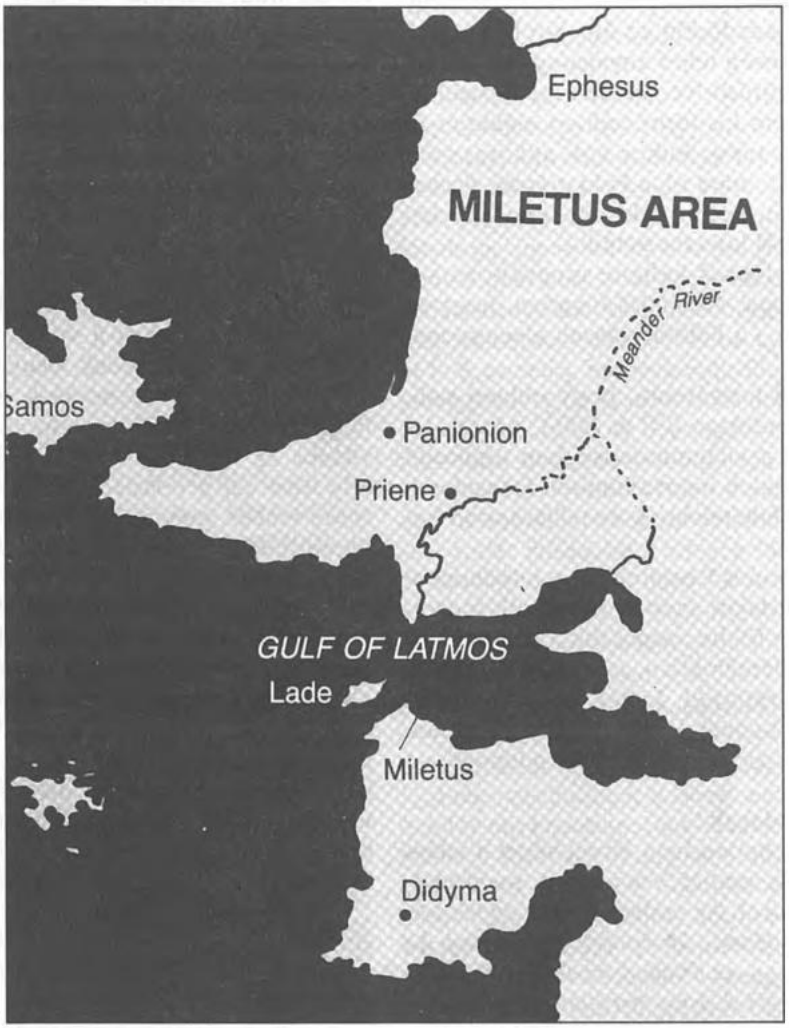
Tegyük fel végül még egyszer a kérdést, hogy hol is van a helyünk a világban, és feleletül fogadjuk el, amit Jézus mond, és éljünk is e szerint: *„Keressétek először az Istennek országát és az ő igazságát, és ezek mind megadatnak néktek"* (Mt 6:33).

Egyházfórum, 1998/1–2

Timothy Trammel

Milétosz Pál apostol idejében

Mikor Pál apostol 3. misszióútjának végéhez érkezett Kr. u. 57-ben, április vége felé lehetett. Már csupán pár hét volt hátra a pünkösdi ünnepekig, és az apostol szerette volna az ünnepet Jeruzsálemben tölteni. Útban az utolsó állomás felé, mielőtt Júdeába ment volna, a hajó, melyen utazott, kifutott az Égei-tengerből az olajzöld Meander-öböl vizére. Előretekintve Pál szeme elé tárult Milétosz, Róma ázsiai tartományának királynői városa. Itt állt meg egy rövid időre, és innen küldött üzenetet az efézusi véneknek, hogy sietve jöjjenek hozzá egy néhányórás megbeszélésre. A meleghangú, könnyekig megható tanácskozás után Milétosz érdekes tanulmány tárgya lett az Újszövetségnek.

A félszigeten elhelyezkedő egy és fél mérföld hosszúságú Milétosz ezer éven át az ókor stratégiailag egyedülálló, legszebb városa volt. A Meander folyó torkolatánál helyezkedett el, ahol a víz az Égei-tengerbe ömlik és Kis-Ázsia legrégibb és legfontosabb települése volt. Efézushoz és Szmirnához hasonlóan ez a város is kapu volt, amelyen át Róma és Görögország kapcsolatot tartott az ázsiai provinciával, Galáciával és más tartományokkal.

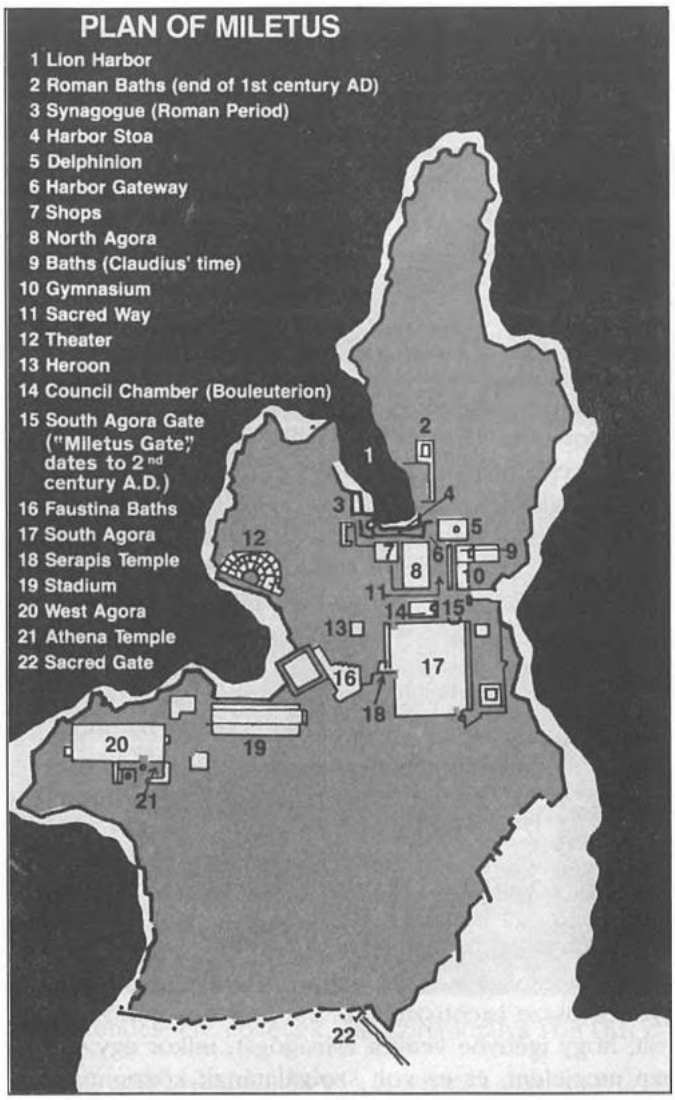
Úgy néz ki, hogy Milétoszban egy fontos mükénei kolónia volt a 2. évezred közepétől (Mükéné a görög kultúrát megelőzően a tőle délnyugatra levő Korintustól kapta a nevét). Egy városfalat, néhány házat és temérdek agyagedényt tártak fel Milétoszban ebből az időből. Lakói Krétából és Kairából telepedtek ide. Homérosz említést tesz az Iliászban arról, hogy Milétosz a trójaiak oldalán harcolt a görögök ellen. Egy ősi hagyomány szerint az athéni Neleus herceg alapította Milétoszt. A történet arról szól, hogy az ógörög harcosok megölték a város összes férfi lakosát, és feleségül vették a megmaradt özvegyeket, aztán letelepedtek a környéken. Függetlenül attól, hogy hiteles-e ez a történet vagy sem, tény, hogy a görögök már Kr. e. a 11–10. században letelepedtek Milétoszban.

Milétosz Kr. e. a 7. és 6. században nagy fejlődésen ment át. Kereskedők és utazók mindenfelől igen nagy érdeklődéssel látogatták partjait, és élvezték a polgárok rendkívüli vendégszeretetét. Világszerte ismert volt a milétoszi gyapjú és bútoripar. A város híres volt műveltségéről, művészetéről és luxuséletmódjáról.

Milétosz befolyása ebben az időben olyan erős volt, hogy engedélyt kapott a város több mint 90 kolónia létesítéséhez a Fekete-tenger környékén. Jelentős szerepe volt a görögök Egyiptomra gyakorolt hatásánál is, és főként ennek tulajdonítható a Naucratis megalapítása, az első görög település Egyiptomban. Kultúrája nemcsak létrehozta, de támogatta is filozófusait és történészeit. A Kr. előtti századokban a sztoizmus, epikureizmus, mithraizmus és gnoszticizmus volt az emberek életelve. Mind olyan eszmék, melyre Pál élete és evangéliumi üzenete kihívás volt.

Milétosz híres filozófusoknak volt a hazája: Thales (Kr. e. 640–546), Anaximandros (611–547), Anaximenes (6. sz.), és a történész Cadmus, valamint Hecateus. A milétoszi írást Kr. e. az 5. sz. vége felé Athénban hivatalosan is elfogadták, és ez lett a hivatalos görög írásszabály. A milétoszi ifjak híresek voltak harci vitézségükről, a nők pedig szépségükről és okosságukról.

Milétoszt Kr. e. 546-ban a perzsák elfoglalták. Az ikóniaiak (a görögök egyik ága) néhány évtizeden át még lázadoztak, így a város több alkalommal cserélt gazdát. Milétosz a Lade elleni ütközetben 80 hajóval vett részt Kr. e. 494-ben. Ennek azonban tragikus vége lett, mert a győzelmes perzsák elvették lakóikat, megtámadták a várost, és Milétoszt teljesen lerombolták. Apollo templomát felgyújtották, noha a perzsa király, Dárius megrótta beosztottait a pusztításért. A perzsák foglyul ejtették a polgárokat és áttelepítették őket Ampe-ba, a Tigris folyó torkolatához. A történtek után Milétosz elvesztette vezető

szerepét az ikóniai városok hadvezetésében. Bár katonai hatalmát soha nem nyerte vissza, még évszázadokon át megmaradt kereskedelmi központnak, és elismert volt művészete és építészete is.

Volt egy pozitív következménye is annak, hogy a várost Kr. e. 495-ben porig lerombolták. Hippodamusz, a kiváló építész és városrendező új lehetőséget kapott arra, hogy szülővárosát, Milétoszt újra megtervezze, és az építkezés munkálatait maga irányítsa egy teljesen újonnan kidolgozott terv szerint. A görögök azt állítják, hogy Hippodamusztól ered az egyenes szögletű városterv. Állítólag nem csak saját szülővárosánál használta ezt a tervet, hanem Pireuszban is (Athén kikötője). Ugyanezt a tervet alkalmazta Kr. e. 445-ben és az azt követő években Tourióban szintén.

A görögök nagy jelentőséget tulajdonítottak a Hippodamusz-féle tervezésnek. Közel-Keleten más városok is épültek hasonló terv alapján, mint pl. Ninive és Babilon évszázadokkal Hippodamuszt megelőzően. Annyi azonban bizonyos, hogy az égeai térség városaiban Hippodamusz honosította meg ezt az építkezési stílust.

Kr. e. 450-ben Milétosz tagja lett az athéni szövetségnek, de 412-ben fellázadt Athén ellen, és újból perzsa uralom alá került. Nagy Sándor győzelme után Kr. e. 334-ben Milétosz megtartotta kereskedelmi jelentőségét a hellenista (görög) uralkodók alatt. Aztán Róma hódította meg a várost Kr. e. 133-ban, s így Milétosz a Római Birodalom ázsiai tartományának része lett Kr. e. 129-ben.

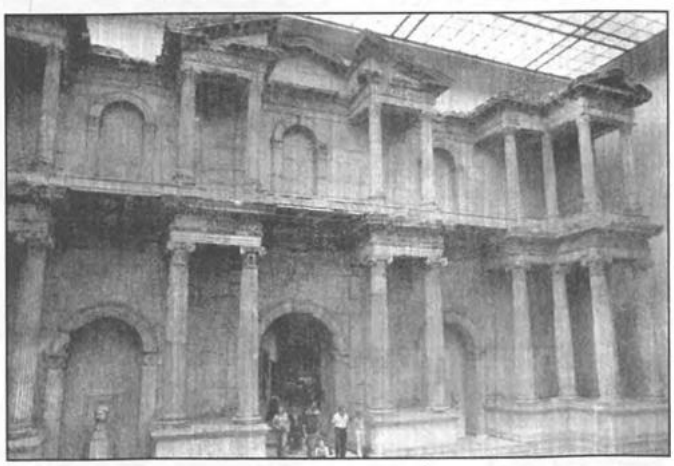
A Meander folyó iszapjának lerakódása drámai módon megváltoztatta a terület arculatát. Az egykori csodálatos kikötő, az ősi Milétosz most már 5-6 mérföldnyire került a tengertől. A perzsa, hellén és római uralom alatt Lade egy sziget volt Milétosz kikötője előtt. Ma már csak egy kis domb az alacsony, elöntött síkságon. Az újtestamentumi időkben az öböl, ahol a kikötő helyezkedett el, messze keletre benyúlt. Ma már az öböl délkeleti nyúlványa csak egy tó, a többi rész pedig szárazföld, ami gyakran mocsaras, keresztülfolyik rajta a Meander két ága. A két ág aztán északnyugaton egyesül az ősi Milétosz helyén, és úgy ömlik a tengerbe.

Az azóta történt változások érdekes fényt vetnek Pál üzenetére, amit Efézusba küldött. A modern korban szárazföldön könnyű lett volna egy üzenetet továbbítani Milétoszból az északon levő Efézusba. Pál korában viszont egy ilyen szárazföldi utazás hosszú időt vett volna igénybe. Milétosztól Herakláig az út majdnem 12 és fél mérföld. Heraklától Pirráig másik 11 mérföld, és onnan Prienéig még 13 mérföld, összesen 36–38 mérföld. A hegyi út Prienétől Efézusig nem kevesebb mint 25 mérföld, ami azt jelenti, hogy Pál üzenetvivőjének hozzávetőlegesen 63 mérföldet kellett volna megtennie. Az öblön keresztül azonban Milétosztól Prienéig csupán 12 és fél mérföld. Mivel Pál igyekezett Jeruzsálemben lenni minél előbb, valószínűleg az üzenetvivő Prienébe hajózott, és onnan vagy gyalog vagy lóháton tette meg az utat Efézusba.

Gyakran hallunk olyan bizonytalan megjegyzést, hogy Efézus csupán 50 mérföldre van Milétosztól. Az ilyen kijelentés félrevezető, és arra ösztönöz, hogy az Újszövetséget a kortárs szemével tanulmányozzuk.

Az efézusi vének 3 napnál hamarabb aligha érkezhettek Milétoszba, ahol Pál tartózkodott. Vajon hogyan töltötte Pál a várakozási időt? Talán figyelte a város életét és vizsgálgatta az épületeit? Vagy prédikált a piacon és beszélt az embereknek az evangélium igazságáról, ahogy azt Athénben is tette meg Korinthusban is? Vagy vitázott ékesszólóan a pogányság képviselőivel, ahogyan ez szokása volt? Netán új gyülekezetet alapított, amiről nincs említés?

Magáról a városról sok mindent elárulnak az ásatások, milyen is lehetett, amikor Pál ott járt. Az első munkálatokat *Theodore Wiegand* kezdte el 1899-ben a berlini múzeum megbízásából. Ezt folytatta *Carl Wieckert*

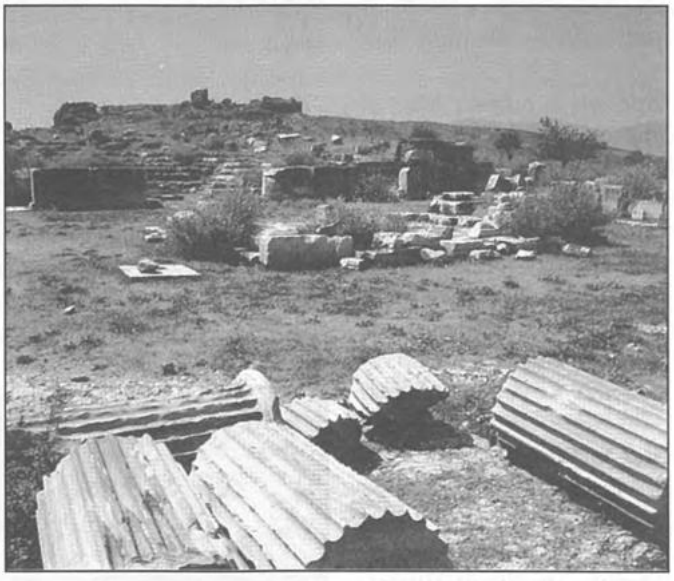
1936-ban, mivel az első világháború idején a munka szünetelt. Ő folytatta a kutatást a második világháború után is.

Milétosz színházai és templomai közismerten híresek voltak a római uralom alatt. Egész Kis-Ázsiában a milétoszi színház volt a legmasszívabb és legjelentősebb építmény. Maga a színpad 495 láb hosszú, félkör alakú, a felső félkör 1,640 láb magasan állt, majdnem 3/4 mérföld. 15.000 (némelyek szerint 25.000) ülőhely volt benne. Mikor a felső galérián álltak, a magasság elérte a 131 lábat. Temérdek lépcső vezetett fel a főbejáraton és a mellékkapukon is. A színpadhoz, a földszinti helyekhez és a felső szintekhez óriási boltíves folyosók vezettek. Ez a kolosszális, tömegeket befogadó épület bizonyára nagy hatást tett Pálra, amikor a kikötőbe behajózva megpillantotta.

Milétosznak valójában 4 kikötője van. A legrendkívülibb az Oroszlán-öbölben levő és a színház észak-keleti oldalára néző kikötő bejárata volt. Meglehet, hogy ide futott be az a hajó is, amin Pál utazott. Még mindig itt áll a két kőoroszlán a görög időkből mint szimbólum a hajdani kikötőből, amely már majdnem eltűnt a láthatárból. Meglepő jellegzetesség, hogy az Oroszlán-öbölnek nagyon keskeny bejárata volt, kb. 200 láb széles a legszűkebb pontnál. Így aztán válságos időkben a bejáratot nehéz láncokkal elzárták ott, ahol a két kőoroszlán van elhelyezve.

A Stoa kikötő az Oroszlán-öböltől délre feküdt. A rakpart márvánnyal volt kirakva a kikötő mindkét oldalán. A fő rész fénypontja 60 láb magasba nyúló dór oszlopsor. Mikor Pál Milétoszban járt, akkor már ezeket az oszlopokat korinthusi díszelemekkel látták el. Az árkádokban (stoa) 30 üzlethelyiség volt.

A város fő vallási központja, az Apollo-Delfinium, a Stoa kikötőtől egyenesen keletre volt. Nevét a templom Apollónak a delfinnel való kapcsolatáról kapta. A delfin egy intelligens, zenekedvelő állat.

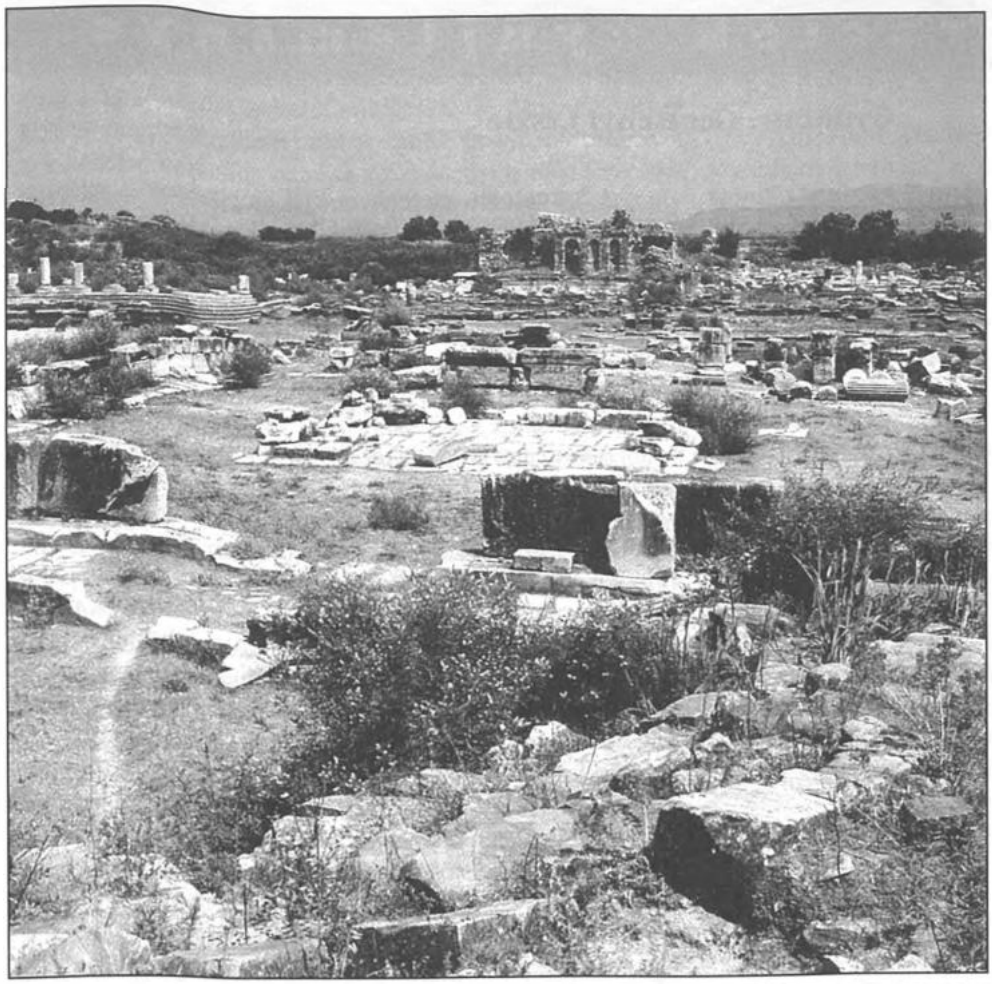
Mivel Apolló zenéje nagy szerepet játszott a görög vallásban, a delfint is szent állatként tisztelték. Emellett más tiszteletre méltó tulajdonsággal is rendelkezett Apolló, hiszen ő volt a hajók és hajósok védelmezője. Képzelhetjük, milyen odaadással tisztelték a partmenti városok lakói, akik kereskedőhajóikat egy ilyen istenség védelmében tudhatták. A delfinium a kikötő közelében épült s valószínű, ez volt az első építmény, amit Pál a hajóról megpillantott.

Az eredeti szentély kb. 164 láb széles és 197 láb hosszú. A ma látható romok azoknak az épületeknek a romjai, amik Pál idejében még megvoltak. Az épület három oldalán vannak az árkádok. Még most is megvannak az eredeti dór oszlopok, amelyeket átalakítottak korinthusi stílusra a római időkben. Ha nyugatról megyünk be az udvarra, láthatunk egy kerek építményt, ez volt a főoltár. A főoltár körül négy mozdítható, szintén kerek oltár van elhelyezve szimmetrikusan. Ezek közül egy a 6. századból való, sokkal régibb a többinél. Egy leírás szerint ezt az oltárt Hekate görög istennőnek dedikálták.

Az Apollo-Delfinium és a Stoa kikötő között volt egy 16 oszlopból álló sikátor, amely összekötötte a két épületet. Mindhárom épület, a szenthely, árkádsor és sikátor is az Oroszlán-öböl felé nézett és kialakított egy formát, ami aztán „városközpont" lett. A kikötő emlékmű a stoa (árkád) nyugati szárnyában helyezkedett el. A kerek talapzat és az emlékmű egyéb darabjai megmaradtak. Egy leírás arról tudósít, hogy az emlékművet Augusztus császár tiszteletére emelték a milétosziak Kr. e. 31-ben az Actiumban aratott győzelem emlékére. A kerek talapzaton van egy másik, homorú, háromszögű talapzat. Ennek a tetején volt egy hajó s az egésznek a tetejében egy három lábon elhelyezett korona.

A feltárt részek mutatják, hogy haltestű félistenekkel volt díszítve. Egy zsidó zsinagóga is volt a Stoa kikötő nyugati szárnyától északra. Nem tudjuk, hogy Pálnak volt-e valami kapcsolata a zsinagógával és honfitársaival, akik itt gyűltek össze istentiszteletre. Pál missziós módszere az volt, hogy igénybe vette a zsinagógát, mikor egy városban megjelent, és ez volt szolgálatának központja. Viszont Milétoszban csak néhány napig tartózkodott, és szívében egy vágy volt, hogy minél hamarabb Jeruzsálemben legyen. Az ApCs 20:16 szerint Pál szeretett volna Jeruzsálemben lenni a pünkösdi ünnepen, ami ekkor, Kr. u. 57-ben május közepe lehetett. A zsinagóga még a római korban épült bazilika stílusban, három hosszú oszlopsorral elválasztva.

A Bouleuterion, ahol a néptanács ülésezett, a városközponttól délnyugatra volt. Minden valószínűség szerint Kr. e. 175 és 164 között épült, magában foglal egy masszív bejáratot, egy oszlopsorból álló csarnokot és egy fedett, 1.500 férőhelyes nézőteret. A bejárat (propylon) három egymástól különálló árkád, dór elrendezésben nyúlt végig az udvar három oldalán. Az udvar nyugati részében volt egy Tanácsterem négy bejárattal. Két másik ajtó is nyílt ide a nyugati oldalról. A fatetőzetet oldalfalak és négy ionos oszlop tartotta. A Bouleuterion építészeti leírása szerint ezt az épületet Anthiocus-Epi-

fanész rendeletére építették, aki Szíria királya volt (Kr. e. 175–163).

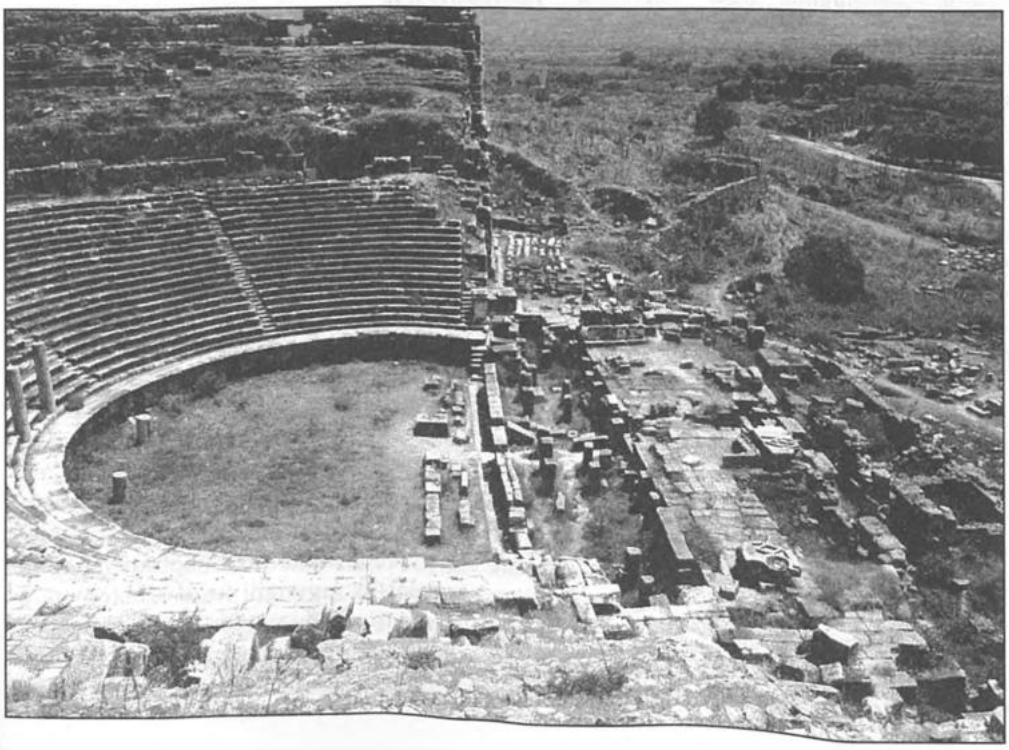
Ha netán Pál mégis kapcsolatba került Milétosz lakóival, az csak a piacon, a Dél Agórán lehetett. Ez volt a legnagyobb nyilvános hely a városban. Temérdek oszlopsorból álló csarnok volt, amelynek területe 538x643 láb, az Agórában 39 pár üzletsor volt egymásnak háttal a keleti árkádban. Ehhez jött 19 üzletsor a délnyugati árkád déli oldalán. Görög szokás szerint az Agóra volt a város kereskedelmi és társadalmi központja.

A félsziget déli részén kb. 2/3 mérföldnyire Dél Agórától nyugatra volt egy templom, amit a görög istennő, Athena tiszteletére építettek. Ez beilleszthető a Kr. e. 5. sz. első felébe, Hippodamusz városrendezői tervébe. A templom területének mérete 59x98 láb. A romokból még nem sok következtetést tudunk levonni az épület részleteire vonatkozóan, mivel a feltárt terület korlátozott. Annyi azonban bizonyos, hogy az épület szerkezete ionista.

Pál efézusi tartózkodása kihatott Milétoszra is, de ez nem volt olyan erős, mint az Ázsia területén levő többi városban.

Kr. u. 263-ban gótok szállták meg a várost, és kirabolták. Milétosz majdnem porig leégett. Vannak tudósítások, melyek szerint néhány keresztyén emlékművet is állítottak a 4. században, a Konstantin császárt megelőző időben.

Az eliszaposodott kikötő nyilván áldozat lett, Milétosz kis-ázsiai szerepét Efézus vette át; majd Efézus kikötője is eliszaposodott, az ő státuszát is átvette a tőle északra fekvő Szmirna. Milétosz a többi partmenti várossal együtt fokozatosan elvesztette befolyását, mivel a belterületi városok elismerést nyertek. Az 5. században Milétosz püspöki székhely volt püspökség nélkül. Mikor Jusztinián bezáratta a pogány filozófiai iskolákat, a legtöbb tanító Perzsiába menekült. Minden évszázad további romlást eredményezett.

Ma már a régi dicsőség letűnt, a partvidék elnéptelenedett. Csak a romok beszélnek arról, milyen volt egykor a büszke város.

(Biblical Illustrator, 1992)

Fordította: Gerő Sándorné

Illusztrációk gyűjteménye

Gyűjtötte: Gerzsenyi László

1675-ben, kilenc évvel a szörnyű londoni tűzvész után, *Sir Christopher Wren* maga helyezte el legnagyobb építészeti vállalkozásának, a St. Paul Katedrális épületének alapkövét. Harmincöt évet vett igénybe a feladat elvégzése, és amikor befejezte, lélegzetét visszafojtva várta őfelségének, *Anne királynőnek* a véleményét. Miután a királynő gondosan végignézte az épületet, az építész előtt ebben a három szóban összegezte érzéseit: „Félelmetes, szórakoztató, mesterséges". Képzeljük el, hogyan éreznénk, ha ilyen szavakkal írnák le életművünket! Sir Christopher Wern életrajzírója azonban azt írta, hogy e szavak hallatára a megkönnyebbülés sóhaja hagyta el az építész ajkát, és hálásan meghajolt őfelsége előtt. Hogyan lehetséges ez? A magyarázat egyszerű: 1710-ben a *félelmetes* jelentése az volt, hogy *„lélegzetelállító", a szórakoztató* azt jelentette, hogy *„csodálatos"*, és a mesterséges jelentése az volt, hogy *„művészi"*. Ami ma a fülünknek pusztító bírálatként hangzik, abban a korban a megfontolt elismerés kifejezése volt. – **Szavak**

Karl Marx állítólag ezt mondta: „Adjatok nekem huszonhat ólomkatonát, és meghódítom a világot". Ezen az ábécé huszonhat ólombetűjét értette, amit a nyomdában használtak. – **Szavak**

Egy bennszülött kínai nő, *Christiana Tsai,* családtagjainak így beszélt szolgálatáról a sok betegség miatti szenvedések évei után. Egy napon az egyik fiútestvére, aki addig elutasította az evangéliumot, összegyűjtötte családjának tagjait anélkül, hogy tudatta volna célját. Aztán így szólt hozzájuk: „Sokszor láttam Christianát, és kíváncsi voltam rá, hogy miként tudja elviselni mindezeket a szenvedéseket. Most már látom, hogy fenntartó erőt kapott, és ezt csak úgy magyarázhatom, hogy az Istentől eredt. Ezért rájöttem, hogy léteznie kell Istennek. Elolvastam a Bibliát, és rájöttem, hogy bűnös vagyok. Ezért itt és most meg akarom mondani nektek, hogy elfogadtam Krisztust mint Megváltómat; kértem, hogy bocsássa meg bűneimet, és megígértem, hogy követem őt." Christiana magyarázata ez volt: „Testvérem, aki szétszaggatta Bibliámat és üldözött a korábbi napokban, végre Urának vallotta az én Uramat. Összesen ötvenöt rokonom lett Isten gyermeke, és fejezte ki őszintén Jézusba vetett hitét. Sohasem jártam egyetemre, sem teológiai szemináriumba és nem vagyok bibliaoktató, csak Isten vadászkutyája vagyok." – **Bizonyságtétel.**

Egy kínai földműves, miután lefejtették a hályogot a szeméről, a keresztyén misszióállomásról elindult Kína belseje felé. Néhány nap múlva a misszionárius orvos kitekintett bambuszablakán, és észrevette, hogy ez a meggyógyult vak egy hosszú kötél elejét tartva egyetlen sorban több tucat vak kínait vezetett nagy távolságból hozzá, aki „csodát tett" a szemével. Milyen jó ajánlólevél ez! A visszanyert látás elég ok volt ennek az embernek arra, hogy közölje másokkal is, ami vele történt. Így van ez Krisztus evangéliumával is! – **Bizonyságtétel**

A keresztyén életnek ki kell emelkednie a világból. Olyanoknak kell lennünk, mint amilyenek a zebrák a lovak között. Ha életünk megkülönböztethetetlen a világ szerint élőkétől, akkor olyanok vagyunk, mint az albínó zebrák. Valójában zebrák, szüleik zebrák voltak, tudják, hogy ők is zebrák belülről. De akik látják őket kívülről, azt hiszik, hogy lovak. – **Keresztyénség**

Jim, az egyik gyülekezet vénje felügyelte a környezetükbe költözöttek közti evangélizálást. *Sun Lee* és családja Vietnamból menekült Amerikába, és akkoriban költözött Jimék közelébe. Nem volt semmijük, nem ismertek senkit, minden területen segítségre szorultak. Jim kezdett nekik segíteni az élelem beszerzésében, aztán sok időt töltött azzal, hogy Sun Leenek jó munkát keressen. Jim nagyon akart beszélni Sun Leenek Jézus Krisztusról, de nem ismerte a vietnami nyelvet, és a menekültek nagyon keveset tudtak angolul. Mindkét férfi igyekezett megtanulni a másik nép nyelvét, hogy majd jobb barátok lehessenek. Egy napon Jim úgy érezte, hogy már eleget tud ahhoz, hogy beszéljen Jézusról Sun Leenek. Jim kezdett magyarázni Istenről és Jézusról, de minél többet beszélt, annál nagyobb zavarba jutott. Sun Lee ismételte vietnami nyelven egy kicsit azt, amit Jim angolul mondott. Végül Jim annyira elkeseredett, hogy nem kívánt tovább beszélni, amíg még többet meg nem tanul a vietnami nyelvből. Sun Lee ennél a pontnál felkiáltott: „A te Istened olyan, mint te? Ha igen, meg akarom őt ismerni." Jim megmagyarázta, hogy Jézus Krisztus nagyobb, mint ő, sokkal nagyobb. Mégis Sun Lee többet akart tudni Jézus Krisztusról, ha olyan, mint Jim! Jim azt gondolta mindezek alatt a hónapok alatt, hogy semmit sem tud átadni az evangéliumból. De evangélizált a legnagyszerűbb módszerrel, egy olyan életpéldával, amit Jézus Krisztus töltött be. – **Evangélizálás**

Évekkel ezelőtt, egyik üzleti útjáról hazatérve, egy vállalatvezető ajándékokat vitt feleségének. Többek között adott neki egy játékautót, ami világított a sötétben. Miután a feleség megkapta az ajándékot, leoltotta a villanyt, de a kis autó láthatatlan maradt. A feleség ezt mondta magában: „Ez biztosan csak tréfa lehet." A férje kiábrándultan jegyezte meg: „Azt hiszem, becsaptak." Aztán a feleség észrevett néhány francia szót a játékautó oldalán. Elvitte egyik barátjához, aki ismerte a nyelvet és elolvasta neki az utasításokat: „Ha azt akarod, hogy éjszaka is világítsak, tarts egész nap a napfényben." Ezért másnap odatette az ajándékot a déli ablakba. Azon az estén, amikor kikapcsolta a villanyt, a kis játékautó ragyogó fényt árasztott. Az asszony férje meglepve kérdezte: „Mit csináltál vele?" Ezt válaszolta: „Ó, rájöttem a titokra. Mielőtt az autó világítana a sötétben, ki kell tennem a világosságnak." Mint ahogy ez a játékautó a napfény hatására magába veszi az energiát és ragyogni kezd a sötétben, a keresztyénnek is állandóan a lelki napfény, Jézus Krisztus fényébe kell tennie magát, hogy természetévé váljék az ő fénye és ragyogjon a sötét világban. – **Világosság**

F. B. Meyer évekkel ezelőtt Észak-Írországból Angliába hajózott. Elmondta, hogy mi történt egy éjszaka, amint a hajó a kikötőbe érkezett, és semmi mást nem lehetett látni, csak a lámpák összevissza villogását. Dr. Meyer kíváncsi volt rá, hogy a kapitány miként reméli, hogy biztonságosan a kikötőbe navigálja a hajót éjszaka ilyen sok fény sziporkázása közben, ezért rákérdezett titkára. A kapitány fölvitte őt a parancsnoki hídra és ezt mondta: „Látja, uram, ez nagyon egyszerű. Megmondom, hogyan. Látja ott balra azt az éles fényt? Aztán látja azt a másik éles fényt jobbra? Most pedig, látja azt a kiemelkedően éles fényt a távolban? Nos, tartsa szemét azon a három fényponton, és lássa meg, mi történik." Amint dr. Meyer figyelt, a bal oldalon látott nagy fény fokozatosan továbbmozdult, amíg eggyé nem vált a középső fényponttal. Aztán ahogy a hajó fordult, a fény fokozatosan összeolvadt a harmadik fényponttal. A kapitány így szólt: „Most már helyben vagyunk, csak vigyáznunk kell arra, hogy az a három fény egy pontban legyen, akkor aztán egyenesen haladhatunk tovább." A hívőnek is három irányító fényre van szüksége, hogy megismerje Isten akaratát. Amikor a Szentírás és a lelkiismeret összhangba jut a külső körülményekkel, akkor nem kell félnie. Haladhat egyenesen előre. Isten akarata világossá válik.

– Isten akarata

Egy kínai legenda leírja idős urak kulturált csoportjának történetét, akik gyakran összejöttek, hogy beszéljenek a bölcsességről és együtt teázzanak. Mindegyik vendéglátó igyekezett a legfinomabb és legdrágább teacsodákat megvenni, hogy egzotikus keveréket hozzon létre, amivel föltámaszthatja vendégeinek csodálatát. Amikor a legtekintélyesebb és legrangosabb vendéglátóhoz mentek teázni, páratlan ceremóniával szolgálta föl a teát, miután egy aranydobozból kiemelte a leveleket és még meg is mérte azokat. Az összegyülekezett „epikureusok" dicsérték a különleges teát. A vendéglátó mosolyogva mondta: „Ez a tea, amit annyira csodálatosnak találtatok, a mi parasztjaink teája. Remélem, ez emlékeztet mindnyájunkat arra, hogy az életben nem az a legjobb, ami a legritkább vagy a legköltségesebb."

– Hiábavalóság

John Cage, egy mai amerikai zeneszerző, úgy véli, hogy az univerzum személytelen természetű és hogy puszta véletlenből származott. Ahhoz, hogy következetesen megélje személyes filozófiáját, zenéjét a véletlen sokféle eszközével szerzi. Többek közt érméket gurít és kockát dob, hogy egyáltalán ne keveredjék egyéni elem a végső termékbe. A következmény olyan zene, aminek nincs formája, sem szerkezete és legnagyobbrészt vonzása sem. Jóllehet Cage zeneszerzése tökéletesen tükrözi egy rend nélküli univerzumban való hitét, személyes élete egészen más, mert kedvenc időtöltése a mikológia, azaz a gombagyűjtés, amit nem végezhet a véletlen alapján. Egyszer Cage kijelentette: „Rájöttem, hogy ha a gombákat a véletlen működésének szellemében közelítem meg, hamarosan meghalok." John Cage mást „hisz", mint amit gyakorol. Ezzel bemutatja a Róma 1:18-ban leírt embereket, akik „feltartóztatják az igazságot". **– Hitetlenség**

1895-ben *Andrew Murray* Angliában tartózkodott, és iszonyú hátfájásban szenvedett, ami évekkel azelőtti sérüléséből adódott. Egy reggel reggelizés közben vendéglátója említette, hogy az előszobában egy asszony nagy bajban van, és tudni akarja, hogy adna-e neki valamilyen tanácsot. Andrew Murray átadott vendéglátójának egy papírszeletet, amit éppen akkor írt tele és ezt mondta: „Add át neki ezt a tanácsot, amit magamnak írtam le. Talán hasznosnak találja majd." Ez volt a lapra írva: „A baj idején mondd ezt: »Először is, ő hozott engem ide. Az ő akaratából vagyok ezen a feszültségekkel terhes helyen; ebben megnyugszom.« Aztán: »Ő tart meg itt engem az ő szeretetében, és kegyelmet ad ebben a próbában, hogy gyermekéhez méltóan viselkedjem.« Aztán mondd ezt: »Ő áldássá teszi a próbát, tanulságokkal lát el, és működik bennem kegyelme által.« És végül mondd ezt: »Ő a megfelelő időben kivisz engem ismét. Hogy hogyan és mikor, azt csak ő tudja.« Ezért mondd: »Itt vagyok (1) Isten rendeléséből, (2) megtartó kegyelmében, (3) kiképzése alatt és (4) az ő időrendje szerint.«"

– Próba

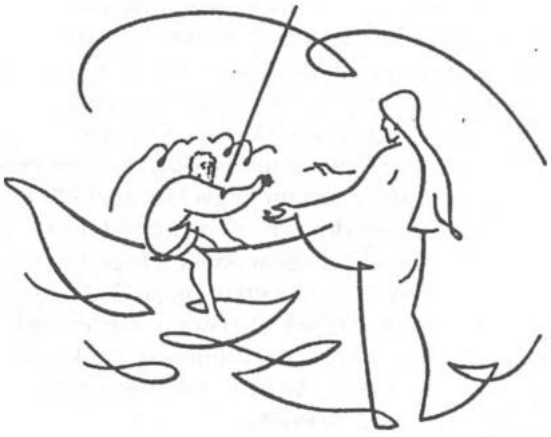
Ácsot fogadtak fel egy ház tetejének javítására, és csak éppen befejezte első napi kemény munkáját. Korábban gépkocsija durrdefektet kapott, és ezért egy órát késett a munkából; villanyfűrésze zárlatos lett, és most régi teherautója nem akart elindulni. Amint hazafelé haladt egyik barátjával, halálos csöndben ült a kocsiban. Hazaérkezve odament a bejárati ajtóhoz, megállt röviden egy kis fa mellett, megérintette a faágak végeit mindkét kezével. Aztán megnyitotta az ajtót, miközben csodálatos átalakuláson ment át. Napbarnított arca mosolyra derült, és átölelte két kisgyermekét és megcsókolta feleségét. Hogyan történt ez az átalakulás? A kertjében levő fa volt a „bajfa". Tudta, hogy nem kerülheti el munkájában a bajokat, de egyben bizonyos volt: a bajok nem tartoznak a családjára. Ezért csak fölakasztotta bajait minden este a fára, amikor hazaérkezett, és reggel újból levette azokat. Az volt az érdekes, hogy amikor reggel le akarta venni bajait a kis fáról, akkor azok sokkal kisebbeknek tűntek, mint amilyennek az előző este látszottak, amikor fölakasztotta a fára.

– Próbák

Láttál-e már vadlovat betörni? Amikor egy hároméves lóra, amelyen még senki sem ült, fölteszik az első nyerget, az félelmetes képet mutat. Egyes lovak dühösen fogadják, hátrafelé mennek, sőt első lábukkal megütik gazdájukat. Orrlukaik kitágulnak, szemük kidagad és pánikba esnek. Más lovak meg csak csöndben állnak, remegnek és reszketnek, mint a falevél. Nem mozdulnak, annyira félnek. Nem tudják, mi történik velük. A lelkileg

éretlen keresztyének úgy fogadják a próbákat, mint a vad lovak. Egyesek pánikba esnek és az Úrhoz kiáltanak: „Mi történik velem?" Mások csak lefagynak és semmit nem csinálnak. Az érett keresztények olyanok, mint a lovak, amelyek megtanulták, hogy bízzanak gazdájukban. Érzik, mi történik, és alárendelik magukat Mesterük kezének, tudva, hogy nekik nem okoz bajt. – **Próbák**

Egy malajziai fiú keresztyénné lett, és azonnal valódi démoni támadások közt találta magát új keresztyén életének korai heteiben. Allahot maga mögött hagyta és azokat az okkult praktikákat is, amelyek összefonódtak korábbi mohamedán hitével, de keresztyén hite még csak

egy gyönge gyermek első lépéseihez hasonlított. Addigi életében démoni tevékenységeket élt át, és most Istenhez kiáltott: „Istenem, segíts rajtam." Mivel azonban nem kapott azonnal látható választ, úgy érezte, hogy a sátán csapdájába esett. Szívében ezt kiáltotta: „Ez nem működik", és régi szokása tört elő: „Megpróbálom ezt is, meg azt is..." Ezután ezt mondta: „Allah, dicsérlek téged", és bizonyos arab mágikus formulákat használt, amiket nemzedékeken át továbbadtak. A fiatal keresztyén még nem tudta, hogy az „ujjak keresztbe tétele" babonás szokás és nem a hit jele. Később ismerte meg annak örömét és szabadságát, hogy egyedül Isten hatalmában bízzék. A hit semmit sem kér hitetlenül, hanem hittel és minden kételkedés nélkül. – **Hit**

Hudson Taylor, a kínai belmisszió alapítója, egy fiatal misszionáriussal beszélgetett, aki készült arra, hogy munkálkodni induljon Kínába. „Ide figyelj!" – mondta Taylor, és aztán nagyot ütött öklével az asztalra. A teáscsészék táncoltak, és a tea kifröccsent a terítőre. Miközben a megdöbbent fiatalember kíváncsian figyelte, hogy mi történik, Taylor így folytatta – „Amikor munkálkodni kezdesz, számos akadállyal találkozol. A próbák csapásokként hatnak rád. Gondolj arra, hogy ezek a csapások csak azt hozzák ki belőled, ami benned van." – **Próbák**

Bibliájában könyvjelzőt tartott egy idős lelkipásztor. A könyvjelzőn selyemfonalakkal hímzett mottó volt látható. A könyvjelző másik oldala egyáltalán nem mutatott semmi rendszert, csak a fonalak összevisszasága tűnt föl rajta. Amikor a lelkipásztor családhoz vagy kórházi terembe látogatott, ahova nagy szomorúság, baj, sőt halál köszöntött be, gyakran bemutatta a könyvjelzőt úgy, hogy először a fonákos oldalát tárta a bajban levő emberek elé. Amikor semmi rendszert nem fedeztek fel rajta a megkérdezettek, akkor a lelkipásztor megfordította a könyvjelzőt és ezt olvashatták róla: „Isten szeretet." Ennek az oldalnak volt értelme, rendje és jelentése. Az életünkben gyakran tapasztalunk magyarázhatatlan vagy értelem nélküli eseményeket, de amikor szemtől szemben találkozunk Krisztussal, és az örökkévalóságból szemléljük az életet, meglátjuk, hogy minden részlet, a jó és a rossz, a kellemes és a kellemetlen összefonódva azt mutatja, hogy „Isten szeretet". – **Isten szeretet**

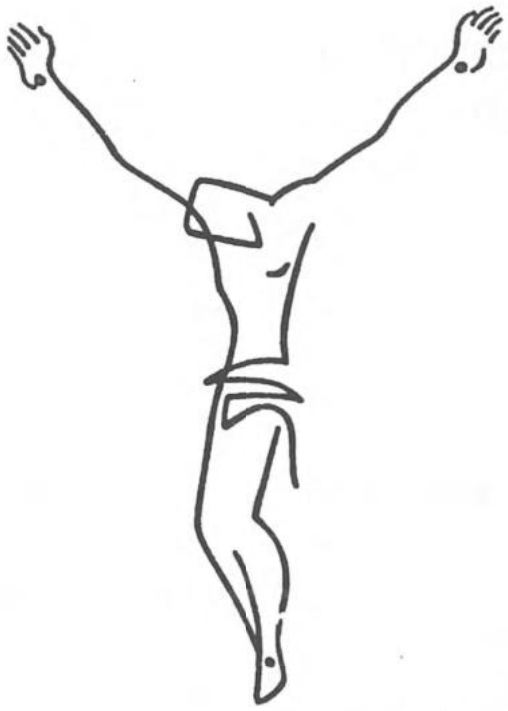
Corrie ten Boom a Rejtekhely című könyvben elmond egy esetet, ami megtanította vele, hogy mindig hálás legyen. Leánytestvérével, Betsyvel együtt éppen hogy átvitték Ravensbruckba, a legrosszabb fogolytáborba, amit valaha láttak. Amikor beléptek a barakkokba, végtelen túlzsúfoltnak és bolháktól elárasztottnak találták. Azon a reggelen a Szentírásban az első thesszalonikai levélből olvasták, hogy *„Mindenkor örüljetek, szüntelen imádkozatok, mindenért hálát adjatok!"* Betsy azt mondta Corrie-nak, hogy álljon meg és adjon hálát az Úrnak új lakónegyedük minden kicsi részletéért. Corrie először egyenesen visszautasította, hogy hálát adjon a bolhákért, de Betsy ragaszkodott hozzá, és Corrie végül engedett unszolásának. A táborban töltött hónapok alatt meglepetéssel vették észre, hogy milyen nyíltan tarthatnak bibliatanulmányozásokat és imaösszejöveteleket anélkül, hogy az őrök beavatkoztak volna. Csak néhány hónappal később tudták meg, hogy ezt az okozta, hogy az őrök a bolhák miatt nem léptek a barakkokba. – **Hálaadás**

Van egy képzeletbeli történet arról, hogy egy napon a nap nem kelt föl. Hat óra következett, és még nem látszott semmi hajnalpír. Hét órakor nem volt semmi fénysugár. Délben olyan fekete volt az ég, mint éjfélkor. A madarak nem énekeltek, csak a bagoly huhogása törte meg a csendet. Aztán jöttek a hosszú, fekete délutáni órák. Végül megérkezett az este, de azon az éjszakán senki nem aludt. Egyesek sírtak, mások tépték a hajukat félelmükben. Minden templom zsúfolásig megtelt térdeplő emberekkel. Így maradtak ott egész éjszaka. A rémület és halálfélelem hosszú éjszakája után buzgó, könnyező emberek milliói fordultak kelet felé. Amikor az égbolt kezdett vörösödni és a nap fölkelt, hangos örömkiáltás hallatszott milliók ajkáról: „Áldjad, én lelkem, az Urat!", mert a nap fölkelt egy hosszú sötét éjszaka után. Isten áldásainak a következetessége néha unalmasnak tűnik, és nem adunk érte hálát. Isten irgalmában az a csodálatos, hogy az minden reggel friss, és megújul minden este. Emlékezzünk arra, hogy állandóan hálásak legyünk kegyelmes Istenünknek! – **Hálaadás**

Az 1960-as olimpiai játékokon *Al Oerter* aranyérmes bajnok és csapattársa, *Rink Babka* tűnt esélyesnek a diszkoszvetés arany- és ezüstérmének megnyerésére. Jóllehet Babka nagyon beteg volt a verseny előtti éjszaka, első négy dobásával verte csapattársát. Az ötödik dobásnál Oerter belépett a dobókörbe, körülfordult és távolabb dobta a diszkoszt, mint bárki más azon a napon. Aranyérmet nyert, míg Babka ezüstérmes lett. Csak később tudták meg, hogy

a negyedik dobás alatt Babka észrevett és kimutatott egy hibát Oerter technikájában. Oerternek egy kis igazításra volt szüksége, és ez Babka aranyérmébe került. Babka nem győzött abban az évben, de senki sem nevezhetné vesztesnek. – **Csapatmunka**

Auschwitz volt az első német koncentrációs tábor, ami kivégző táborrá vált. A gázkamrák állandóan működtek. Mivel azonban naponta a foglyok újabb tömegei érkeztek, a németek kezdték sortűzzel is kivégezni a rabokat. Egy napon a parancsnok kiválasztott tíz férfit az egyik barakkból, hogy sortűzzel kivégeztesse őket. Az egyik halálra ítélt édesapa volt egy nagy családban. Amikor beállították a kivégzendők sorába, leesett a földre és könyörgött a parancsnoknak, hogy kímélje meg az életét. A parancsnok hajthatatlan volt mindaddig, amíg a mellette álló férfi, egy *Maximillian Kolbe* nevű pap előrelépett és felajánlotta életét a térden álló férfi helyett. Meglepetésre, a parancsnok elfogadta ezt a változást. Ahelyett azonban, hogy Maximillian atyát a kivégzendők közé állította volna, bedobta őt egy keskeny sáros cellába, ahol iszonyú kínok között éhenhalt. Ma Maximillian Kolbét milliók tisztelik, mert meghalt valaki helyett. Jézus Krisztus kereszthalált halt nemcsak egy emberért, nemcsak néhányért, hanem mindenkiért.

– **Helyettesítő halál**

A Nagy-Britannia és Franciaország közt dúló háború idején az embereket bizonyos lottórendszerrel sorozták be a francia hadseregbe. Amikor valakinek a nevét kihúzták, akkor a harctérre kellett mennie. Egy alkalommal a hatóságok egy bizonyos férfihoz mentek és megmondták neki, hogy ő is a kiválasztottak közé került. Nem akart elmenni ezzel a kifogással: „Két évvel ezelőtt már agyonlőttek és megöltek." Először a tisztek kételkedtek a férfi épelméjűségében, de ő hangoztatta, hogy valóban ez volt az eset. Állította, hogy a katonai adatok megmutatják, hogy harc közben megölték. „Hogyan lehetséges ez? – kérdezték tőle – Most is életben vagy!" Megmagyarázta, hogy amikor először kihúzták a nevét, egyik közeli barátja így szólt hozzá: „Nagy családod van, de én magányos vagyok és senki nem vár rám. Magamra veszem a neved és a lakáscímed, és elmegyek helyetted." Valóban ezt mutatták a följegyzések. Ez a szokatlan eset eljutott Napóleon Bonaparte fülébe, aki úgy döntött, hogy az országnak nincs törvényes követelése ezzel az emberrel szemben. Szabad lett. Egy másik ember személyében már meghalt. – **Helyettesítő halál**

Az egyik egyetem igazgatóját arra kérte egy diák édesapja, hogy rövidítsék meg a tanulmányokat, hogy fia rövidebb idő alatt megszerezhesse diplomáját. Az elnök ezt válaszolta: „Minden attól függ, hogy mit akar nevelni a fiából. Amikor Isten tölgyfát akar növelni, akkor száz évet fordít rá. De ha csak sütőtököt növel, ahhoz két hónapra van szüksége." – **Növekedés**

Képzeljük el, hogy az Ács Mester szerszámai konferenciát tartanak. Kalapács testvér elnököl, de számosan javasolják, hogy távozzék a gyűlésről, mert túl zajos. Kalapács testvér így válaszol: „Ha távoznom kell ebből a műhelyből, akkor Csavar testvérnek is mennie kell. Újból és újból körül kell fordítani ahhoz, hogy valamit elérjenek vele." Csavar testvér fölszólalt: „Ha akarjátok, távozom, de Deszka testvérnek is mennie kell. Minden munkája felszínes. Erőfeszítéseiben nincs mélység." Ekkor Deszka testvér így felelt: „Vonalzó testvérnek is vissza kell vonulnia, mert mindig méregeti az embereket, mintha ő lenne az egyetlen, akinek igaza van." Vonalzó testvér panaszkodott Üvegpapír testvérre: „Neki is távoznia kellene, mert annyira durva, és az ellenkező irányban dörzsöli az embereket." Erre nagy volt az összevisszaság. E beszédek közben belépett a Názáreti Ács. Elkezdte a napi munkát. Fölkötötte kötényét, odament a gyalupadhoz, hogy szószéket készítsen, ahonnan prédikálja az evangéliumot. Használta Kalapács, Csavar, Deszka, Vonalzó és Üvegpapír testvéreket és az összes többi szerszámot. A napi munka után, amikor a szószék elkészült, Fűrész testvér felemelkedett és megjegyezte: „Testvéreim, megfigyeltem, hogy mindnyájan együttmunkálkodtunk az Úrral."

– **Munkatársak**

Dr. R. A. Torrey egyike volt a Biblia nagy tanítóinak az elmúlt generációban. Feleségével együtt nagy szívfájdalmat éltek át, amikor tizenkét éves lányuk balesetben meghalt. A temetés egy sötét, szomorú és esős napon ment végbe. Körülállták a sírt és figyelték kislányuk testének elhantolását. Amint továbbmentek a sírtól, Torrey felesége így szólt: „Annyira örülök, hogy Elisabeth az Úrral van és nem abban a dobozban." Jóllehet tudták, hogy ez így van, a szívük mégis össze volt törve. Dr. Torrey mondta, hogy másnap, amint végigment az utcán, minden szomorúságuk újból előjött. Annyira megterhelődött a szíve, hogy az Úrhoz fordult segítségért. Ezt így írta le: „Akkor ez a forrás, a Szentlélek, aki a szívemben lakott, olyan erővel áradt ki, hogy azt hiszem, még sohasem éltem át ilyen módon, és ez volt a legörvendetesebb pillanat, amit ismerek egész életemben. Milyen csodálatos a Szentlélek öröme. Ez kimondhatatlan dicsőség, mert nem a körülöttünk levő személyekben van örömünk, hanem örökké buzgó, áradó és kiapadhatatlan forrás tör fel bennünk 365 napon át minden évben, és minden körülmények között, egészen az örökkévaló életig."

– **Öröm**

KÖZÉLETI HÍREINK

Vasárnapi Iskolai Tanítók Országos Konferenciája

Április elején a még korai tavaszban tartotta meg konferenciáját a Vasárnapi Iskolai Bizottság Balatonföldváron. Több helyszínt és időpontot kipróbálva várakozással tekintettünk a találkozó elé. Hála legyen érte az Úrnak, hogy sokan voltunk együtt, és megerősödve tértünk vissza szolgálati területünkre. Az előadások főként a Biblia és a misszió üzenetéről szóltak.

Felújítás a Baptista Teológiai Akadémián

Nagy hálaadás van a szívünkben azért is, hogy a BTA épületén – kívül, és belül is – jelentős felújítást hajthattunk végre.

Immár egyre rendezettebb környezet ad otthont az oktatásnak. A saját forrás mellett kiemelkedő céltámogatás tette lehetővé e beruházásokat.

Fejlesztések a szeretetházakban

Az elmúlt évben mindkét szeretetházunk élt a pályázatok felkínálta lehetőségekkel. A költségvetésben meghatározottak felett – pályázatok révén – jelentős pénzösszegeket nyertek, így időseknek otthont nyújtó intézményeink egyre kényelmesebb, nyugodtabb életteret biztosítanak az ott lakók számára.

Elkezdődött az új Szövetségi Székház építése

Április elejére elhárult minden akadály a Benczúr utcai építkezés elől. A teológia épületének mintegy folytatásaként készül az új Szövetségi Iroda. „Ha az Úr akarándja, és élünk", úgy ez év végére az épület elkészül, és egy helyen lehetnek újra az irodák. A vezető tisztségviselők irodái, az egyház titkársága, a gazdasági hivatal, a lapok szerkesztőségei, bizottsági terem, könyvterjesztés, valamint a tetőtérben egy kiállító- és tárgyalóterem.

Országos Lelkipásztor-konferencia

Az ország lelkipásztorai április 15-én délelőtt Kispesten találkoztunk. *Vasadi Lajos* testvér vezette az imaközösséget, majd *Papp János* győri lelkipásztor testvér tartott előadást a gyülekezetplántálásról, közösségünk megújulásának fontosságáról. Kérdések, hozzászólások hangoztak el, majd a szövetség tisztségviselői szóltak a pásztorgyülekezethez. Vendégünk volt *Borzási Gyula,* a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetségének főtitkára.

Ugyanebben az időben Pesterzsébeten a lelkipásztornék tartottak konferenciát a „hűség" témakörében. *Pető Andrásné* Békéscsabáról vezette az áhítatot, majd *Hálóné Cseh Ágota* (Dunaharaszti) és *Újváriné Szabó Anikó* (Újpest) tartott előadást. A lelkipásztornék kisebb csoportokban saját tapasztalataikkal bővítették az előadásokban elhangzottakat. A közös ebéden már együtt voltunk a lelkipásztornékkal, majd ugyancsak Pesterzsébeten tartottuk délutáni közös alkalmunkat. Témánk: a Biblia és a misszió a lelkipásztor házastársak életében. *Nemeshegyi Zoltán* testvér és felesége, *Erika* tartott érdekfeszítő előadást a témában. Mindnyájunk kérdéseit, napi harcait fogalmazták meg, és kerestük együtt a választ, a jó utat.

Közgyűlés '99. április 16–17.

Imaközösséggel kezdődött a péntek délelőtti ülésszak. *Lakati Péter* testvér, a Budapesti Missziókerület alelnöke buzdított az „egy akaratban tanácskozásért" való imádkozásra. A meghitt imaközösséget követően a vezető tisztségviselők beszámolóit hallgatta meg a Közgyűlés. Az írásos beszámolókat a szövetség vezetői és bizottságai részéről a küldöttek előre megkapták. *Dr. Almási Mihály* egyházelnök testvér mondott elsőként szóbeli kiegészítést írásos beszámolójához. Őt követően *Mészáros Kornél* főtitkár testvér szólt egyrészt az 1998. évi Közgyűlésről, annak eseményeit, döntéseit ismertetve, másrészt az azóta eltelt időről. *Pátkai Béla* missziói titkár testvér kiegészítő beszédében szövetségünk missziós dolgairól szólt, határon innen és túlról egyaránt. Ezt követően *dr. Szabó Zoltán* gazdasági igazgató testvér számolt be az 1998. évi költségvetés teljesítéséről, amit a Felügyelő Bizottság elfogadásra ajánlott a Közgyűlés számára. Ugyanígy fogadta el a Közgyűlés az 1999. évi költségvetést. A költségvetés tárgyalása során (és a Közgyűlést megelőző személyes beszélgetésekben is) szóba került Tahi Tábor új épületének helyzete. Határozatot hozott a Közgyűlés arról,

hogy a Szövetségi Tanács az illetékes bizottságokkal keressen pénzügyi forrást és ésszerű hasznosítást Tahi Tábor számára, hogy az építkezés mielőbb befejeződhessen.

A napirendben ebéd után Alkotmánymódosítás szerepelt az első helyen, azonban technikai okok miatt nem valósult meg. Az inkább szervezeti dolgokkal foglalkozó bizottságok beszámolói következtek ezután. A kiküldött írásos beszámolókhoz annak a jegyében szóltak hozzá a bizottságok vezetői, hogy „Mit tesz bizottságunk/intézetünk a Bibliáért és a misszióért?" *Sipos Sándor* testvér, a Szövetségi Tanács szóvivője szólt a tanács munkájáról, *Dr. Almási Tibor* főigazgató testvér a Baptista Teológiai Akadémia működéséről, *Tóka Szabolcs* testvér a megalakulóban lévő Baptista Zeneiskoláról, *Bereczki Lajos* testvér az Alkotmányügyi Bizottság 1998. évi tevékenységéről, *Szenczy Sándor* testvér a Baptista Szeretetszolgálat sokrétű munkájáról. Beszámolt még a Történelmi Bizottság nevében *Dr. Mészáros Kálmán,* a Szeretetszolgálati Munkaközösség nevében *Varga Boldizsár,* és a média ügyekről *Nagy Imre* szerkesztő testvér. A beszámolókat követően nyílt mód arra, hogy kérdéseket, hozzászólásokat hallgassunk meg.

A Közgyűlés második napján a missziói területek számoltak be munkájukról *Pátkai Béla* missziói titkár testvér megnyitó igehirdetése után. Arról szólt, hogy a Szentírásban „Meg van írva..." minden. Ragaszkodnunk kell a megírt Igéhez.

Egyházunk missziói irányvonaláról *Dr. Almási Mihály* szövetségi elnök testvér tartott eszmeltető előadást, amelyet a Békehírnök a Közgyűlés határozata értelmében teljes terjedelmében közölt. Ezt követően a missziókerületek vezetői szóltak a rájuk bízott területek örömeiről, terheiről, életükről. A következő sorrendben hallgattuk őket: *Újvári Ferenc* elnök és *Meláth Attila* titkár – Budapesti Missziókerület; *Kübler János* elnök – Déli Missziókerület; *B. Mészáros Kálmán* elnök – Dunántúli Missziókerület; *Zentai László* elnök – Északi Missziókerület; *Szlovák Tibor* elnök – Körösvidéki Missziókerület; és *Lukács János* elnök – Tiszántúli Missziókerület. Ezt követően a Diakónus Bizottság elnöke: *Marosi Nagy Lajos* testvér, *Győri Kornélné,* a Nőbizottság elnöke, a Vasárnapi Iskolai Bizottság elnöke: *Dr. Kovács Éva,* és az ifjúsági koordinátor: *Macher Tivadar* testvér szólt a Közgyűléshez. A Misszióbizottság beszámolója zárta ezt a nagyon széles sávot felölelő beszámolósort.

Hálásak vagyunk az Úrnak közösségünkért, a békességért, eredményeinkért.

Közgyűlési istentiszteletek

A Közgyűlés megnyitó istentiszteletére 15-én este került sor. Az istentiszteletre érkeztek már küldöttek is, és mindazok, akik együtt akartak ünnepelni az Úr előtt a Közgyűlésnek helyet adó pesterzsébeti imaházban. Az istentiszteletet *Dr. Almási Mihály* egyházelnök testvér vezette, az igehirdetést *Mészáros Kornél* főtitkár, az énekszolgálatokat a helyi gyülekezet énekkara végezte. Ezen az estén az igehirdetés gondolatai is a háború sújtotta embertársainkra irányították figyelmünket. *„Emlékezzetek meg a foglyokról mint fogolytársak, a gyötrődőkről mint akik magatok is testben vagytok..."* (Zsid 13:3). *Pátkai Béla* missziói titkár testvér ismertette *Nyúl Zoltán* testvér levelét, amelyet a jugoszláviai megpróbáltatások között írt. Ő személyesen nem vehetett részt a Közgyűlésen. *Borzási Gyula* testvér részletesen beszámolt a határon túli, erdélyi magyar misszióról.

A Közgyűlés ünnepi istentiszteletét péntek este tartottuk. Az alkalmat Mészáros Kornél főtitkár testvér vezette. Igét Dr. Almási Mihály egyházelnök testvér hirdetett és a gyulai gyülekezet énekkara szolgált evangéliumi énekekkel. Mészáros testvér elmondta, hogy kedves számára ez a helyzet, hiszen azt az énekkart látja, amellyel évekig egy gyülekezetben szolgáltak. Az igehirdetés alapigéje a pergamoni gyülekezetnek küldött mennyei levél volt. Aktuális üzenetek sorára mutatott rá Almási testvér. A versek és énekek a Biblia és a misszió éve jegyében hangoztak. *Szlovák Tibor* gyulai lelkipásztor igei gondolataiban a keresztre menő Úr Jézusra mutatott, majd fölcsendült a megragadó kórus, a „Tizenkét sereg angyal" című ének. „Ha fölkiált, ránk száll az átok..." Együtt énekelte az ünnepi gyülekezet a „Feltámadt Hős" kezdetű éneket is.

A Wesselényi utcai gyülekezet ünnepe

Birtokba vette a gyülekezet a kimagasló áldozathozatallal járó építkezés gyümölcsét, a megújult imaházat. Az egyháztörténeti szempontból is meghatározó imaház megnyitását *Dr. Almási Mihály* egyházelnök testvér végezte. A kerületből és távolabbról is sok vendég érkezett együtt örülni az örülőkkel. A Központi Énekkar énekelt.